SALA DE LECTURĂ

ANUL XXXI
7
(1 344)
Sîmbătă
13 februarie
1988
8 pagini
4 lei

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

ANGAJARE ȘI DĂRUIRE

Printre multiplele argumente care fac și mai clară imaginea acestui celui de al treilea an al cincinalului și, mai ales, a felului cum trebuie să se desfășoare el la scara marilor obiective economice și sociale, cuvîntarea pe care secretarul general al partidului a rostit-o la recenta Plenară a Consiliului Național al Oamenilor Muncii subliniază pe acelea ale angajării la un nivel înalt de competență profesională, ale eforturilor calitativ superioare în toate domeniile de activitate. Așa după cum se știe, la Conferința Națională a partidului, în organisme ale democrației noastre muncitorești-revoluționare și la Sesiunea Marii Adunări Naționale au fost analizate pe larg rezultatele din primii doi ani ai cincinalului și au fost stabilite măsurile pentru înfăptuirea în cele mai bune condiții ale planului pe 1988 și pe întregul cincinal. Recenta Plenară a Consiliului Național al Oamenilor Muncii completează seria acestor dezbateri și conferă date și perspective în măsură să impulsioneze întregul proces economic și social prin care, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, în anul acesta este necesar să se obțină cea mai mare producție din cei trei ani ai actualului cincinal. Se reconfirmă prin aceasta un sens ascendent amplu, imaginea și poziția acestui an în dinamica tuturor creșterilor noastre economice și sociale fiind cit se poate de exacte și semnificative. Dintr-un asemenea unghi este abordată realitatea și printr-o asemenea optică și la un asemenea nivel de cerințe și răspunderi se înscriu eforturile menite să dea o substanțială dimensiune muncii și gîndirii creatoare. Factori calitativi noi sînt implicați în întreagă această operă constructivă și ei, la rîndul lor, trebuie să își îmbunătățească și să-și dezvolte neîncetat contribuția pe care sînt chemați să o dea, într-o hotărîtoare mobilizare de mijloace și energii.

Realizarea planurilor și programelor adoptate, spunea secretarul general al partidului, **impune creșterea și mai puternică a rolului cercetării științifice și a învățămîntului în toate domeniile. Noua revoluție tehnico-științifică și noua revoluție agrară constituie factori hotărîtori pentru înfăptuirea programelor de dezvoltare economico-socială. Nu se poate concepe înfăptuirea socialismului și comunismului fără a așeza la baza întregii activități cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii în toate domeniile, ale cunoașterii umane în general ! Ne aflăm într-un asemenea stadiu de dezvoltare cînd știința și tehnica devin factori hotărîtori pentru progresul general al omenirii, cu atît mai mult pentru construcția cu succes a socialismului și comunismului !** Un întreg sistem de pregătire a cadrelor, a forței de muncă și creație urmează să-și dezvolte în aceste condiții structuri noi de eficiență și să consacre preocupări și contribuții care să răspundă atît cerințelor actuale cît și acelora de perspectivă. Este acesta și unul din modurile de a fi ale tinerei generații, este și unul din criteriile de cea mai mare importanță după care se disting și se întăresc trăsături noi de conștiință patriotică revoluționară. În realitatea ei vie, complexă și dinamică, patria urmează un drum în permanență ascendent iar acesta este o atestare a muncii și gîndirii tuturor generațiilor, este și calea de conștiință prin care se adună și cresc marile orizonturi ale împlinirii personalității umane.

Viața a demonstrat și demonstrează pe deplin justețea unei asemenea ample viziuni și aduce de fiecare dată argumente de fond pentru înțelegerea unei experiențe constructive ce poartă în desfășurarea ei un desăvîrșit simț al istoriei și o desăvîrșită capacitate de asumare a acesteia. Se împlinesc anul acesta două decenii de la reorganizarea teritorial-administrativă a țării. **Să privim harta economico-socială a patriei noastre, noile orașe, comune, noile platforme industriale ! S-a vorbit aici de dezvoltarea unor județe, de cîte 10 ori față de perioada anterioară și sînt altele cu o creștere a industriei și mai mare** — spunea, la recenta plenară, secretarul general al partidului. **S-a vorbit de construcții de locuințe, de realizarea unei dezvoltări echilibrate a județelor și o producție pe locuitor — care reprezintă un factor important pentru asigurarea dezvoltării armonioase a tuturor zonelor, pentru ridicarea bunăstării materiale și spirituale a poporului.** Iată, așadar, o realitate de ordin material și spiritual în care prezentul și viitorul se conjugă la modul unei politici active, de amplă cuprindere economică și socială, astfel încît, în temeiul celor douăzeci de ani, stadiul la care am ajuns se caracterizează prin probleme și solicitări noi, dintre cele mai complexe, într-o viziune care atinge deopotrivă pragul experienței trăite ca și pe al aceleia viitoare. Actualul cincinal este răstimpul unei noi calități a muncii și vieții, al edificării noastre pe coordonatele unei țări socialiste mediu dezvoltate. Pentru ca perspectiva să dobîndească temelii și mai adînci, și mai trainice.

Luceafărul

Ion Popescu Negreni : „Flori" (Din Expoziția Națională Omagială)

OMAGIUL ARTELOR ROMÂNE

Contribuția artelor plastice la **Expoziția națională omagială** deschisă la Muzeul de artă al Republicii este dintre cele mai vădite. Nu întîmplător, accesul în marea sală, care găzduiește principalul fond documentar-ilustrativ evocator, se face printr-un atrium consacrat integral operelor artistice, al căror subiect este dominat de figura marelui bărbat al țării, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Ne vom ocupa, în cele ce urmează, de această prezență vibrantă și inspirată a artiștilor plastici într-un ansamblu expozițional ce excelează prin concentrarea și coerența evocării, prin elocvența ilustrărilor de natură istorică, biografică, economică, politică, socială, culturală, ca și prin echilibrul îmbinărilor existente între secțiunile, să le zicem, memorialistice, și cele omagiale. Pentru că, trebuie să precizăm din capul locului, pe întreg parcursul expoziției se regăsesc asemenea sensibile intarsii artistice, fie că ele aparțin sculptorilor, ceramiștilor sau pictorilor monumentaliști. Tot spațiul amenajat este punctat de sugestive repere artistice, care contribuie la îmbogățirea semnificativă a înțelesurilor ce emană din această **lecție sui-generis de istorie vie și activism revoluționar.** O grandioasă operă politică, aparținînd unei personalități caracterizată de un larg cuprinzător spirit revoluționar, vizionar și laborios deopotrivă, este ilustrată de impozanta frescă ilustrată a devenirii socialiste a României contemporane, mai cu seamă în răstimpul ultimilor ani intrați în conștiința națiunii drept „Epoca Nicolae Ceaușescu". Introducerea, în suita de argumente materiale ale ideilor care structurează Expoziția omagială, a unor machete — de obiective economice, de instalații, de nave, de orașe sau zone civice, de obiective culturale sau balneare și altele — deține prin ele însele o dimensiune spiritual-artistică pregnantă. Așa încît prezența în vecinătate a simbolului sculptural în bronz, oțel sau marmură sau a volumelor spațiale din porțelan prețios, ori a panourilor tapisate nu pare decît amplificarea în planul sublimărilor artistice a unui conținut creativ dens și monumental preexistent. Realitatea construcției socialiste a țării, așa cum ne este ea zugrăvită în expresiv-sinteticul parcurs al Expoziției naționale omagiale, oferă toate argumentele acestei propensiuni spre gestul eroic și monumental pe care îl resimte omul civilizației socialiste contemporane. În acest sens, ofranda artistică nu face decît să eternizeze în materie peren impulsul conștiinței sociale, a **conștiinței timpului și a faptei**, spre asemenea gest grandiloc venit.

Locul lor în expoziție se justifică deplin într-un astfel de context de înțelegere. O consonanță a sensurilor străbate, în același timp, și lucrarea brațelor și lucrarea spiritului, toate aceste strădanii subsumîndu-se aceluiași destin unificator și generator al unor fluxuri creatoare constructive neîncetate — gîndirea și acțiunea secretarului general al partidului.

Așa se cuvin deslușite lucrările cu marcantă alură monumentală concepute de Constantin Lucaci — un complex spațial-cinetic excepțional sintetizat plastic într-o metaforă sui-generis a „spiritului veacului" — sau de Gabriela Adoc, ca și alegoria în bronz a „Metalur-

Corneliu Antim

Continuare în pag. a 3-a

Studenții

În anul 1962 cînd, împreună cu Ioan Alexandru și cu Gheorghe Pituț, intram la Facultatea de filologie din cadrul universității din Cluj-Napoca, aveam, firește, emoții. Am reușit, toți trei, la examenul de admitere și am terminat facultatea, la București, unde ne-am transferat pe rînd, la intervale de cîte un an unul de altul. Alexandru era un poet cunoscut, debutase, chiar, editorial, pare-mi-se, iar Pituț începuse să publice în revista „Luceafărul", fapt ce constituia, desigur, un mare avans față de mine, proaspăt debutant în revista „Tribuna".

Cenaclul revistei „Tribuna" și al Facultății de filologie avea loc în fiecare miercuri seara, la ora 20, într-o sală mare de la etajul al 2-lea al Casei de cultură a studenților din Piața Păcii nr. 1. Era condus fie de Mircea Zaciu, D. R. Popescu, Vasile Rebreanu, pe rînd, sau chiar împreună, fie de alți redactori sau cadre universitare și îmi amintesc cu plăcere și nostalgie de acele unice seri de cenaclu care se prelungeau pînă spre miezul nopții. Din rîndurile celor ce-am frecventat cenaclul, au răsărit multe nume de rezonanță astăzi în literatura română, căci, precedați de promoția Ion Pop, Radu Mareș, A. D. Munteanu, am fost urmați de cea a echinoxiștilor, nume generic sub care s-au făcut cunoscute promoțiile următoare: cea a lui Adrian Popescu, Ion Mircea, Dinu Flămînd, Horia Bădescu, Marian Papahagi și atîția alții, ale căror semnături au fost puse pe cărți de valoare.

În timpul studenției noastre s-a petrecut un eveniment de seamă în chiar însăși istoria poporului român și anume venirea în fruntea partidului și statului a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Anul 1965 a marcat o profundă cotitură în istoria patriei datorită acestui eveniment. Omul venit atunci în fruntea partidului și a națiunii a desfășurat o activitate plenară, adînc benefică, reprimenînd întreaga viață a țării. Concepția sa profund revoluționară și-a pus amprenta și asupra învățămîntului, legînd indestructibil teoria de practică, făcînd din școală în general și din universitate în special un principiu al acestei organice legături. Căci învățămîntul superior actual este o emanație a politicii partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, și a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, constituind o constantă deschidere a orizonturilor culturii și artei, ale științei spre țelurile majore ale societății, spre scopul suprem al acesteia: construirea unei patrii puternice, a unei Românii comuniste.

Matei Gavril

20 DE ANI DE LA REORGANIZAREA TERITORIAL-ADMINISTRATIVĂ A ȚĂRII

ARMONIOASA DEZVOLTARE A PATRIEI

● „Suceava sau despre păstrarea identității" ● „Acceleratorul de evenimente" ● – reportaje de ● Constantin Stan și ● Pavel Perfil

În pagina a 3-a

Omul de catedră

Problema raporturilor între simțul critic și literatură, cu precădere între vocația de a identifica puterile de creație din unghi estetic sau cu prioritate critică exprimă o dilemă a tuturor celor care ne întrebăm ce facultate spirituală domină la Tudor Vianu.

Mai potrivit ar fi să spunem **facultate de realizare**, pentru că dintre posibilitățile dovedite inițial poetul și nu criticul își proclamă ambițiile. În alți termeni **artistul** este cel ce se vede primul în lupta lăuntrică pentru afirmare.

Dar pretențiile față de sine sînt altele. Mișcările laterale ne îngăduie să aflăm că Vianu are în Germania, la studii, revelația formei lui interne. Este mai puțin o energie creatoare și mai mult una intelectuală. Citiți cronicile literare publicate începînd din decembrie 1925 în **Gândirea** și veți constata că Vianu crede în dinamica și motivarea culturii românești de a fi o prezență nobilă în lume. Astfel artistul comentează cu **armele criticului** formele de expresie ale talentatului. El descifrează și legitimează un paradox : un intelectual emană dincolo de **artist dar acesta este limitat de limbajul celui** dintîi. Încît, ca să nu se desființeze reciproc, artistul cedează și intelectualul construiește aplicat unde elanul poetic tradia difuz și va cuceri trecător.

Un teren de întretăiere între două formule, între două limbaje, decide dispoziția de viitor a lui Tudor Vianu și îi îndreaptă temperamentul, ca și comportamentul, spre un singur culoar vizibil : cercetare-predare sub care se unesc spații dispuse în adînc, ocolite de cîțiva monografiști, sesizate de alții. În labirintul lor nevăzut, acolo Vianu n-a avut sorți de împlinire deși esecul lui final nu ține de ratare.

Climatul, văzut de departe, instituționalizează, cu un provizorat ce durează destul, separarea omului de catedră de cel dedat glasului intim. Maiorescu, Ibrăileanu, G. Călinescu asimilează o experiență publică fără de care autoritatea lor ar suferi. Gherea (cu mențiunea că îl completează activitatea social-politică), evident Lovinescu și Zarifopol, minus ultimul an de viață al acestuia, cînd e numit redactor-șef la **Revista Fundațiilor**, se instalează în scrisul propriu ca să străbată liberi de „servituți" o situație fundamentală.

Ce loc ocupă, între ei, Tudor Vianu ? Unul apropiat de prima grupă, cu delictul că își reprimă „la vedere" instinctul literar, ca să îl comunice pe cel, mai arid, mai obiectiv, mai circular, al **moștenitorului.**

Între **creator** și **moștenitor** intelectual creionul nu ezită să noteze că eroul culturii creează, el îl precede pe moștenitor. Acesta selectează dintre valorile și evenimentele creației. Creatorul termină opera, moștenitorul o rivnește. Îi regăsim pe ambii într-o dispută de scurtă durată, în relații de apetență și apoi de dialog, de îndată ce complexitatea climatului intelectual și artistic le reclamă inserția utilă. Didactică pentru unul, așa-zicînd pedagogică și formativă, expresivă și prospectivă pentru altul, nu fără farmec, deși mai spectacular vulnerabilă.

Moștenitorul dobîndește aripi cînd scapă din carcanul acestei vulnerabilități deopotrivă administrativă dar și, prin îngustare, spiritualicește cabotină. Boema macedonskiană, frivolitatea de saltimbanc a studentului Ion Barbu în universitățile germane, îi cer lui Vianu să se ia în serios.

Școala prestabilește terenul pe care se manifestă slujitorii ei. Adepții acesteia intră în alianțe, sînt introduși în serii, polarizează atitudini. Solidaritatea intelectuală riscă procese de intenții, gruparea sub flamura învățămîntului protejează și distanțează. Cu această rațiune Șerban Cioculescu profesează ani de zile ca profesor de liceu, idem Pompiliu Constantinescu, Octav Sulutiu, Al. Piru. Prezenta ideală la academie pare să-i fie sortită lui Lovinescu, din nefericire ca un semn negativ, căci încercările criticului se soldează cu un eșec total.

Între cele două soluții de viață și de regim moral Vianu alege **școala**, alege un sistem de lecturi optimist, documentat, validat de riguroase cerințe educative. Va fi, din cînd în cînd, dezbărat de limitări el însuși, cel din adînc, omul labirintic, ce se caută și se consacră multiplicității de sensuri. În rest va fi și va rămîne cel ce descinde dintr-o optiune critică, un ancorat în motivații filozofice, un mediator care transformă un demers tehnic într-o continuare

Henri Zalis

Continuare în pag. a 2-a

Valori științifice

Lucrarea profesorului Costin Murgescu, **Mersul ideilor economice la români** (Editura Științifică și Enciclopedică, 1987) îmbrățișează un domeniu extrem de vast al gîndirii, cunoașterii, vieții sociale și acțiunii umane. Ea se impune atît cititorului avizat, dar și celui care dorește să se instruiască, cît de puțin, în acest domeniu prin : **informația** edită și mai ales inedită, pe care o înmagazinează și o pune, cu generozitate, la dispoziția tinerelor generații de cititori ; **tipurile** de activități desfășurate, cu ingeniozitate, de negustorii, comercianții, bancherii, finanțiștii, meseriașii, industriașii și chiar unii cărturari români, pe care le înfățișează cu destul de multe detalii ; **teorille** economice pe care le aduce în discuție, le analizează și comentează, cu o strălucită competență teoretică și profesionalitate ; **conexiunile** și **raporturile** pe care le dezvăluie, în firescul lor, între diferitele ramuri ale economiei naționale de-a lungul dezvoltării istorice : **interdependențele** generate, în diferite epoci, de dezvoltarea generală, dar și particulară, a socialului românesc între național și universal ; **analiza** în context internațional a contribuției adusă de mari personalități românești dezvoltării gîndirii și științei economice mondiale.

Sub aspectul **documentației** și al **erudiției**, al **construcției** ideilor, al **valorii** științifice-teoretice și culturale, ca **importanță** spirituală națională, ca **instrument** de lucru pentru orice om de știință și cultură, cartea lui Costin Murgescu, **Mersul ideilor economice la români**, se compară și poate fi justificat citată alături de **Istoria românilor a** lui Nicolae Iorga sau **Istoria românilor din Dacia Traiană a** lui A.D. Xenopol, alături de **Răscoala lui Horea** sau **Supplex Libellus Valachorum** ale lui David Prodan, alături de **Istoria limbii române a** lui Alexandru Rosetti sau **Istoria literaturii române a** lui George Călinescu. Apropierea nu este hazardată. Ceea ce au realizat savanții sus citați — în planul domeniilor lor — a făurit, cu aceeași strălucită competență, Costin Murgescu în arhitectura gîndirii, a ideilor și teoriilor, a științelor economice românești. Ca și cei cu care l-am asemuit, evident în domeniile lor, și Costin Murgescu se ocupă, în **Mersul ideilor economice la români**, de epoci, de curente de gîndire și teorii economice, de intemeletori de stabilimente negustorești și comerciale, de instituții financiar-bancare, de cei care au creat și dezvoltat învățămîntul economic în România, de case de editură, de reviste și lucrări de specialitate, care reprezintă adevărate monumente în planul spiritualității naționale și chiar universale.

Mircea Mâciu

Continuare în pag. a 7-a

POETUL

un poet este petala unei nații
lăcrimar de imne și orații

plînge-ntre cărți și mingiie cu barba
și cerul instelat și apele și iarba

la nevoie se zidește-n locul Anei
este lumina și nemărginirea mamei

mai e atît de pur încît prezice
că fericirea unei țări e așezată-n spice

poetul este deci petala unei nații
colb de pe cazanii risipit în spații.

Constantin Preda

CONTEMPORANII NOSTRI

Neo-clasicismul poetic

Om de Valahie deluroasă, prin origini, Radu Cârneci (n. 14 febr. 1928, Pardoși-Buzău) nu-i, prin creație, un reprezentant al lumii de Subcarpați, opera, impunătoare prin cantitate și omogenă, exemplificînd o psihologie de cultural și un eu livresc și de adopțiune. Însă un sentiment al rotondității nu se poate nega.

Poetul începe a se exprima tîrziu și, de aceea, se arată deodată matur, putindu-se zice că, de la „Orga de iarbă" (1966) și pînă la „Pasărea de cenușă" (1986), nu-s diferențe estetice considerabile, ci doar adăogiri la un tipar sufletesc și întregire de operă. Totuși, acumulările, oricît de lente, sfîrșesc prin a evidenția o evoluție și un fir subtil se poate trage chiar și de acolo unde, la prea repezi ochiri, legăturile stricte nu se văd de îndată. Hotărîtoare e imaginea reieșită din vizionări întreprinse de la altitudine și îmbrățișînd, cum se zice, întreaga bibliografie.

Cu „Orga de iarbă" (1966), cu „Iarba verde, acasă" (1968), lirica pare a invoca puteri telurice și un strat htonic însă versificația e clară și, sub raport prozodic, fără cusur, arătînd un clasicist cu exercițiu îndelung și care nu iubește dezlănțuirile naturiste, socotite a fi primitive. Oricît s-ar fi înfățișat aici o lume de păduri și de taine cu obîrșie imemorială, impresia de dionisism nu apare altfel decît prin intermediar livresc. Poetul clasicizează și, de altminteri, cînd adaugă la acestea alte contribuții („Oracol deschis", din 1971, „Cîntînd dintr-un arbore", din 1971, „Noblețe de stirpe", din 1976) stilizările se impun în proporție covîrșitoare. Chiar și ideea de etnic este comunicată într-un chip arheologic, deși poetul presimte o rădăcină enigmatică și aude răsunînd într-insul ecouri de străvechime. „Țările" acelea suprapuse, și rezemîndu-se pe „țara din adînc", cu sate, păduri și oameni înrădăcinați într-o lume poate că arhaică își puteau găsi aci formula de rapsodie și un suflet îngăduitor și cu pricepere. Aceasta a făcut, la români, folklorul și **anonimul popular** e poetul care a înălțat la epos o substanță sufletească ireductibilă, fundamentală ori de cîte ori literatura românilor a năzuit către o regenerare. Însă poezia aceasta nu-i „folklorică", ea este livrescă și reclamă un deficit aparent de tradiție considerat, acesta, a fi nemulțumitor. E adevărat că noi nu avem clasicism în felul elin, o lirică de formulă ebraică și nici o Renaștere în gust petrarchist însă prezentăm, în locul acestora, „Miorița" și „Meșterul Manole", o lungă istorie de balade și o civilizație orînduită după legi orale și în cadre țărănești. Oracția de nuntă e al nostru epitalam și doina ajunge la rigori sonetistice, fiind o specie a geometriei definite de **fenomenul horal.**

Poetul însă adoptă epitalamul și sonetul, reformulează „Cîntarea cîntărilor", desfășoară în felul unui poem dramatic „Banchetul", arătîndu-se un mediteranean cu o biografie superficială în Carpați. El viețuiește într-o **ipoteză de antichitate**, europeană prin stratul meridional și voind a propune în limba românească connubiul regelui Solomon cu Sulamita, tropo-

Artur Silvestri

Continuare în pag. a 2-a

ATITUDINI

Un vis al înaintașilor

În ultimii douăzeci de ani au văzut lumina tiparului, în ediții critice judicios întocmite, mai multe texte ale istoriografiei și literaturii românești medievale decît s-a publicat într-un întreg secol de activitate în domeniu, începînd cu 1845, anul în care Mihail Kogălniceanu începea să dea la iveală **Letopisețile Țării Moldovei**, iar sub îngrijirea lui Nicolae Bălcescu și a lui August Treboniu Laurian a apărut primul volum din **Magazin istoric pentru Dacia**, și sfîrșind cu 1944, anul cînd P.P. Panaitescu realiza cea dintîi ediție științifică a **Letopisețului Țării Moldovei de la Aron Vodă încoace** de Miron Costin. Afirmația noastră se poate verifica ușor, „cu cărțile pe masă", unde vom găsi pe Grigore Ureche și Miron Costin, pe Neagoe Basarab, Cantemir și Șincai, pe Dosoftei și Neculce, **Cronica domniei lui Mihai Viteazul** și cea mai mare parte din opera Școlii Ardelene, **Codicele Voronețean** și însemnările lui Constantin Brâncoveanu, pe Nicolae Milescu și pe Naum Rîmniceanu, pe Varlaam, Antim Ivireanu, Radu Tempea, Ioan Zoba din Vinț și mulți, mulți alții, astăzi nemaiexistînd, practic, nici un nume de seamă al vechii culturi românești care să nu poată figura sau să nu figureze efectiv pe coperta unei cărți.

Dovedind o deplină și amănunțită cunoaștere a situației, conștient de faptul că în acest domeniu s-a făcut totuși puțin în raport cu cerințele create, istoricul Ștefan S. Gorovei se întreba și întreba nu de mult, **Unde ni sînt cronicarii ?** (Luceafărul din 26 decembrie 1987 ; vezi și articolul **„Serii"** și **„Colecții". Cronicile**, în **Luceafărul** din 30 ianuarie 1938), atrăgînd atenția asupra stadiului în care se află acum colecția **Cronicile medievale ale României**, care la mai bine de un sfert de veac de la inaugurare (1959), și la aproape patru decenii de la constituirea comisiei (uneori i se spune comitet) menite a-i stabili cadrele și conținutul (1953), nu a ajuns încă să cuprindă **nici una** din marile creații ale istoriografiei noastre medievale. Volumele apărute deja sînt mai degrabă rodul unor preocupări întîmplătoare, al inițiativelor mai mult sau mai puțin individuale și nu, cum ar fi fost firesc, al unui plan judicios întocmit și aplicat prin unirea și coordonarea eforturilor tuturor specialiștilor în domeniu.

Alexandru V. Diță

Continuare în pag. a 2-a

CRONICA LITERARĂ

ION ROTARU: «O istorie a literaturii române»

IV

Principiul scrierii istoriei „aşa cum a fost" este valabil şi pentru istoria literaturii. A scrie istoria unei discipline „aşa cum a fost" inseamnă a-i urmări dezvoltarea organică, succesiunea de evenimente in interdependenţa lor caracteristică. **O istorie a literaturii române, III, 1944—1984,** care devine pentru noi şi prilejul discutării unei istorii literare postbelice „sui generis", imparte materia pe felii : poezie, proză, teatru, renunţind la critică, urmărindu-le separat, fără a ţine seamă de intercondiţionările fenomenului literar in ansamblul său.

„Dezvoltarea prozei" in subcapitolul „Debutanţi inainte de război afirmaţi deplin in deceniile 5 şi 6" incepe cu Zaharia Stancu, ceea ce inseamnă preluarea unui loc comun. Zaharia Stancu a fost glorificat ca prozator după război, datorită romanului **Desculţ** (1948), mult mai caracteristici ca prozatori fiind pentru acest inceput postbelic Eusebiu Camilar, Radu Tudoran, Ion Călugăru. In plus, fără a-i atribui lui Eusebiu Camilar rolul de şef de şcoală, trebuie să spunem, de pildă, că viziunea aspră, crudă, paroxistică, asupra lumii rurale pe care o vom regăsi in **Desculţ** este introdusă in proza românească de Eusebiu Camilar. Faptul că cealaltă parte a operei lui Eusebiu Camilar nu mai confirmă această viziune ţine de motivele pentru care Marin Preda după **Intilnirea din păminturi şi Ana Roşculeţ** scrie **Desfăşurarea.** De altfel, nici Zaharia Stancu, care a incercat să fie fidel acestei viziuni, n-a reuşit să se menţină in cadrele şi tensiunea specifică a modelului antiidilizant.

„Dezvoltarea prozei", dacă ţinem s-o luăm separat, şi Ion Rotaru a procedat astfel, exprimă in forme şi evenimente proeminente evoluţia literaturii române, care este sincronă şi omogenă cu cea a poeziei şi a celorlalte genuri şi specii literare postbelice. In desfăşurarea propusă de „O istorie..." avem patru etape: „Debutanţi inainte de război...", „Momentul 1955—1957", „Prozatorii celui de al doilea val" şi „Citiva dintre ultimii sosiţi". Nici in cazul dezvoltării prozei, nu ni se explică cui se opune ca mentalitate literară „Momentul 1955—1957", căruia ii corespundea la poezie „Momentul Labiş" şi „explozia lirică". Pină in 1955, istoria noastră literară nu este, desigur, un dulap de cărţi ai căror autori sint orinduiţi aşa cum ne arată primul capitol al „Dezvoltării prozei". Există aici un promontoriu literar pe care au rămas cărţi pline de prospeţime ale unor autori care nu le-au mai egalat niciodată in scrisul lor, pentru ca după el să vină un spaţiu care n-a ingăduit decit o vegetaţie literară uniformizată de foarfeca grădinarului. Acest peisaj literar uniformizat, care şi-a avut succesele sale şi epoca lui, lipseşte in general din prezentarea incercată de autorul cărţii „O istorie...", atit pentru poezie, cit şi pentru proză şi celelalte producţii literare de după război, realizind o istorie literară aşa cum nu a fost.

Istoria literară examinează principial jocul liber al personalităţii creatoare, dar cu atit mai mult este interesantă pentru istoria literară experienţa unei uniformizări de proporţii, a unei tentative de a-i cuprinde pe toţi scriitorii intr-un şuvoi comun, o tematică limitată şi citeva formule obligatorii, care presupun problema adaptării stilurilor şi personalităţilor şi inevitabil, tensiunile pe care libera mişcare artistică le declanşează la intilnirea cu modelul restrictiv. De la marea libertate a temelor, gesticulaţiei, aspiraţiei şi stilurilor, vizibilă intre 1944—1950, se ajunge la absenţa varietăţii stilistice, pe scurt la uniformizarea literară. Uniformizarea este valabilă atit pentru poezie, cit şi pentru proză. Realismul devine unica metodă de lucru a scriitorului, impus atit poeziei (cu efecte alterante), cit şi prozei. Reportajul, ca expresie a legăturii cu viaţa, este valabil atit pentru poet, cit şi pentru prozator, multe poeme nefiind decit reportaje in versuri, iar prozele de ficţiune preluind factura reportajului. Se prefera romanul frescă, de mari proporţii, regula intinzindu-se şi asupra poeziei, unde apar poeme de mari dimensiuni, urmind tiparul constructiilor epice mari.

Apartenenţa la literatura română se conferea in funcţie de acceptarea acestor forme şi specii literare caracteristice momentului, iar succesul, in funcţie de virtuozitatea insuşirii lor. Neintegrindu-se acestor şabloane, nuvelele lui Vasile Voiculescu, deşi scrise in anii cincizeci şi citite intr-un select cenaclu literar in faţa lui G. Călinescu, T. Vianu, Vladimir Streinu, n-au putut să vadă lumina tiparului decit atunci cind uniforma literară postbelică şi-a dat duhul. Alţi scriitori, expatriaţi, dar scriind in limba română (Mircea Eliade) şi-au reluat şi ei locul in literatura română, ca şi Vasile Voiculescu. Cum pot intra toate acestea intr-o istorie literară ?

Prin logica organizării materiei. Scriind **panorama deceniului literar românesc, 1940—1950,** Al. Piru n-a făcut doar o operaţie mecanică de decupaj istorico-literar ci, completind istoria literară călinesciană prin infăţişarea acestui „limb" literar, a avut intuiţia unei incheieri de ciclu. Urmează deceniul uniformizării literare, 1950—1960, care propune in ultimul rind personalităţi, cit o literatură limitată ca teme şi modalităţi, puţin variată stilistic, in care problema criticului şi istoricului literar este de a prezenta modelul uniformizant şi, reciproca, felul in care personalitatea artistică se lasă ori nu absorbită de model, se distanţează sau il refuză. Pentru că este evident, la simplul examen, că nu toţi scriitorii care tipăresc in 1950—1960 sint uniformi şi vasali schemelor critice impuse.

Insurecţia prozei o premerge pe cea a poeziei, avind intr-un creator cu bosă teoretică, G. Călinescu, şi intr-un roman excepţional, **Bietul Ioanide,** punctul său prim de sprijin. Esenţa acestui gest creator stă in edificarea „literaturii noi" teoretizate a unei creaţii tot nouă, dar hrănită de „vechea" literatură română. Prin **Bietul Ioanide,** supus unui tir critic concentric, G. Călinescu a afirmat dreptul literaturii române la organicitate, negind implicit surogatele literare ale vremii. G. Călinescu nu este doar un capitol de istorie literară de dinainte de război unde a fost plasat de autor, ci şi unul foarte important postbelic, dar peste care „O istorie...", ocolind dialectica fenomenului literar a trecut. Forţa exemplară a romanului **Bietul Ioanide** vine tocmai din ignorarea şabloanelor literare de epocă, cartea fiind prin această postură o masivă negaţie a literaturii şablonarde. Tot proza, prin **Cronica de familie, Moromeţii,** 1955, şi **Groapa** 1957, este cea care produce o resurecţie de proporţii, introducind alte criterii de [illegible] a literaturii. Literatura română işi propune astfel prin G. Călinescu, Petru Dumitriu, Marin Preda, Eugen Barbu, A.E. Baconsky, Nicolae Labiş propriile sale criterii asupra creaţiei literare. In restauraţia literară, care incepe chiar in cuprinsul anilor cincizeci prin citeva opere de virf, rolul prozatorilor şi al poeziei a fost incontestabil masiv, efectele emancipării lor transmiţindu-se şi poeziei. Dar prin această delimitare de orizontul literar uniformizator nu se făcea decit o reindreptăţire a unela din liniile fundamentale ale literaturii române, romanul postbelic implinind o mai veche tradiţie.

Dezvoltarea prozei mai cunoaşte şi alte evenimente, care nu au nici cea mai vagă indicaţie in **O istorie a literaturii române, III.** Procesul de modernizare al prozei româneşti incepe de aici inainte el avindu-şi deschizători de drum şi reprezentanţi conştienţi de necesitatea innoirii fără a lepăda propria tradiţie literară, abia recucerită. Misiunea generaţiei războiului, aşa-zisa „generaţie pierdută", misiune transmisă şi celor mai buni reprezentanţi ai generaţiei Labiş, care nu cuprinde numai poeţi, a fost aceea a intrării in actualitatea literară cu zestrea artistică proprie literaturii române, căutind joncţiunile posibile cu fenomenul literar de peste hotare. Cu acest mesaj iese literatura română din deceniul anilor cincizeci, intrind intr-un nou ciclu literar.

Ar fi interesant de analizat contribuţia diferitelor generaţii la afirmarea organicităţii literaturii române in anii cincizeci, temă esenţială pentru istoricul literar, absente din „O istorie...", cu atit mai mult cu cit contribuţia lor rămine inegală : ea este produsă de G. Călinescu, din a doua generaţie ca virstă, şi, sărind peste o intreagă generaţie, apoi de Petru Dumitriu, Marin Preda, A.E. Baconsky, Eugen Barbu, şi preludiv, de heraldul generaţiei care avea să vină : Nicolae Labiş. Precizarea este utilă şi pentru a elimina, cel puţin parţial, jelanicul termen de „generaţie pierdută" din discuţie : o generaţie literară care modifică relieful şi destinele literaturii nu poate fi „pierdută", pierduţi, dar regăsiţi, fiind numai acei reprezentanţi ai ei care, neparticipind la bătălia pentru organicitatea literaturii române, i-au regăsit mai tirziu cadenţa. In „Dezvoltarea prozei", aşa cum o desfăşoară Ion Rotaru, nu se disting nici etapele prozei, nici scriitorii ei reper, in fiecare etapă, cu atit mai puţin faza modernizării ei, păcat pe care l-am identificat şi in felul cum este infăţişată „Dezvoltarea poeziei".

Atit pentru proză, cit şi pentru poezie au fiinţat după război idei şi programe structurante, care şi-au făcut loc in scrierile cele mai caracterizante ale vremii. Dar viaţa ideilor literare nu este nicăieri scoasă la suprafaţă de „O istorie...", fapt plin de repercusiuni asupra structurării şi arhitecturii cărţii. Critica literară uniformizantă şi-a desfăşurat ideologia şi programul in chip fastuos, cu reveniri, insistenţe, repetiţii. De un duel programatic, deschis nu se poate vorbi in aceşti ani, dar nici de absenţa completă a opoziţiilor de idei literare cu vector constructiv. Programelor literare uniformizante, (numite insuficient „proletcultiste" sau „dogmatice), le-au fost opuse altele in mod inculcat, prin opere care le-au contrazis. Nu o dată insă apar, deloc intimplător, idei programatice opuse celor uniformizante, sub semnătura lui G. Călinescu, A.E. Baconsky, Petru Dumitriu, Eugen Barbu, Marin Preda, Mihnea Gheorghiu, Mihu Dragomir, inainte de 1960, şi cu atit mai mult după aceea. Imposibilitatea elaborării şi afişării independente a unui program literar precis conturat de către purtătorii innoirii literare are pină astăzi efecte puternice, ele răsfringindu-se şi asupra cărţii scrise de Ion Rotaru. Rezultă din această retrospectivă, intitulată imprudent, dar binevenit, „istorie literară", imaginea unei capacităţi de creaţie acefală, incapabilă de a se programa sau de a se apăra, ulterior, teoretic. Intre critica şi istoria literară a vremii şi intre creatori se angajează insă un dialog indirect, răspunsul acestora fiind opera şi crearea de evenimente literare prin opere majore neconforme şablonului, dar uneori şi direct. Impactul unui mare număr de literaţi cu o critică literară constituită intr-un factor frigid sau chiar advers la actul de creaţie liber a dus la soluţia scriitorului care-şi creează singur propriul sistem de repere. Ion Rotaru se opreşte asupra **Istoriei polemice** a lui Eugen Barbu şi **Cărţii de recitire** a lui Nichita Stănescu, dar fără a le descifra rădăcina, după cum in alte cazuri, unde asemenea opinii n-au ajuns la constituirea in volum, nici nu sint inregistrate. Spiritul unei intregi generaţii nu poate fi insă surprins şi inţeles fără a situa in planul laboratorului de idei unele cărţi privite curent ca nişte curiozităţi.

Revenind la prozatori, ceea ce ştiau ei de la critica contemporană lor, dar uneori cu conduită fratricidă, era că prozatorul trebuie să fie reporter, să treacă obligatoriu prin reportaj, exerciţiul de reporter să-l pregătească pentru proză, care in prima treaptă trebuie să fie schiţa, firesc apoi nuvela. Atit schiţa, cit şi nuvela, nu erau in viziunea criticii vremii decit pregătirea pentru roman, iar romanul trebuia să fie, desigur, realist şi roman frescă. O altă dogmă critică, venită după deceniul cinci, era că proza trebuie să evolueze de la rural la urban, etc. Cu alte cuvinte, proza, ca şi poezia, şi-a avut viaţa ei, delimitabilă estetic. O pleiadă intreagă de prozatori postbelici provin din scriitorii cu „şcoala reportajului", iar unul din centrele de grupare şi radiere a fost **Scinteia tineretului.** Teodor Mazilu, Ion Băieşu, Nicolae Ţic, Radu Cosaşu, Fănuş Neagu au trecut pe la această „şcoală a reportajului" de ziar, după cum tot la ea trebuie raportaţi prozatori ca C. Ţoiu, Ştefan Bănulescu, Paul Anghel, D. R. Popescu, Vasile Rebreanu, alţii rămînind pentru totdeauna reporteri : Traian Coşovei, Vasile Nicorovici, Ioan Grigorescu. Fie că aveau vocaţie de reporteri, fie că nu, aceşti scriitori au trecut prin şcoala reportajului, de care unii s-au desprins ca de o etapă fără legătură cu creaţia lor, alţii profitind de pe urma acestei experienţe in chip vizibil şi declarat. Perioada reportajului, a prozei reportericeşti, a emancipării de reportaj şi a trecerii la literatura de ficţiune constituie tot atitea etape literare consemnabile de istoria literară, ele fiind evident ignorate de „O istorie a literaturii române", unde „Dezvoltarea prozei" este mult mai confuză in articulaţiile ei decit aceea propusă la poezie. Acest grup de reporteri, ulterior prozatori, elaborează puncte de vedere proprii asupra reportajului şi literaturii, de aici plecind in formularea lui Radu Cosaşu teoria „adevărului integral" ca o condiţie a prozei. Incă o dovadă că literatul timpului nu era acefal. Tribulaţiile ulterioare şi actuale ale prozei româneşti işi au explicaţiile in această etapă uniformizantă a literaturii române, dar nu lipsită de tensiuni, convulsii, conflicte de idei. Actuala varietate stilistică a prozei româneşti a stat sub larga pălărie a prozei realiste şi reportericeşti, din care prin rebeliune spirituală, prin emancipare au apărut mai tirziu personalităţile distincte şi puternice ale prozei de azi. Unele mai poartă incă sigiliul gazetăriei, altele au făcut totul, pină la exces, ca să nu-l mai facă vizibil. Dar experienţa a fost şi o istorie literară postbelică are nevoie de un capitol privind şcoala reportajului şi a efectelor ei. După cum teoria adevărului integral rămine valabilă şi pentru istoria literară, care nu poate opera cu adevăruri injumătăţite.

M. Ungheanu

Privilegiul poetului

Un secol pare măsură ideală pentru cintărirea valorii şi perenităţii unei creaţii spirituale. De la plecarea lui Eminescu se vor implini in 1989 — in foarte scurtă vreme, deci — 100 de ani. Centenarul ne va permite să stabilim rotund ce pătrundere in straturile eterne ale fiinţei umane, ale societăţii şi ale naturii a infăptuit Eminescu.

Fiind geniul conştiinţei de sine al poporului român, marea familie a popoarelor este interesată să cuprindă, pe Eminescu apropiindu-şi, culorile cu care neamul românesc participă la construcţia şi frumuseţea curcubeului universal.

Dacă cernem cu rigoare problemele care preocupă omenirea la acest capăt de secol şi de mileniu, vom rămine pe masă cu patru cinci esenţiale. Şi asupra cărora a intirziat şi ochiul treaz al românului. Cărora dintre acestea li se potriveşte şi astăzi leacul Eminescu ?

Pe plan estetic : nodurile gordiene : tradiţional-modern, naţional-universal.

Pe plan social : carul cu două osii — interesul general — interesul personal.

Pe plan economic; caii progresului — agricultura sau industria.

Pe plan internaţional : masca dominatorilor acoperind concretul naţiune cu voalul umanitate.

Raporturile dintre popoare ; cintecul sirenei : independenţă şi progres pentru unii, mari tari — dominaţie şi sărăcie pentru cei mulţi, mici, slabi : semnul raţiunii : egalitate pentru toţi şi progres in armonie.

Raporturile dintre natură şi om ; cele două capete ale corzii pe care o putem intinde : cite din dorinţele şi — adesea — capriciile noastre le putem ţine in spate fără a ni se rupe craca de sub picioare...

Dinsul, Eminescu le-a judecat acum peste un secol şi soluţiile sale sint vii, lucrează eficient. Evoluţiile adunate an cu an in suta aceasta confirmă intuiţiile şi certitudinile sale. Exegeţii au dovedit-o şi orice nouă forare in cimpurile eminesciene scoate la lumina secolului aceleaşi eşantioane limpezi, bine conturate, de adevăr, dreptate şi inţelepciune.

Privilegiul Geniului Bun.

Este datoria culturii române la acest ceas al istoriei să deschidă porţi largi spre cunoaşterea şi inţelegerea de către străinătate a operei lui Eminescu.

Fireşte : publicarea operelor complete trebuie dusă la bună incheiere. Pentru străinătate, insă, mai intii este necesar să intocmim un volum-etalon din versurile poetului naţional. Acele 50 ori 100 de cintări care formează miezul de foc al creaţiei poetice eminesciene trebuie adunate distinct intr-un mănunchi de forţă şi astfel vom pregăti lansarea Poetului — acum şi mereu — spre toate punctele cardinale.

Avem, mai departe, obligaţia de a publica in volume congruente consideraţiile lui Eminescu in probleme ce atunci erau inţelese de o mină de oameni, iar astăzi au actualitate stringentă in lume şi preocupă toate popoarele, cu deosebire cele din ţările in curs de dezvoltare. (Fenomenul dominaţiei naţionale şi sociale — vechi de cind lumea — atinsese la noi acum o sută de ani o acuitate ce punea in joc insăşi perpetuarea fiinţei naţionale a poporului român. Era firesc ca Eminescu — se ştie : avea preocupări multiple dincolo de creaţia literară — să analizeze temeinic realităţile şi să aducă soluţii.) Pace şi libertate; Stat Naţional şi incercările de propagare a statului supranaţional : Noi raporturi politice intre state egale şi independente. Dezvoltare-subdezvoltare ; factorul endogen (efort propriu) şi exogen (ajutoare, imprumuturi, dominaţia marelui capital financiar) ; interesul general al colaborării egale şi al dezvoltării in armonie : o nouă ordine economică in lume. Valori tradiţionale şi progres ; mobilizarea energiilor tuturor popoarelor, o nouă ordine in domeniul informării şi culturii. Şi astfel vom pregăti lansarea Cugetătorului — acum şi mereu — spre toate punctele cardinale.

*Noi să facem aceasta. Ce vor pofti a lua ceilalţi de pe masa incărcată şi bine-orinduită a lui Eminescu este vrerea şi dreptul lor. Calul bun se vinde de-acasă. Ştim incă o vorbă : fă binele şi aruncă-l pe apă. Parafrazindu-l pe Eminescu — „oricare bun cetăţean are datoria de a se ocupa de viitorul patriei sale" — spunem că românii, avind şansa de-al fi dat **lumii** pe bunul cetăţean Eminescu, sint chemaţi să se ocupe — prin opera sa — de viitorul Planetei.*

In haină de lucru se prezintă Eminescu la marea sărbătoare a centenarului său. Căci el crede in ce spune, are geniul descoperirii şi stăpinirii adevărului, intuiţia perenului din om, societate, lume şi natură, il insoţeşte dreptatea, respectul pentru om, familie, naţiune, omenire.

Privilegiul Geniului Bun.

Liviu Petrina

1/2 ianuarie 1988.

Un vis al înaintaşilor

Urmare din pag. 1

Fiind intru totul de acord cu cele constatate şi afirmate de cercetătorul ieşean, considerăm, şi dorim să fie privite ca atare, cele două articole ale sale ca punctul de inceput al unei dezbateri interdisciplinare — este ştiut, spre exemplu, că lingviştilor şi filologilor nu le sint folositoare ediţiile intocmite de istorici, incit o punere de acord ar fi benefică — privind situaţia in care se află publicarea vechilor izvoare româneşti — narative şi documentare —, dar şi a celor străine cu referire la români.

In cele ce urmează ne vom opri şi noi asupra colecţiei de interes naţional a **Cronicilor medievale ale României,** deoarece stadiul in care ea se găseşte ne apare, la o privire atentă, ca fiind de o gravitate acută ; căci mai bine de 95% din ceea ce era inventariat in **Repertoriul manuscriselor de cronici interne privind istoria României** (peste 400 de titluri, pentru a rămine la momentul de referinţă al inceputului, imbogăţit insă ulterior) nu a văzut incă lumina tiparului in cadrul corpusului. Desigur, includem aici şi cronicile transilvănene — indiferent de limba in care au fost scrise : română, germană, maghiară sau latină — faţă de care, din motive greu de precizat, membrii comisiei au adoptat un punct de vedere cu totul special : „Pe lingă seria sa principală, constituită din ediţiile critice ale operelor originale, scrise in ţările române, in cursul evului mediu, colecţia **Cronicile medievale ale României** va avea şi două serii anexe, una cuprinzind cronici săseşti şi maghiare din Transilvania in traducere românească, iar alta, de asemenea in traducere, fragmente din cronici străine privind trecutul ţărilor noastre **(Repertoriul manuscriselor de cronici interne, sec. XV—XVIII. Privind istoria României,** Bucureşti, 1963, p. 6 : lucrare valoroasă, intocmită de A. Ilieş şi I. Crăciun, al cărui **Cuvint inainte,** din care cităm, **nu** aparţine autorilor). Iată deci „argumentele" ce au făcut, probabil, ca pină acum nici Radu Tempea, nici Petru Bod, pentru a nu mai vorbi de Samuil Micu şi Ioan Budai Deleanu (toţi incluşi in **Repertoriu**), să nu fie editaţi in colecţie, iar **Hronica Românilor** de Gheorghe Şincai sau **Incercare de istorie românească** de Johann Filstich, deşi editate in aceşti ani, să nu-şi găsească locul in corpus, mai ales că, paradoxal, aparatul ştiinţific al celei dintii, şi editarea integrală a celei din urmă au fost asigurate de cercetători care la acea dată erau incadraţi la **Institutul de istorie Nicolae Iorga,** instituţie ale cărei insărcinări in această privinţă sint bine cunoscute şi de mult asumate : „Iniţiativa alcătuirii acestei monumentale colecţii, care va cuprinde **toate cronicile ţării** (sublinierea noastră — A.V.D.), aparţine Institutului de istorie al Academiei, azi Institutul de istorie N. Iorga din Bucureşti in care s-a şi realizat majoritatea volumelor apărute" **(Enciclopedia istoriografiei româneşti,** Bucureşti, 1978, p. 400).

Precizarea, datind deci din 1978, vine din partea unuia dintre membrii fondatori ai „comitetului", adică a celor care la inceputul anilor '60 afirmau că „apariţia noilor ediţii critice se va desfăşura intr-un ritm tot mai susţinut **şi nu peste multă vreme cercetătorii vor avea la dispoziţie corpul complet al cronicilor noastre medievale"** — sublinierea noastră — A.V.D **(Repertoriul,** p. 5—6). Cit de susţinut a fost acest ritm şi in ce constă materializarea acelui nici 5% realizat pină astăzi din proiectul anunţat ne apare cu evidenţă la o simplă enumerare in ordinea apariţiilor a volumelor publicate :

- — 1959 : **Cronicile slavo-române din sec. XV—XVI publicate de Ioan Bogdan** (ed. P.P. Panaitescu)
- — 1960 : **Istoria Ţării Româneşti (1290—1690). Letopiseţul Cantacuzinesc** (ed. C. Grecescu şi D. Simonescu)
- — 1963 : Radu Popescu, **Istoria domniilor Ţării Româneşti** (ed. C. Grecescu)
- — 1965 : **Cronica Ghiculeştilor. Istoria Moldovei intre anii 1695—1794** (ed. Nestor Camariano şi Ariadna Camariano)
- — 1965 : Georg Kraus, **Cronica Transilvaniei, 1608—1665** (ed. G. Duzinchievici şi E. Reus-Mirza) — **N.B.** ca **Supliment nr. 1** al seriei (este singura cronică transilvăneană apărută in colecţie)
- — 1967 : **Cronici şi povestiri româneşti versificate, sec. XVII—XVIII** (ed. D. Simonescu)
- — 1969 : Nicolae Stoica de Haţeg, **Cronica Banatului** (ed. D. Mioc)
- — 1970 : Radu Greceanu, **Istoria domniei lui Constantin Basarab Brâncoveanu, 1688—1714** (ed. A. Ilieş)
- — 1975 : **Cronica anonimă a Moldovei, 1661—1729.** Pseudo Amiras (ed. D. Simonescu)
- — 1987 : Dionisie Eclesiarhul, **Hronograf, 1764—1815** (ed. Dumitru Bălaşa şi Nicolae Stoicescu)
- — 1987 : Gheorghe Brancovici, **Cronica românească** (ed. Damaschin Mioc şi Marieta Adam-Chiper)

Prin urmare, doar 11 apariţii in 29 de ani (1 ianuarie 1959 — 31 decembrie 1987) şi un ritm invers decit cel anunţat : nu „tot mai susţinut", ci **aproape stagnat după anul 1970.** Căci dacă intre 1959 şi 1970 (inclusiv) — 12 ani — au apărut 8 tomuri, ceea ce inseamnă un ritm de apariţii de două volume la 3 ani, intre 1971 şi 1987 (inclusiv) — 17 ani — **au** apărut numai 3 tomuri, adică un volum la aproape 6 ani (cu observaţia că in decurs de 16 ani — 1971—1986 — nu a văzut lumina tiparului decit **un singur volum,** cel editat de Dan Simonescu). Constatăm deci existenţa a două etape : **1959—1970,** cind eforturile de indeplinire a planului sint evidente, şi **perioada de după 1970** (anul plecării din directoratul Institutului de istorie N. Iorga a academicianului Andrei Oţetea), cind edificarea corpusului naţional de cronici este dacă nu abandonată, oricum **lăsată total la voia intimplării.**

Este de mirare cum intr-o atare situaţie membrii comisiei (comitetului) au putut să mai promită — in repetate rinduri şi ignorind complet realitatea — că „in cel mai scurt timp" intregul corpus va sta la indemina celor interesaţi, cind era evident că in ritmul in care inainta colecţia perspectiva devenise cel puţin **multiseculară,** ca să nu spunem milenară. Căci a edita 400 de cronici — de fapt numărul este mai mare — cu o viteză medie de un volum la 31.6 luni, oricit s-ar incerca estomparea adevărului, este clar că ultimul tom tot n-**ar** putea apărea mai devreme de scurgerea celor 1 054 de ani, adică **in anul 3 013** (dacă am fi luat ca bază de calcul ritmul de editare al fiecărei etape fixate mai sus, rezultatul ar fi fost de 600 de ani in primul caz şi de 2 400 de ani in cel de-al doilea).

Dar inţelegerea exactă a situaţiei mai comportă şi precizări de o altă natură, anume cine sint oamenii care au trudit ca atit cit s-a făcut să fie făcut. Mărturisim că nu ne-ar fi venit ideea abordării acestui aspect dacă Ştefan S. Gorovei n-ar fi pomenit despre aportul in această privinţă al generaţiilor. Or, inseşi numele editorilor de pină acum ai **Cronicilor medievale ale României** vorbesc de la sine : Constantin Grecescu, Dan Simonescu, Gheorghe Duzinchievici, Aurora Ilieş, P.P. Panaitescu (care, am văzut, **ingrijeşte,** cu unele completări, lucrarea lui Ioan Bogdan apărută la sfirşitul secolului al XIX-lea), Nestor şi Ariadna Camariano, toţi făcind parte din „generaţia" născută in intervalul 1900—1918. Semnătura lor se află pe 8 din cele 11 tomuri ale seriei, deci pe 72% din totalul apariţiilor, celelalte 3 titluri (28% din apariţii) fiind ingrijite de cercetători născuţi ulterior şi afirmaţi după 1948, anul reorganizării activităţii ştiinţifice in cadrul Academiei.

Am adăugat rindurile de faţă celor semnate de Ştefan S. Gorovei — la care, repetăm, subscriem — avind conştiinţa clară să se impun o analiză judicioasă şi măsuri ferme pentru indreptarea acestei stări de lucruri la baza căreia se află, indiscutabil, nu cauze obiective — realizările remarcabile obţinute in afara colecţiei o dovedesc —, ci subiective. Este datoria noastră, a istoricilor şi filologilor de astăzi, de a găsi cele mai adecvate mijloace pentru ca istoriografia şi cultura română să ajungă a vedea implinit unul din marile vise ale inaintaşilor : CORPUS CHRONICARUM ROMANIAE.

COMPENDIUM

■ **ARCE STILISTICE (sau despre stiluri şi dinamica lor)** se numeşte cartea tinărului arhitect Dan Păcurariu, care ne propune un alt mod de a inţelege fenomenul barocului. Autorul cărţii caută o cheie comună pentru mai multe arte, pentru literatură, arhitectură, muzică, dincolo de aparenţele care le separă. In fond, ceea ce se incearcă cu pătrundere şi capacitate sintetică este urmărirea dezvoltării artistice prin evoluţia unui aspect stilistic caracteristic, „arcul", in modificările căruia se reflectă schimbări de mentalitate şi de posibilităţi de expresie. Ca orice scurtă prezentare şi cea de faţă văduveşte substanţa cărţii, aşa că dăm cuvintul autorului : „Conceptul nou de «arc stilistic» introdus de noi nu este doar o inovaţie de natură terminologică (deşi de multe ori o terminologie confuză şi ambiguă poate genera erori importante in insuşi fondul problemei studiate). Este vorba aici de surprinderea unui fenomen important in cadrul istoriei artelor, acela de pendulare — in anume condiţii — intre polii opuşi, simplitate şi staticitate, respectiv complexitate şi dinamicitate, şi aceasta nu in cadrul unui stil, aşa cum se procedează de obicei, ci in cadrul unui **grup de stiluri, pe care l-am numit arc".** Cititorul poate urmări mai departe singur demonstraţia concentrată a lui Dan Păcurariu, in tentativa de a face artele să vorbească prin limbajul „arcelor stilistice". **(Arce stilistice de Dan Păcurariu,** Editura Albatros, 1987).

■ **SUB TITLUL „ITINERARII"** (Ed. Eminescu, 1987), Modest Morariu, poet şi prozator de energie sublimată intelectual, ne oferă o suită de incursiuni in universul literar şi artistic al lui Andre Malraux, Julien Green, Lautréamont, Okakura Kakuzo, Watteau, Toulouse Lautrec, Gheorghe I. Anghel, eseuri pline de informaţie şi de interpretare subtilă. Partea a doua a **Itinerariilor** este consacrată itinerariului interior al scriitorului, fiind de fapt un jurnal, o oglindă in care se răsfring lecturile, ecoul lor, oamenii intilniţi, dialogurile. **Avocatul diavolului,** din care au mai apărut fragmente prin publicaţii periodice, ne oferă privilegiul de a fi citva timp in intimitatea unui scriitor autentic, cu atit mai autentic cu cit nu e deloc clamoros.

■ **A APĂRUT** ca supliment al revistei „Manuscriptum", sub egida Muzeului literaturii române, **Romanul adolescentului miop** de Mircea Eliade, cu text stabilit de Adrian Bota şi postfaţă de Mircea Handoca. Romanul este scris inainte de virsta de 19 ani, pe linia autenticistă a prozei din **Santier,** a fost tipărit fragmentar in reviste de Mircea Eliade, pentru ca astăzi, scos din arhiva scriitorului aflătoare in România, să ajungă la cititor, după cum o dorise şi o repetase in mai multe rinduri autorul. **Romanul adolescentului miop** este un jurnal deghizat, cu personaje reale, uşor de identificat de cunoscătorii biografiei scriitorului. Dar interesante sint optica şi tensiunea intelectuală ale cărţii. De aceea alături de **Amintirile** lui Mircea Eliade, de **Mémoires — de L'epreuve du labyrinthe,** cărţi de confesiune, **Romanul adolescentului miop** oferă o sursă importantă de informaţii despre Mircea Eliade.

■ **SUB TITLUL BĂRĂGAN, CIMPIA SOARELUI,** Ed. Albatros, 1987, tipăreşte o antologie de Ion Munteanu a literaturii inchinate acestei părţi a ţării. Cartea este interesantă atit pentru dezvăluirea peisajului natural şi uman al locului, cit şi pentru valoarea literaturii pe care ne-o propune. Este interesant să vedem că un teritoriu al ţării necercetat de scriitori o vreme şi aproape enigmatic iese la iveală, incă fragmentar, prin acţiunea scriitoricească. Cei mai interesanţi scriitori sint, ne-o arată antologia, cei ai locurilor, care au reuşit să sesizeze şi să surprindă specificitatea, unicitatea spaţiului şi a umanităţii de aici. Nu este vorba numai despre o imagine a locului in literatură, ci şi de incercarea de a fixa mai ales după ultimul război mondial o mitologie a locurilor. Sacadată, datorită fragmentării, lacunară uneori pentru că mai sint şi alte texte ce puteau fi găzduite aici, antologia este un prilej de meditaţie pentru cei care consideră că există medii improprii inspiraţiei literare. Bărăganul nu numai că interesează literatura, dar a inceput să dea scriitori.

■ **MIHU DRAGOMIR, Sărbătorile poetului** (Ed. Minerva, 1987) este o ediţie ingrijită de Chira Dragomir, care alcătuieşte şi un foarte util indreptar cronologic al poetului, cu o prefaţă de Mircea Scarlat. Antologia este binevenită pentru a restitui o parte din contribuţia literară a cunoscutului poet şi animator literar, căruia i se cuvin o altă consacrare şi alt tratament literar, decit cele obişnuite. Deşi cu un titlu prea puţin expresiv, **Sărbătorile poetului,** a cărui selecţie de poezie nu e in afara discuţiei, poate fi punctul de plecare al unei reevaluări.

■ **O PROZĂ FLUENTĂ,** inteligentă, densă ne oferă Smaranda Jelescu in debutul ei romanesc, **Impact.** Cunoscută pină acum ca autoare de versuri, autoarea surprinde prin stăpinirea mijloacelor şi printr-o construcţie sigură. **Impact** face parte din categoria surprizelor plăcute şi a promisiunilor.

■ **DRUMURI IN CIMPIE** (Scrisul românesc, 1987), este titlul unei cărţi de debut in proză, semnată de Nicolae Fulga, prozator de prin părţile Teleormanului. Spiritul observaţiei, robusteţea realismului, asprimea scriiturii ni-l recomandă pe Nicolae Fulga drept urmaşul unor prozatori ca Liviu Rebreanu sau Zaharia Stancu. Cele opt naraţiuni ale cărţii inspirate de lumea rurală, lumea satului românesc de astăzi, sint atrase de noile tensiuni ale acestei lumi pentru care oraşul este o realitate tangibilă şi in acelaşi timp invadantă. Antiidilismul prozelor din **Drumuri in cimpie** promit un prozator de vocaţie, capabil de a recepta viaţa societăţii in toate straturile existenţei ei, fără fetişuri tematice şi de viziune. Rămine ca Nicolae Fulga să confirme in viitoarele cărţi aceste frumoase promisiuni.

■ **UN AUXILIAR** preţios al unei viitoare biografii Lucian Blaga, capitol atit de lacunar al istoriografiei noastre literare, a alcătuit I. Oprişan in cartea **LUCIAN BLAGA, printre contemporani, Dialoguri adnotate,** Ed. Minerva, 1987. Cartea cuprinde 22 dialoguri, intre istoricul literar şi prietenii poetului, dintre care unele inregistrate pe bandă de magnetofon şi revăzute in dactilogramă, altele fiind răspunsuri date in scris la un chestionar propus de I. Oprişan. Pe această cale personalitatea lui Lucian Blaga este luminată din tot atitea unghiuri citi martori oferă cartea, aceste chestionări biografice procurind o informaţie nouă sau aducind precizări la cea veche. Cunoscut şi experimentat istoric literar şi editor de texte, cu o activitate cuprinsă in numeroase volume, I. Oprişan nu a făcut doar o simplă inregistrare şi alăturare de texte, ci a procedat şi la adnotarea lor, ceea ce inseamnă că fiecare interviu este insoţit de numeroase precizări documentare, indispensabile, unele din ele avind caracter de contribuţie ştiinţifică de mare utilitate. Pe această cale, temelia unei biografii Lucian Blaga este pusă cel puţin pentru anii maturităţii, dacă nu şi pentru perioadele prime ale vieţii scriitorului Lucian Blaga. **Dar Dialoguri adnotate** nu e doar o carte de consult, simplu instrument de lucru, ci şi o carte de lectură cu interesul său nedezminţit.

Neo-clasicismul poetic

Urmare din pag. 1

tul centaurilor şi platonicianul „Symposion". In fine, memoria lui Orfeu. Proiectul e ambiţios şi se traduce esteticeşte nu o dată impecabil căci vocaţia aceasta de „tălmaci" nu se poate pune la indoială. Insă Antichitatea văzută de poet nu-i, la drept vorbind, originală şi izvoarele liricii lui Radu Cârneci apar, chiar dacă limpezi, prin mijlocitori. El nu valorifică prin traducere pe Sapho şi Pindar, pe Horaţiu, pe cintăreţul sacru al evreilor David şi nu dezvoltă un singur strat de mitologie antică : sufletul se pătrunde iremediabil de cultură şi cultivă o utopie de spirit mediteranean. Dionisiacul nu-i aci genuin, este ideea de „dionisiac", oricit s-ar invoca exuberanţa vegetaţiei şi frenezia şi chiar dacă poetul voieşte a imbrăţişa, liric, pămintul „feminin", Magna Mater, „ţărină". **Htonicul** coexistă cu **solarul,** care, acesta, e apollinic şi de negăsit laolaltă cu festivităţile orgiastice. Poetul adoptă teme livreşti, el „reformulează" şi intreprinde, cu virtuozitate, transpoziţii in mediu valah.

Clasicitatea lui, aşadar, e pagină şi „recentă", ea aparţine Renaşterii, fiind, in gust de „dolce stil nuovo", eclectică şi punind in amestecuri compatibile reminiscenţe ebraice şi ateniene, de nu cumva şi orfice, insă fără nici un fel de ezoterism. Poetul petrarchizează, in partea cea mai durabilă a creaţiei, in chip eminent şi putem zice că el este **un petrarchist de speţă tirzie,** şi un neo-clasicist somptuos şi manierist, de felul liricii galante de „dix-huitième". Sonetul e acum formula predilectă, izbitoare incă devreme, din „Grădina in formă de vis" (1970), şi chiar dacă efectele se văd mai bine in perioade mai tirzii (cu „Sonete", cu „Pasărea de cenuşă") senzaţia de omogenitate se păstrează. De altminteri, geometria operei este impresionantă şi nimic nu ne impiedică a observa că poetul (care incepea a descrie, la 1968, „Umbra femeii" cu un fragment din „Cintarea cintărilor", prelucrată apoi, in 1973, intr-un fel memorabil), nu vădeşte mişcări intimplătoare şi calculează totul in chip desăvirşit.

Aceasta este o **experienţă neo-clasicistă** şi poate cu tradiţie secretă căci un spirit elin era posibil a fi pătruns, incă din epoci timpurii, in Pontul Sting. Şi totuşi, in ideea de a da poeziei române un adaos, propunind o Renaştere de „canzoniere" pe care aceasta nu o putea avea la proporţiile originale, Radu Cârneci (acest admirabil liric de sonuri pure) are precursori, căci şi Costache Conachi petrarchiza investmintat in caftan şi cu giubea.

Omul de catedră

Urmare din pag. 1

a operei. Se lămureşte că l-am privit pe Tudor Vianu drept un moştenitor deoarece el moşteneşte un depozit de semne. Cărturarul transformă acest ansamblu, prin mecanismul interior al interpretării, intr-un patrimoniu. Puţini au inţeles ca Vianu că moştenitorului care este in cea mai inaltă accepţie nu-i revine să supraveghcze inofensiva zestre, nici să o expună in vitrină. Lui i-ar fi fatal acest rol banal. Şansa lui a fost să periciteze mereu confortul universitar cu experienţa modestiei şi disciplinei bine cunoscute, experienţă deformată de dascăli de duzină, de belferi, insă innobilată de geniul celor ce nu separă şcoala de celălalt indicator de direcţie, harul creator.

Relaţiile de existenţă vor puncta oscilaţia lui Vianu intre şcoală şi creaţie, vor provoca miracolul vianesc (cercetare pe tot parcursul) cu efecte asupra viziunii insumate intr-un sens ultim : definirea plenitudinii artistice ca totalitate a detaliilor. Detalii concrescente pe orizontala existenţei şi diseminate sub cerul culturii. Am putea mereu găsi in scrisul eruditului dezvoltări dintr-un amănunt spre altul. Critica ţinteşte **ansamblul,** solicită articulaţiile lui, convergenţa valorică. Există in stabilirea reputaţiei lui Vianu o complementaritate, un cifru integral de exprimare. Acolo unde pare că deţinem punctele unui program găsim un scrupul de exactitate, iar, dincolo, unde am definit nişte sarcini didactice, ne indepărtăm de psihologic celui care ii trăieşte postulatele in voia vocaţiei eului profund. Eterogene structural, ele indică in creuzetul personalităţii vianeşti o concentrare şi o esenţializare. Momentul lor prim este pretenţia de a judeca frumosul. De a edifica şi caracteriza notele specifice (altfel ca intr-un seminar), de a le explica, deci consacra mobilitatea prin determinarea sensului general.

Un frumos spectacol critic datorat propriei munci epistemologice, de clasare, convertire şi anticipare a impresiilor de lectură. Prin aceasta critica lui va fi fost orgolios universitară, nu insă şi văduvită de vibraţie, fermă cultură ideologică, exactitate, profesionalitate matură. Extrem de rare sentinţe arbitrare au intunecat un travaliu cristalizat piesă cu piesă. In matricea lui normativul şi programaticul sint categorii modelatoare in dispută cu improvizaţia, degradarea, obscurantismul. Tudor Vianu rămine marele spirit prin care lumea ideilor intră in echilibru cu fidelitatea faţă de sine.

ARMONIOASA DEZVOLTARE A PATRIEI

Acceleratorul de evenimente

La scara istoriei românești, două decenii înseamnă extrem de puțin; o clipită într-o eternitate. În urmă cu douăzeci de ani s-a instituit o nouă heraldică pentru toate județele țării. După noua împărțire administrativă această heraldică prelua acele semne specifice fiecărei unități teritoriale, în dezvoltarea sa economico-socială. Dar iată că în răstimp de o „clipită" la scara istoriei stemele a numeroase județe se cer actualizate, căci ele reprezintă doar în parte profilul geografic și uman al acestor județe.

Am în față stema județului Tulcea. În partea de jos, doi pești își împreunează rosturile spre colțul triunghiului. Între sturioni, o floare de nufăr, pe un fond vălurit — semn al întinselor ape. În stînga sus — poarta, turnurile și meterezele unei cetăți. Ea rostește vechile Aegyssus, Novidunum sau Heracleea, dar tot atît de bine semnul cetății ne transpune în peisajul noilor orașe, mult mărite în prezent: Tulcea, Măcin, Sulina sau Isaccea. În dreapta sus e semnul minerilor (Altîn Tepe, Mahmudia sau Cerna) și spicul de grîu, dovada unei provincii unde nu mai „bate vînt și crește piatră", ci simbolul unui colț de țară unde lucrarea pămîntului e din ce în ce mai spornică.

Firește, stema unui județ nu poate cuprinde toate semnele unei realități aflate într-o mișcare din ce în ce mai rapidă. Ea are rostul de a ne arăta îndeletniciri de vîrf și notele specifice ale geografiei locului. Dar iată că într-un răstimp de numai două decenii, mișcarea rapidă de modernizare a născut îndeletniciri noi, din care unele au ajuns dominante. În același răstimp, peisajul natural și cel umanizat, orașele și satele s-au schimbat. Lucrul e de observat în toate colțurile țării, dar mai cu seamă în județele care pînă nu demult erau rămase în urmă din punct de vedere economic: Bistrița-Năsăud, Sălaj, Botoșani, Vaslui, Ialomița, Teleorman, Olt, Vrancea, Giurgiu, Gorj și, firește Tulcea. Echilibrarea stadiilor de dezvoltare a județelor și dezvoltarea proporțională în profil teritorial a forțelor și mijloacelor de producție definesc în bună măsură strategia globală de dezvoltare economico-socială a întregii țări din ultimele două decenii. Iar o asemenea strategie, comparată cu cele de dinainte, este cu adevărat revoluționară. În esența și în consecințele ei.

Să revenim la Tulcea. Cîteva comparații ne pot da măsura transformărilor: populația orașelor s-a dublat, numărul muncitorilor s-a triplat, ca și cel al medicilor și al liceelor. Toate acestea în decurs de două decenii. Au apărut pe harta județului un mare combinat de feroaliaje (primul din țară), întreprinderea de alumină (pe primul loc în țară, ca volum al producției), un mare șantier naval și de utilaj tehnologic, fabrici de tricotaje și confecții, cîteva întreprinderi ale industriei alimentare, cariere de exploatare a unor roci și minereuri, centrale electrice de termoficare, secția de prefabricate din beton, Portul liber Sulina, școli, un spital cu șapte sute de paturi, un aeroport modern, cîteva porturi fluvio-maritime, o modernă bază a flotei de pescuit oceanic. Și multe, multe altele. A început valorificarea complexă a Deltei Dunării și a sistemului Razim, cu precauțiunile necesare, dictate de legile ecologiei. O sumedenie de profesii noi au apărut în acest răstimp; Tulcea absorbind un număr apreciabil de brațe de muncă din alte județe. Am stat de multe ori de vorbă cu marinari născuți în Vrancea sau Maramureș, cu metalurgiști veniți din Oradea sau Galați, cu profesori, medici, electroniști născuți în București, Banat sau Bucovina. Județ slab populat, Tulcea are nevoie, mai ales în noile sale îndeletniciri, de tot mai mulți oameni, capabili să pună umărul la schimbarea locurilor și la instaurarea unui nou tip de civilizație. Ei sînt acceleratorul evenimentelor din acest colț de țară. Ei și tulcenii „get-beget", care au deprins repede noile profesii, fără a le uita pe cele străvechi.

LA CAPĂT DE ȚARĂ, ÎN MIJLOCUL EI

Smîrcuri jilave se răsuceau sub un soare nemilos, dobrogean. Din loc în loc, mormane de pămînt uscat și ghebe calcaroase se întindeau pe Dealul Taberei, cum i se mai spunea părții aceleia de apus a Tulcei. În vale, o respectabilă mlaștină nu se ilustra prin nimic altceva decît prin miriade de țînțari, tăuni și, uneori, lăcuste. Nu știu dacă știința geografiei a înregistrat tot atît de repede schimbarea acestor locuri precum ea s-a și petrecut. Știu însă, rețin în memorie că această schimbare s-a făcut incredibil de rapid. Sute de basculante și tot soiul de utilaje s-au adunat într-un singur anotimp. Pămîntul a fost scormonit, tranșat, sortat, apoi a început ridicarea unor clădiri, turnuri și coșuri nemaiîntîlnite în acel ținut. La începutul anilor '70 Slatina primea alumină de la Tulcea. Tot pe Dealul Taberei a început construcția combinatului metalurgic. Sute de tulceni au plecat la Galați, Hunedoara sau Reșița să învețe cum se face o șarjă, cum se lucrează o maselotă, cum se obține metalul pur. S-au întors însoțiți de alte sute de tineri, din alte colțuri de țară — metalurgiști, electroniști, economiști, constructori. Jumătate din muncitorii combinatului nu au băut pînă atunci apă din Dunăre. Acum se cred fii ai orașului, cu descendenți tulceni get-beget. Cîteva profesii noi a născut acest combinat, unic în țară. Și cîteva invenții de valoare s-au „copt" aici, brevetate azi și căutate de mulți străini, specialiști de frunte în domeniu.

La doi ani după ce primele feroaliaje au început să plece spre combinatele de oțeluri speciale din țară și de pe alte meleaguri a început și asanarea mlaștinilor din apropiere de Dunării. Pămîntul ras de pe deal, pămînt pietros, rostind contorsionate și sterile geologii, a început să

Vasile Grigore: „Flori"
(Din Expoziția Națională Omagială)

20 DE ANI DE LA REORGANIZAREA TERITORIAL-ADMINISTRATIVĂ A ȚĂRII

fie cărat în vale. A fost întinsă o uriașă platformă, cu cîțiva metri mai ridicată decît cea mai ridicată viitură pe care a tirit-o vreodată Dunărea încoace. Alte sute de femei și bărbați și-au întemeiat un nou rost. Tulceni și tulceni prin adopțiune. Au învățat să repare nave maritime, apoi să le și construiască. Și, deși evenimentele s-au succedat într-un ritm amețitor, lucrurile făptuite și firea oamenilor nu și-au ieșit din matcă. Mai mult, în doar cîțiva ani s-a instaurat chiar o tradiție în domeniu. Pare o exagerare o asemenea credință? Faptele confirmă că întregul proces a fost cît se poate de firesc. Fiii pescarilor din Crișan, Jurilofca sau C.A. Rosetti construiesc mini-uzine, repun în funcțiune cargouri și mineraliere, sau trimit spre alte zone ale țării echipamente industriale de înaltă tehnicitate. O mai adîncă schimbare decît cea a peisajului geografic s-a petrecut în cugetul și simțirea acestor oameni, tineri în marea lor majoritate. Și nu puțini dintre ei, de o vîrstă cu aceste două decenii de profunde schimbări. Una dintre ele, poate cea mai însemnată, este aceea de apropiere a marginilor și de contopire a lor în centrul fierbinte al țării. Racordarea „periferiei" geografice la un puls unic, incandescent. Această unicitate, în diversitate, se răsfrînge cel mai pregnant în **sentimentul construcției**. Șantierul nu e o însumare mecanică a membrilor lui. Aici fiecare om poartă în sine un șantier, o sumă de căutări și, în același timp, o invincibilă nevoie de așezare, de conturare a unei personalități, care nu se confundă cu celelalte. Aici marginea atinge centrul. E un paradox care explică atitudini și gesturi în slujba colectivității. Expansiunea dezvoltării a destrămat sentimentul periferiei și complexul celui rămas în urmă, cîndva prizonier al unei margini, fie ea și exotică. Dacă la orașe noțiunea de mahala începe să dispară, la scara țării preceptele provinciei își schimbă repede conținutul. Asemenea transformări nasc o nouă morală, atitudini noi față de locul în care te-ai așezat, față de semenii din jur.

SATUL, DINCOLO DE DINCOACE

Se știe că în nordul Dobrogei se obțineau printre cele mai slabe producții de cereale. Pămîntul sărac și secetele, lipsa de unelte și îngrășăminte erau adeseori invocate. Și nu e nevoie de enumerări stufoase pentru a verifica acest adevăr. Venind mai încoace, în răstimpul acestor două decenii descoperim că secetele pot fi preintîmpinate, mult atenuate, pămîntul poate fi ameliorat, că există mai multe îngrășăminte și mai multe mașini. În 1968, anul de înființare a județului, s-au obținut 2 137 kilograme cereale boabe la hectar. În 1987 producțiile au fost de două ori mai mari. Dar între timp a fost pus la punct marele sistem de irigații Razim. Și alte sisteme mai mici, în vestul, nordul și estul județului. Practic, suprafața irigată azi e de 20 de ori mai mare decît cea de acum două decenii. Sute de milioane de lei s-au investit în protejarea și fertilizarea solurilor, în achiziționarea de noi mașini și îngrășăminte, în mari construcții agrozootehnice. Mii de hectare de pămînt au fost recuperate din grindurile Deltei și din cîteva mari incinte îndiguite. Județul a devenit un mare producător de produse agricole. În același timp el deține întîietatea și în producția de pește, prin bazinele naturale protejate și prin noile crescătorii dirijate.

Toate acestea dau șanse satului. Și ne aflăm departe de o formulă demagogică atunci cînd spunem că orașele cresc iar satul se consolidează. Implantul civilizației urbane în vatra satului este evident. Satul își schimbă înfățișarea și o bună parte din spiritul său, dar atîta timp cît va dăinui lucrarea pămîntului el tot sat va fi. Chiar dacă țăranului i se mai alătură constructorul de case cu mai multe caturi, depanatorul de televizoare și frigidere sau minerul, acolo unde sub lanul de porumb s-au descoperit roci utile. Pescarul nu va dispare atîta timp cît luciul de apă trebuie folosit în cît mai multe feluri. Chiar dacă și lui i se alătură mecanicul ridicător de diguri și ecluze, inginerul stuficultor sau agronomul așezat pe spațiul dintre bălți, satul pescăresc nu intră uitat în muzeu. Rămîne o colectivitate vie, care capătă virtuți noi, fără a le pierde pe cele vechi. Se schimbă modul de lucru și pretențiile fiecăruia față de confortul casei, de hrană, îmbrăcăminte sau programele de la radio, dar lotcile nu pot fi puse pe foc, iar talienele făcute gard pentru crescătoriile de rațe. Deceniile pe care le evocăm aici au declanșat concentrarea satului la răspîntie de drumuri și cu posibilități economice apreciabile. Aceleași decenii au născut și ideea de a dezafecta în timp acele sate și cătune așezate la mare distanță de căile de comunicații, acele sate care nu mai pot fi modernizate și unde vîrsta medie a populației a urcat cu 15—20 de ani peste cea a orașelor sau a centrelor de comună aflate în consolidare.

Satul, dincolo de dincoace, satul, creionat în aceste decenii și proiectat pentru mileniul următor, e mai complex, prin numărul caselor și profesiilor, prin numărul copiilor și îndeletnicirilor, prin dialogul pe care e capabil să-l susțină cu lumea vecină și cu cea îndepărtată.

AZI ȘI MÎINE, DELTA

Delta a devenit o imensă fermă zootehnică. Pășunile ei naturale, suculente, întinse pe mai bine de 50 000 ha hrănesc sute de mii de ovine, bovine, porcine. De la o vreme încoace producțiile de lucernă pe care le furnizează Delta sînt de-a dreptul excepționale. Pe nisipurile din grinduri au fost plantate soiuri mai productive de viță de vie, mai bune decît vechile „1001", „Fata popii", sau „Frăguța". Cu acces imediat la sursa de apă, Delta tinde să devină și un mare bazin legumicol. În cîteva localități de aici se preconizează construirea unor secții de preindustrializare și industrializare a legumelor și fructelor. Din toamna lui 1968 a început amenajarea unor întinse plantații silvice. Astăzi foșnesc frumoase păduri la Rusca, Păpădia, Carasuhat și Murghiol. Ele se alătură celor două întinse rezervații ocrotite de lege: Letea și Caraorman. De altfel, întreaga Deltă „maritimă" este o întinsă rezervație, unde intervenițiile omului sînt și vor rămîne nesemnificative pentru echilibrul natural. Marile amenajări complexe se fac în Delta „fluvială", unde majoritatea suprafețelor au specific de stepă.

Au trecut doar două decenii de cînd s-au pus bazele unor proiecte ambițioase de dezvoltare în plan teritorial a tuturor colțurilor țării. Partea Dobrogei de Nord a fost dintotdeauna unul din colțurile cele mai vitregite. În douăzeci de ani doar s-a produs o schimbare greu de imaginat. Fluxul tot mai repede al timpului a născut profesii noi, a schimbat orașe și sate, a clădit temeinic o nouă civilizație. Cu ea și prin ea se pregătesc tulcenii să intre în noul secol.

Pavel Perfil

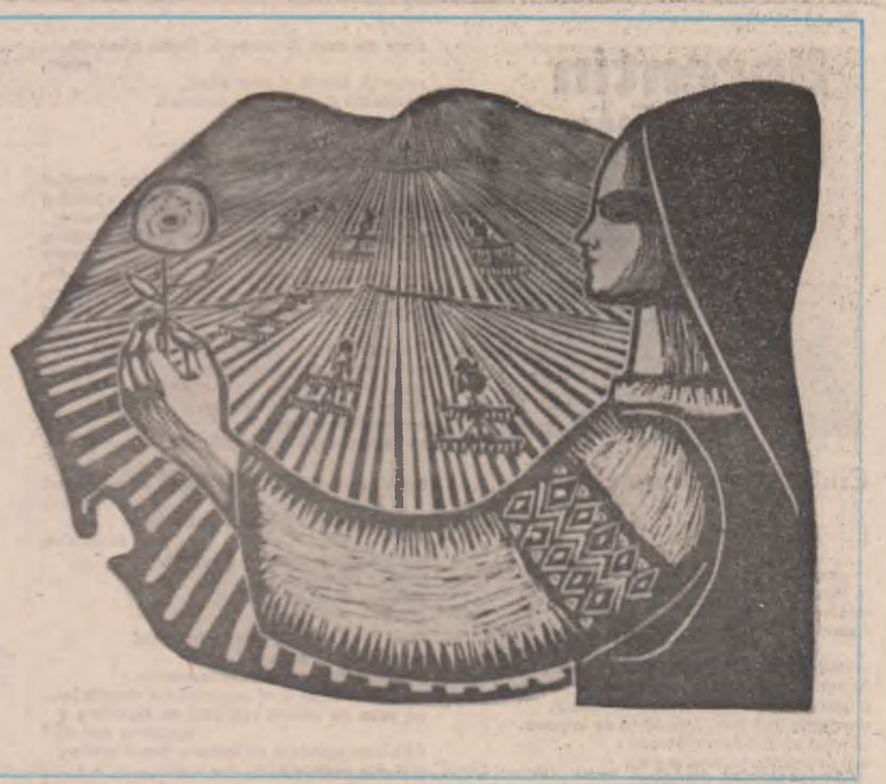

Suceava sau despre păstrarea identității

Uneori simți cum cuvîntul nu poate acoperi tot ceea ce ai vrea să spui. Acest sentiment îl ai, cel mai adesea, în fața frumuseții. Ținutul Sucevei este atît de darnic în frumuseți încît mă cuprinde sfiala în fața cuvintelor cu care ar trebui să le numesc. În puține locuri din țară am avut acest acut sentiment, așa încît mi-e teamă că propozițiile mele nu vor putea îmbrățișa cum se cuvine realitatea ce mi-a fost supusă înțelegerii. Ar trebui să mă întorc în timpuri fabuloase și să desprind din înfățișarea, înțelepciunea și cuvintele lui Vasile Diaconiță din Baia (care „stă perete în perete cu 90 de ani") istoria rezistenței prin omenie. Ar mai trebui să „citesc" istoria muzeului orășenesc de istorie din Siret ca pe o dramatică poveste a istoriei noastre mai mari. După cum, drept ar fi, ar mai trebui ca poposind la cetatea de scaun a Sucevei — și privind orașul ce se întinde în față și cetatea industrială ce se lasă în stînga — să-mi scriu singur povestea racordării noastre totale la vremurile unei civilizații care construia odihnindu-se între două hărțuieli armate. Este de-ajuns să rostești trei nume de-o asemenea rezonanță — Baia, Siret, Suceava — pentru a te cuprinde frageda teamă a neputinței de a fi în scris pe măsura lor. Și teama aceasta îți este pe deplin justificată pentru că istoria nu a rămas hrisov, zid de cetate, obiect de muzeu sau numai amintire. Istoria aceasta **funcționează**, există azi și dai cu ochii de ea și în scoarțele sau păretarele din casele țărănești și în aparatul de radio Lord 39 B din casa lui Labiș de la Mălini și în ceramica neagră (de origine geto-dacică) de la Marginea și în cuvintele pe care le poți auzi la Putna („Nu poți fi mare fără a fi drept") și în tenacitatea cu care țăranii din Udești își apără valorile născute pe meleagurile lor (de la Eusebiu Camilar pînă la Mircea Motrici și Liviu Popescu) și în dîrzenia minerilor și în robotirea de cînd nu a mijit nici prima geană a dimineții pînă noaptea tîrziu a crescătorilor de animale și în grija cu care oamenii își așează lîngă suflet ceea ce au împlinit peste zi la locurile de muncă. La Suceava, în această întreagă Țară de Sus a Moldovei, istoria își pierde caracterul acut diacronic și-și desfășoară ghemul timpului în fața ochilor tăi mirați. A vorbi la Suceava despre glorioasele vremuri ale lui Ștefan, a evoca peregrinările lui Sadoveanu prin Fălticeni sau ale lui Labiș la Mălini, descifra pe ceramica lui Colibaba secvențe din „Amintirile" lui Creangă înseamnă a te racorda timpului prezent. Or, pentru ca toate acestea să existe așa cum există și sînt ele ținute ca obiecte de mare preț trebuie ca oamenii să aibă timp de ele, să aibă timp de a se întorna către cele ale sufletului, conștienți că din istorie vin și istorie făuresc.

OAMENI ȘI PASIUNI

Fără a cădea în nu știu ce determinări socio-economice vom fi de acord în a observa că acolo unde dezvoltarea industrială, economică și-a spus cuvîntul, oamenii se simt mai răspunzători față de tot ceea ce a fost pînă la ei și față de tot ceea ce va fi de la ei încolo. Frumusețile ținuturilor sucevene, așa cum spuneam, nu sînt obiect de nostalgie (sau tristă melanholie pe nu știu ce ruinuri) ci prezențe acute în viața oamenilor Credem că acest fapt se întîmplă și pentru că prezentul a avut ambiția de a nu se lăsa mai prejos decît alte glorioase vremuri. Așa cum am numit cele trei capitale — ce sună în conștiința noastră asemenea clopotelor de la Putna — tot astfel putem numi mai multe capitale ale civilizației și progresului. Un fapt care ne atrage atenția și care impune: numărul mare de orașe din județul Suceava (Vatra Dornei, Fălticeni, Rădăuți, Siret, Cîmpulung Moldovenesc etc.). Orașul nu înseamnă numai un confort în plus (să zicem pentru mai multe mii de locuitori). Orașul înseamnă, în primul rînd, o anume putere economică. Să observăm pe hartă cum se dispun aceste localități și vom avea imaginea unui județ ce n-a „capitalizat" totul, ci a distribuit pe zone și regiuni nu numai meserii ci și șanse. De fapt, cînd în urmă cu 20 de ani se pornea la drum în actuala împărțire politico-administrativă se avusese în vedere nu numai o justă repartizare a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării ci și armonioasă dezvoltare a tuturor localităților patriei, a tuturor așezărilor din interiorul aceluiași județ. Pentru că am vorbit de Siret, evocîndu-l ca pe una din așezările ce vin în prezent cu o istorie multiseculară, să-l luăm acum ca exemplu și pentru această nouă față a istoriei. Părea că pentru această localitate soarele a răsărit doar odată. Și că va trăi din amintirile vremurilor de odinioară. Marginalizat, ieșit de pe orbita prefacerilor economice, Siretul se adîncea spre origini — spre acel tîrg din vechime, dar cu o nuanță ceva mai joasă acum. Chiar și argumentele sale istorice se deplasau încetul cu încetul spre muzeele Sucevei, căci și localitățile pot fi deposedate de amintiri. După 1968, prin acțiunea eficientă a prezentului începe și acțiunea recuperatoare a istoriei sale vechi. În 1969 ia ființă aici, la Siret, Secția de întreprinderii de scule și subansamble automate Rădăuți, din 1972, funcționează secția întreprinderii de tricotaje „Zimbrul" Suceava, iar din 1982, este dată în folosință cea mai mare întreprindere din oraș: fabrica de covoare plușate. Sigur, întrebarea care se pune este cum poate apariția (dezvoltarea) industriei să readucă în prim plan istoria. Răspunsul comportă mai multe nuanțe. Mai întîi, că viața economică se constituie ca ferment al vieții întregii localități, ea presupunînd un ansamblu de alte activități adjuvante de la cele simple (construcții de locuințe), pînă la cele mai complexe (reașezarea oamenilor pe locul nașterii lor). Mai apoi, că viața economică impune un anume stadiu de civilizație și de conștientizare a prezentului (și, de aici, conștiința originilor, a rădăcinilor). Vom lua ca un alt exemplu, credem semnificativ pentru tăria istoriei pe aceste superbe ținuturi moldave, noua arhitectură a Sucevei. Ion Andriu, șeful oficiului de arhitectură și sistematizare al Consiliului municipal Suceava, ne spunea că după 1965 s-au construit peste 25 000 de apartamente și că în domeniul urbanistic, orașul avînd o tradiție deja, au fost destule probleme în rezolvarea sistemului tradi-

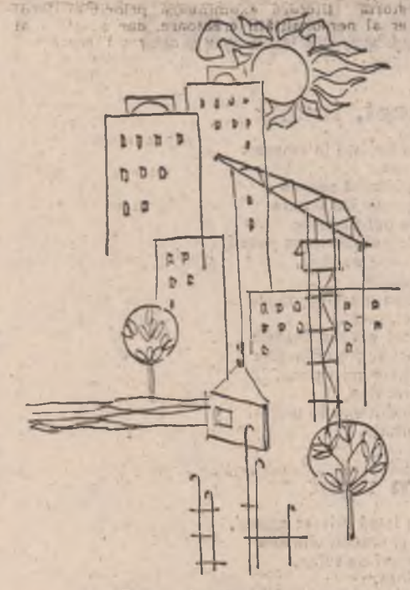

Desen de Ilie Florin

ție-noutate. Pentru soluționare s-a apelat la elemente tradiționale ale arhitecturii țărănești bucovinene (îndeosebi prin folosirea lemnului) și astfel ceea ce începuse parcă să dispară și în vetrele cu rezistență ceva mai mare la înnoire a fost revitalizat. Or, aceste apartamente au fost imperios cerute de dezvoltarea economică a municipiului. Dialectica trecut-prezent este, după cum se poate observa din cele două exemple, extrem de delicată și relația nu poate și nici nu trebuie a fi înțeleasă mecanicist.

Constantin Stan

CICERONE THEODORESCU

inedit

Culorile

Un scrum gigantic gîtuie rebel
Și mătură culorile-n viltoare,
Aleargă-nnebunite, fără țel,
Pădurile, creneluri arzătoare.

Duc riurile cheaguri de măcel
Și vîntul vine-n purpură, călare:
Incendiile, singele, la fel
Îngăduie o singură culoare.

Această mare roșie s-o conteste,
Gem valuri impietrite, — albastre creste.
Gem insule de jnepeni, viscol verde.

N-au unde mingiierea s-o mai cheme.
Nu știe nimeni pentru cîtă vreme,
Culorile pămîntul și le pierde.

Cerbul de jertfă

Prinos cucernic inima i-aduce,
Supremă mulțumire-nchin lui Joe
Că — scut amenințărilor năluce —
Ne vindecă de griji cerească-i voie.

El n-a lăsat imperiul la răscruce.
Și nu ne-a dat pierzării. Lîngă noi e.
Pe bolți se-nalță fumu-n vălătuce.
Pe sacre-njunghieri, parfum de-aloe.

Vestale albe, stelele îngaimă
Silabe de iertare și de spaimă
Pe singele ce picură-n cenușe:

Și el, înjunghiat, pămîntul dacic
Își stinse-acuma urletul toracic —
Un cerb de jertfă. Spînzură-n țepușe.

Capul lui Decebal

Livide lave disprețuitoare,
Genuni de zgură, peșteri de polei,
Rămași deschiși cu moartea-n încleștare
Doi ochi imenși se uită-n ochii mei.

Mă scutur. O nălucă mi se pare:
Dușmanul meu l lertat să fiu de zei,
Și Cezar cunoscu o-nfiorare
Cînd i se-aduse capul lui Pompei.

Scinteie-nțelenită în amnar l
Îi vom cinsti curajul solitar
Și cînd, pe Styx, i-om întîlni fantoma —

Purtînd în plete fluvii răsculate
Și arcul negru-al munților în spate,
Vulcan frenetic, spaimă pentru Roma.

Unda

(A zecea poveste a arcașului)

— Cetiniță neagră
Vîntului pribeagă,
Creangă de pădure
Luna mea secure,
Piatra mea altar
Frunza mea pojar,
Mugure plăpînd,
Cum să vă ascund?

— Într-un tîlc de undă
Nime s-o pătrundă,
Undă-n riu de țară
Nime n-o-mpresoară,
Undă pe-o văioagă
Aburind oglindă
Nime n-o cuprindă,
Pavăză-argintie
Nime să n-o știe.

Danubiul

La poarta călătorului meleag
Al prundurilor singure, pe unde
Apuse oști de umbre se retrag
Și-n văile lui Hades se pătrunde,

El nopți și nevăzuturi dă-n vileag
Iar ritmicele vuiete afunde
Sculptînd legănătoru-i sacrofag,
Scot alte reliefuri, alte unde...

Ce semne spune șopotul fluid,
Ce iumi și ce destine se decid
Ca într-un depărtat areopag?

Doar el le știe gusturi și suflare,
Profiluri și sentințe viitoare,
Ciudatul sculptor, meșterul moșneag.

Din volumul
„DE BELLO DACICO"

Omagiul artelor române

Urmare din pag. I

gistului" — Omagiul gălățenilor, ori voluta de oțel inoxidabil construită în spațiu ca o energică afirmare a ascensiunii ideii și aspirației de progres și armonie a existenței.

Sigur, frumoase sînt în expoziție, așa cum sînt ele „paginate" în acest album evocator și omagial, lucrările alegorice, în bronz și marmură, ale Iuliei Oniță și Ioanei Kassaragian.

Dar, în expoziție, dincolo de tendințele spre alegorie și simbol monumental-expresiv, sînt sesizabile lucrările — portrete și compoziții de mai mici sau mari dimensiuni — concepute în factură clasică, multe mergînd pînă la a evoca vîrstele de pionierat ale portretisticii românești din școala lui Chladek și Aman. Notabile sînt compozițiile lui V. Pop-Negreșteanu, tînărul pictor demonstrînd o bună știință a construcției, un simț cromatic cu reverberări de paletă dionisiacă și o bună știință a portretizării. Exuberantă și încărcată de emoția restituirii plastice a unor cunoscute scene din viața și activitatea celui omagiat, este și compoziția cu Const. Nițescu. Dar, foarte interesante sînt lucrările aparținînd artiștilor decoratori, între care se disting tapiseriile Corneliei Ionescu-Drăgan și ale lui Vintilă Mihăiescu și altele, în care arta portretului se îmbină cu o subtilă capacitate de concentrare în simbol plastic a unor date ale realului pînă la acuratețea reprezentării de tip heraldic. Firește, cunoscutul bust al lui Ion Jalea, ce tutelează olimpian întregul parcurs al expoziției (prin inspirata sa plasare în perspectiva arcuită a portalului de acces în expoziție), dublat de un mai puțin cunoscut relief al sculptorului, ce-și așteaptă intruchiparea monumentală, dau autoritatea cuvenită prezenței artiștilor în această omagială expoziție găzduită azi de Muzeul republican de artă.

În ceea ce privește ceramica monumentală expusă, impresionează îndeosebi cele trei vase de porțelan de mari dimensiuni, care, preluînd matricele formale ale străvechi ceramici antice romane, helenistice și extrem orientale, împlinesc simbolic, prin decorația exterioară, semnificația consacrării omagiale. Mai ales, cel ce ilustrează sintetic, ca într-o columnă miniaturală, spirala devenirii noastre prin vreme.

Ca o corolă de sensibilă dăruire și închinare par a fi, prin simplitatea gestului de aplecare umană spre adevăr și frumos, florile lui Traian Brădean, Popescu-Negreni, Vasile Grigore, Elena Greculesi și ale altora. Așa, grupate cum sînt pe simezele expoziției, în preludiul sălilor consacrate operei teoretice a secretarului general al partidului și al ecoului ei internațional, se vor a fi semnul, sincer și vibrant transpus în culoare, al recunoștinței pe care artele române îl poartă eminentei personalități a președintelui Nicolae Ceaușescu, marele ctitor al României moderne.

florentin palaghia

Cîntece de dragoste

I

În genunchi, Patrie, iți inchin cintul eternității,
iți binecuvintez fintinile, iarba, florile,
apele intru pomenire.
Ascult cu urechea sunetul tău, clipele iubirii
născindu-se,
materia foșnind și zvicnind de viață.
Armonie intru totul cu trupu-ți ascult neclintit
glasul tău Patrie, implinirea-ți, culesul,
drumurile interioare fremătind de mișcare.
Și spun sărutindu-ți plămada :
ești gramatica sufletului meu,
zborul și siguranța existenței,
ești iubita mea ce ride cu dor culcindu-și
pe brațul meu armonia sărutului,
ești pretutindeni cintecul interior al
invingătorului !
Fie-ți bulgărele meu de viață bucurie și
izbindă
sălășluind pururi ofrandă genunii !
Și niciodată nu voi trăda păsările și cerul,
lutul mirosind a piine și sare,
trupul și frăgezimea pămintului !
Voi fierbe vinul proaspăt precum singele
stropind cu el bucatele, in sărbători
vrednice de laudă.
Îmbrăca-voi straie de datină
ca să pășesc inaintea tuturor spre elogiul tău
cintind colinde bogate și cintece de bucurie.
Nimeni nu-mi va umbri calea, nimeni nu mă
va opri
din această proslăvire a neamului.

II

Astfel fulgul făpturii tale
plutind in memoria semnelor de iubire
s-a sprijinit de singele meu.
A inflorit precum macul tinărul chip al
femeii !
O primăvară sălbatică in explozii solare ne-a
invelit
cu mireasma vieții ispititoare.
Astfel s-a născut pămintecna ființă a
urmașilor,
o veste cu cintece precum neasemuita viață,
firește intr-o taină infășurată carnea,
mirare, alint, cintec de dragoste,
stare de rouă și purpură, limbă plină de
miere,
rotundă, blindă și savuroasă,
despletită dintr-o trudă cosmică.

III

Clopote anunțind Marea Unire au mingiiat
văzduhul
cu ecouri de sferă. Timpul prefăcut in metal
s-a rotunjit de speranță. Era fior de naștere,
intregire
a țărmurilor, triumf al neamului dezrobit din
uitare.
Clipa de dor venise să-mplinească o limbă
comună.
Departe, tot mai departe aflară-nvățații
ce neam de eroi sint românii.
In spirală s-aprinseră ceruri de vise,
femeile pogoriră in cintece,
imbrățișară soldații,
cu forță-n copii prefăcindu-i.

Era timpul marii Reintregiri, era timpul liberei
impliniri,
literele alergau vrednice in căutarea
cuvintelor,
descoperisem mirarea elogiului,
floarea adevărului,
pe buze rodul pămintului.

Oare roua luminii preaslăvind griul
ne va bucura chipul,
afla-vom că roua e lacrima eroilor,
că roșul florilor și al orizontului e singele lor,
că pata de orizont scăldată de curcubee e
speranța noastră?
Afla-vom vreodată că iarba e trupul eroilor,
și florile cuvintele lor,
că trupul nostru e continuarea lor pe pămint?
Să inchinăm această lacrimă de orizont celui
ce-așteaptă o floare
un gind curat de folos izbăvirii,
o nemuritoare odihnă eroilor
stăpinind peste noi.

IV

Iată, in amintirea acestui mistuitor dor,
pămintul și-a ingropat semenii. Trebuie
acolo să intilnim
sufletele eroilor, să le inchinăm ofrande,
cu puterea gindului nostru să le implinim
porunca.
Acolo impletiți cu apele și lava atitor chipuri
să ne naștem pentru a nu știu cita oară
mai puternici și mai roditori.
Și poposind pe lumină din marele osuar al
timpului
să ne amintim că sintem eroii urmașilor
noștri
pentru puritatea și slăvirea pe mai departe
a acestui neam de eroi.

Fără de darurile iubirii noastre
n-ar exista pămintul. Iar solii acestui cosmic
neam
s-ar dezmembra intr-un imens vid.
Doar sufletul nostru naște limba și cerul,
doar el, materie in zbatere, naște de
pretutindeni rodul
bogat al mănosului Pământ,
el inețelept fără de moarte,
dor din dor implinit

elisabeta băbeanu

Încet, încet

Și-o furtună in amestec
incepe,
destrămind sensuri
convoaie de virgule
spre apus pășesc.
Calc pe bătătorite poteci,
ascunse de lună,
farmecul
ultima speranță adună
Încet, incet,
incarc greaua desagă
născută din turbioane
ce tremură-n gerul,
ce tot vine
lăsind impresia ultimei
speranțe.

Am venit

Din lotcă privesc apusul,
Ce-și aruncă ultimele
Frînturi de sulițe,
Învinse,
De noaptea ce se așterne,
Luminată de aștrii
Ce cad,
Încet, încet,
Pe roua
Speranțelor născute
În intunecarea,
Din care
Parcă ieri,
Am venit.

Speranțe

Ascultă...
Pescăruși in văzduh
Apropiere de speranțe
In sunete pure
Ieșind din mireasma
Ce plutește
In aerul plin de aripi
Ce bat la unison
Impletind talazurile
In azurul mării
Ce-și lasă umbra
Pe cătunul
Sufletului meu.

Citesc

Aprind o torță
Să citesc
In picăturile de ploaie
Ce-mi sting rugul
Cenușa
Mi-o stringe vintul.

Te aud...

Departe,
cit mai departe
in fragmente
de infinit
ți-aud vocea
ce plutește
in zborul
unei
toamne tirzii...

ARBORI

fănuș neagu

Cărau pepeni din cimp, cu căruța, pină la capul podului de peste Buzău, unde venea să-i incarce un camion din Brăila și să-i ducă la vinzare in Transilvania. Șoferul, fiind plătit la tonă kilometru numai pe șosea asfaltată, refuza să intre și pe drumurile de pămint. Era in zori. Convoiul, alcătuit din cinci căruțe, se mișca incet pe miriște, de-a lungul bostanei, oprindu-se in dreptul movilelor de pepeni culeși pe rouă. La fiecare căruță lucrau doi oameni ; unul apuca pepenii din grămadă și-i azvirlea prin aer, aparent fără efort și descriind un arc suplu, altul ii prindea, tipărind un șir de mișcări la fel de ordonate, și-i rinduia in coșul căruții.

La a treia căruță munceau Vasile Dumitrescu și Gheorghică Șerban. Lungit pe doi snopi de ovăz scuturați, Traian, băiatul lui Vasile Dumitrescu, cu trupul inviorat de somn, sta tolănit ca intr-un nor de vrajă, așteptind clipa cind taică-su și nea Gheorghică vor face zob un pepene, din neatenție, ca să le strige : aveți grijă, domnule, cum deranjați terenul ! Cei doi, insă, nu greșau. Traian ingustă ochii și se intrebă cu ce seamănă munca lor? „Păi, își zise, nea Gheorghică, slab și uscat cum e, tot inalță ulcioare de fum și tata-i descumpănit că nu-s pline cu vin. Cine cunoaște la pepeni buni, atunci cind ii spintecă cu briceagul, se bucură ca și cum ar deschide o ladă de zestre". Simți cum vintul subțire, ridicat mai adineauri de pe Balta Albă, căzuse la pămint. Dispărind, vintul rostea uitarea : „hai, scoateți-vă din minte ploaia de azinoapte, căci a fost scurtă, ia, acolo, o răpăială de-un sfert de ceas, foarte bună pentru somn"... Cu burta plină de basme și mohorul atirnind de ape proaspete, cimpia se lumina galben in preajma lanurilor de floarea-soarelui.

— Traiane, il strigă taică-su, hai, sus in căruță, c-o luăm din loc. Sau n-ai chef să mergi ? Dacă vrei să mai dormi, te luăm la al doilea transport.

— Sint gata, răspunse băiatul, căscind și o luă agale spre căruță.

Cind urca in coșul ei, deasupra pepenilor, Vasile Dumitrescu ii zise, puțin disprețuitor :

— Te miști de pare-ai avea oase-n burtă. De ce naiba tirăști picioarele goale pe miriște și-ți ții teneșii atirnați pe umăr? Eu, cind eram soldat la Buzău, flotila 3 informații, pădurea de frasin, dădeam trenului avans la ieșirea din gară o sută de metri și pină-n trei sute de metri-l pindeam din urmă.

Traian zimbi, neincrezător : „asta numai un lup ar putea s-o facă sau un cerb".

Vasile Dumitrescu, gras și [illegible], dar în fond om cumsecade, [illegible] uneori, merite alături cu [illegible] lui. Traian călcase miriștea cu picioarele [illegible] să se intepe la tălpi in cotoarele de pălămidă sau de stuf rămase după coasa orzului și să se infurie. „Dacă-mi dă singele-n talpă, il snopesc in bătăi pe Savu Ionescu... Ieri s-a plimbat cu Oprina pe baltă, in luntre ; la noapte ii inec luntrea la mijlocul apelor", hotări el, privind spre căruța din fruntea convoiului, condusă de tatăl fetei. Traian ii scrisese Oprinei: „Inviază fluturii de seară, in rochii spaniole, un vis nespus de drag, vino sub nucul lui moș Neacșu". Îi trimisese biletul prin om sigur, o așteptase, și cind colo, Oprina plecase pe baltă cu Savu Ionescu. „O să te pun la casne, Savule! Intrăm sub podul de peste Buzău, unde-i umbra deasă și răcoare, acolo o să vorbim noi doi... Sint om civilizat, o să zici, nu mă bat... Nici eu n-aș avea voie să sar la bătaie, trebuie să fiu impotriva bătăii, firește, dar citeodată, n-ai încotro, ești obligat să faci tărăboi și să stilcești cu pumnul o mutră nesuferită, să spargi și să turtești un nas obraznic. Mai cu seamă cind un fals prieten ii scrie Oprinei nerozii de soiul : „cind te văd, mă simt ca un balcon ingropat in acoperiș insorit, cind ești departe, un păcat adolescentin imi tremură in fundul sufletului". Unul din noi o să dea de dracu !

— Frumos mai miroase pelinul, dimineața, zise nea Gheorghică. Sari jos, Traiane, rupe două smocuri și pune-le la urechea cailor.

— Mie, uneori, cind rup iarbă, se destăinui Vasile Dumitrescu, imi pare rău că nu sint cal. Cit de fraged sună iarba plină de rouă cind o rupi. Zău c-ar merita, așa, un ceas, in nopțile de vară, să fim cai.

„Eu aș vrea să fiu ciine", mestecă Traian, neauzit. Ochii i se opriră pe cei doi copii cocoțați pe grămada de pepeni din căruța din față. Aveau in jur de șase ani și purtau amindoi bluze cu smocuri de cireșe imprimate.

— Fraților, rise Traian, ați mincat frunzele și-ați păstrat cireșele ?

Cei doi se infundară sub păturile cailor, unde țineau ascunsă o căciulă plină cu prune. Cel din stinga își adunase picioarele la piept, cel din dreapta, mai leneș, le lăsase dezvelite — adia o boare de zine, copilul mișca din degete fericit — și Traian incepu, in joacă, să scrie c-o crenguță de pelin pe tălpile pătrunse de seva ierburilor din cimpie numele dușmanului său.

— Dacă mă gidili pin-adorm, zise copilul, inălțind un pic capul, la prinz ți-aduc un sin de pere văratice.

— Vino, moș Ene și sărută gene, rosti Traian, făcind rotocoale pe tălpile copilului cu crenguța de pelin... Cum te cheamă ?

— Jenel Jarca...

— Genele lui Jenel Jarca, pe care l-am prins, in vacanța de iarnă, răsucind țigări groase din foi intregi de tutun, cu care să momească gîștele, neștiind că ele nu fumează, și să le smulgă cite-o pană, pentru Savu Ionescu, iar, la rindul lui, Savu, să treacă prin stuful bălții, sperind graurii și sperind apoi și vrăbiile de sub streașina unei case cu obloane mereu inchise, să i le dăruiască Oprinei și ea să intingă una in cerneală și să scrie, de-a curmezișul biletului pe care i l-am trimis, imnul infringerii mele, tot de Savu gindit, nici o indoială : „Simt că desfrunzirea sentimentelor noastre seamănă cu desfoierea pădurilor. Sint tristă, azi, la despărțire".

Vor fi și zile mai vesele, iți promit eu, Jenele Jarca.

★

Ieșind de pe miriște, căruțele se inșirară pe drumul din linia viilor. Aici, vintul nu se ingropa de tot in pămint. Păducelii, socul, boziile de pe margini, corzile de viță pe care strugurii, păstrind incă pe boabe picuri de ploaie, se clătinau ușor, legind temeiuri de suspiciune in lumea insectelor. Din sens opus se apropia o droscă trasă de-un cal roib. În coșul de nuiele impletite, căruia i-ar fi stat bine plin cu fructe, il zăriră pe tinărul invățător Paraschiv Logofătu. Se ducea să vineze, pe malul bălții, soboli și bizami. Arma, ruptă in două și virită in husă kaki, o ținea pe genunchi, la butoniera tunicii verzi, descheiate, infipsese un mac de grădină, roșu, infoiat, cu fulgerări albe. Încălecă malul cu cele două roți din dreapta, salută, ridicind mina stingă, in care nuiaua pentru piscat calul se prelungea ca o antenă radio, descusu gura intr-un zimbet superior (sint cel ce-și moaie mina in sfera patimilor și-și linge degetele cu bucurie) și desăvirși trecerea aceea patetică, silind, cind fu in dreptul lui Traian, roibul să se ridice trufaș in două picioare.

— Ai de gind să te-mpuști astăzi ? il intrebă Traian, rinjind, fiindcă și invățătorul ii dădea tircoale Oprinei. Curaj, ciine de pripas! il juli el mindria. Apoi, căindu-și soarta : „I-o fi promis blăni de vulpe și ea, proasta, ii cintă romanțe". Pe urmă ii ieșiră din minte și drosca și invățătorul. Sub salcimii lui David Necula, tătarul Yaya, angajat la herghelia I.A.S. Făgădaru, bătea toba, in ritm sălbatic, pentru ca minjii să pornească in vadurile Buzăului, la adăpat. Timpanele tobei bubuiau asurzitor. În clipa următoare, dinspre luncile care se pierd către Siret și Moldova, răspunseră, cintat, două trimbițe. Sunetele urcau viguros, ca niște pui de uliu, la fel de minioase și de vinete. Lui Traian ii plăcea mai mult cintecul pe care-l ingînau trompetele, seara. Amindoi văcarii fuseseră gorniști in armată și se topeau pe ei bucăți de carne cind sunau stingerea. Dimineața, tătarul Yaya, care amesteca in ceai bulgărași de seu de oaie, il trimitea in ruină, mindru, plin de fantasmele și volubilitatea unor legi asfințite, care il incingeau inima, incapabil insă să le mistuie ințelesul. Dimineața, rostea plin de dispreț la adresa trompetelor : „s-a-ntilnit terchea-berchea cu treanca-fleanca ! plăminii unui om, știu bine doctorii treaba asta, dacă-i intinzi bine, pot acoperi un pogon de pămint ; din plăminii ăstora n-ajungi să faci măcar o invelitoare pentru tobă."

— Mare pușlama, păginul de tătar ! zise nea Gheorghică. Îi birule pe-ai noștri. Meșter de capcane și laturi, necredinciosul. (Muindu-se) Auzi, Vasile, am văzut, intr-o toamnă, o fată de tătar culegind struguri, pe dealurile Dobrogei. O fac din ochi și-acum și niciodată n-am să pot s-o uit. Îți fura mințile de frumoasă ce era. O priveam năuc și ea ridea, ridea intruna. Dinți de zăpadă, și niște ochi ! Nu, n-am mai văzut la nici o femeie ochi ca ăia in care să te-neci și să-ți pară bine că mori. Cind sint vesel, vreau să rid ca ea. Nu pot. Pentru că-s bleg și n-am indrăznit s-o ating cu mina. Mi-a fost frică. Sintem proști, cind o fată ride nepotolit ni se pare că-și bate joc, că ne umilește. Acum, cine să mai ridă pentru noi, să ne furnice sufletul ? ! I-am dus cofa cu struguri pină la butoaiele in care-i zdrobeau să facă must. De o sută de ori. Eram militar și, dac-ar fi vrut ea, dezertam. Află, cumnate Vasile, că pe umărul drept simt și-acum apăsindu-mă fundul cofiței aleia. La umărul ăsta n-am să fac niciodată reumatism. Umărul meu drept e umăr tătărăsc. Ce-om fi avut noi, Vasile, cu tătarii, in vechime ?

— Ei cu noi ! Invers curge povestea.

— Măi, ce ochi negri !... Ce sprincene bogate ! Și purta, dacă vrei să mă crezi, broboadă de borangic.

— Nea Gheorghică, indrăzni Traian, știi ce-am auzit eu ?

— Ia uite-l, trage cu urechea la oamenii in virstă ! Ce-ai auzit ?

— Am auzit că, la tătari, cea mai bună mincare e buza de minz tocată și tăvălită prin usturoi sălbatic.

— Ai gustat tu din mincarea aia ?

— Nu.

— Atunci de ce vorbești fără socoteală ? !

Simulind c-ar vrea să-l pedepsească, Vasile Dumitrescu trosni din bici peste capul lui Traian.

Băiatul tresări, speriat. Dar se stăpini, silindu-se să pară nepăsător. Arătă spre un vițel din cimpul de mohor și zise :

— Mama lui, ce sănătos mănincă !

Între timp, in chiliile cerului logica nopții se rupsese, făcind loc unui răsărit de soare neverosimil. Urmărind succesiunea lentă a culorilor — portocaliu, liliachiu, roșu insingerat — Traian Dumitrescu simți că e chemat să ia in primire, ca proprietate personală, și răsăritul soarelui și generozitatea zilei de vară, pe care să nu le cedeze pină la apariția stelelor. „Deschideți porțile de lemn, ii venea să strige. Care porți ? Și cine să iasă pe ele ?" Deocamdată, Dumnezeu care, asemeni unui profesor de geografie, ținuse strinsă sul in mină harta zilei, dădea drumul hărții să se desfășoare și să acopere tabla neagră — a clasei, a lumii — și luna nu mai fu stăpină nicăieri pe ea, ci numai in tipsiile, in petalele lanurilor de floarea-soarelui ; o mie de indicii rotunjeau cuvintul bucurie ; nu cuvintul, nu, nu, poleiul unei minuni așezindu-se in caliciul florilor ; minunea se petrecea producind odihnă limpede in ierburi și din ierburi, pe buzele oamenilor : „apucați paharul cel mare și sorbiți lung și păstrați inapoia frunții toată intinderea verii". Sonoritatea limpede a faraoancelor sunind la roțile căruțelor, curgea

Tablouri de Andrei Constantin

maria podari

Cursuri

Destul pentru astăzi
Frumoasele mele gesturi
Altădată
Vă lipeați urechea de arbori
Pină nu-mi mai vedeam
Capul de frunze
Ascultindu-mi porunca...

Devenire

Așa cum marea a așteptat să se-adune...
Și s-a ales...
Așa femeia iși acordase atit de bine
tremurul frunzelor...
Că se putea recomanda... pomi !...

Casa pe roate

Desenau copiii o casă
Pe roate de floarea-soarelui
Pe strada mea
Și eu tocmai veneam
Să-i urc treptele.
Bun venit
Maria jocului nostru
Îmi strigau
În timp ce desenau pomi
I-ar trebui un soare !
Și-atunci venea un băiețel...
...Să-mi pună o mină pe obraz
După care
Desenară un drum lung
Și la capătul lui
Un om de zăpadă...

Anunț

Intr-o impăcare de sine
A incetat din viață
După o grea suferință
Iubirea noastră
...Tirziu pașii mei
Devin clopote... indepărtindu-se...

teatru

t

«Uriașii munților»

— TEATRUL „BULANDRA" —

Conflictul dintre ceea ce este și ceea ce pare a fi, dintre viața in continuă mișcare și forma neschimbătoare, care o fixează, caracterizează tragismul teatrului pirandellian. Personalitatea umană nu-și poate păstra unitatea, instabilitatea eului luind cele mai diferite și contradictorii ipostaze. Nimic nu e sigur, nimic nu e prea clar delimitat, pentru că actele „năpăstuiților" vilei, ca și ale actorilor „naufragiați", ratați, sint rezultatul unui relativism psihologic, al unui scepticism care ucide ființa, indepărtind-o de sine. Posibilele, presupusele dedublări vin din zbaterea dintre visul de neatins și luciditatea neimplinirii, din starea pe care Pirandello a definit-o cu un cuvint drept „umorismul" său.

Într-un spațiu inchis, intre ziduri invizibile, la granița dintre vis și realitate, dintre viață și moarte, nebuna Sgricia (Ileana Predescu), piticul Quaqueo (Luminița Gheorghiu), Ducio Doccia (Constantin Drăgănescu), Magdalena cea mută (Ioana Pavelescu-Sion), Ilse zisă și Contesa (Mariana Buruiană), Contele (Marcel Iureș), Diamante (Oana Pellea), actorul de compoziție, Cromo (Răzvan Vasilescu) Spizzi, junele prim (Răzvan Ionescu), Battaglia — actorul care joacă roluri de femeie (Sandu Mihai Gruia) sint bintuiți de cele mai stranii forme de nebunie și se sting psihic sau fizic din neputința comunicării, din imposibilitatea atingerii miezului real al lucrurilor. O piesă nihilistă, un spectacol și mai nihilist. Personaje apatice, lipsite de viață, năluciri ale inconștientului, cutremurate de zvicniri de luciditate, potențate, ici-colo, de frinturi de revoltă inutilă, poartă la vedere o lume de simboluri ce țin de intreaga istorie a semnelor vizuale și sonore, de la inceputurile teatrului și pină azi. Mânechine vii, purtătoare de măști orientale (cu suris impietrit), marionete vii mimind mișcările sacadate ale jucăriilor mecanice, pantomimă excesivă, grimări la vedere, costumări la vedere, scena iluziei și cadrul larg, concentric, al realității, apariții aeriene cu mașini zburătoare, Mozart și percuție pe scenă (să fie ca-n „Hamlet"), imaginea la scară redusă a unui teatru de marionete (debutul părții a doua), prin care doi păpușari își conduc orbește păpușile — se constituie intr-o abundență de mijloace care dublează sau triplează citirea semnificațiilor anulindu-le sublinierea sau făcindu-le confuze, ininteligibile. Stilul elucubrațiilor se confundă, in ultima vreme, cu manifestarea talentului ; rivna pentru formule complicate, cu cheia succesului...

Priviri în oglindă (oglinzi deformante), sugestia teatrului in teatru și încălcarea granițelor convenției in cercuri concentrice, dedublări multiplicate la infinit și arătate cu degetul pe toate căile, trecerea năpăstuiților in planul real, la egalitate cu spectatorul sau intrarea lui Cotrone din sală sint trimiteri care contrazic imaginea de debut a reprezentației, cind înțeleptul Milordino (neincăpător pentru Irina Petrescu și glasul ei) mimează conturul zidurilor invizibile ale unei carcere imaginare. Trecerile de la iluzia teatrului, a poeziei, la viață, de la viață la moarte, intoarcerile din moarte sau premonitia morții oferă actorilor scurte momente de desfășurare (decupate de Cătălina Buzoianu in modalitate cinematografică). Dacă toți ceilalți actori se incadrează unui joc colectiv, de grup, jocul lui Ion Caramitru (Cotrone) și al Marianei Buruiană (Ilse) se detașează prin multiplele fațetări ale rolurilor scrise de Pirandello. Caramitru este Vrăjitorul care țese iluzii, dar este și clovnul care denunță pericolul iluziei. Ca și in Hamlet, el este actorul care-și domină personajul supus dedublărilor, se amuză de necesitatea cathartică a dedublării mimind-o cu detașare, cu răceală, cu o discretă ironie. Mariana Buruiană tragedizează, teatralizează in spiritul jocului tradițional al breslei pe care o reprezintă personajul său sau devine gravă, sarcastică, dureros de lucidă (cind își conștientizează personajul). O voce plăcută, limpede, atunci cind nu e strigată.

Aglomerarea efectelor obosește, pentru spectatorul de rind, simțul percepției, copleșindu-l. Rezultatul final nu ține de domeniul transfigurării artistice ci de acela al speculațiilor. Mersul pe loc al actorilor-ingeri (final), este mimarea stagnării, a luptei zadarnice a invinșilor, scopul innobilator al artei tinde aici să lase senzația deprimării absolute.

Nicoleta Gherghel

Bucuria jocului

Un fermecător spectacol cu **Noaptea incurcăturilor**, un Goldsmith spumos și antrenant, este semnat, la Teatrul de Stat Arad, de Ștefan Iordănescu. Traducerea lui Andrei Bantaș oferă o limbă savuros colorată pentru farsele și imbroglio-urile piesei, pentru, bineințeles, qui pro quo-urile și travestiurile unui text ce, dincolo de năstrușnicii comice, are un iz carnavalesc, de satiră și apostazie (Samuel Johnson și contemporanii săi pregăteau înmormintarea clasicismului, venea revoluția franceză).

Personajele sînt doi nobili, englezi firește, cu moravuri rigide rostite in retorica mijlocului de veac optsprezece. În umbra lor tiranică, două perechi de îndrăgostiți și un june emancipat iubitor de alcool țes păienjenișul unor comploturi florale. Mai apar și un cîrciumar intrigant și o cucoană cam afanisită și cam lacomă, uzurpatoare de moșteniri. După cum se vede, o cunoscută tipologie de commedia.

Încurcăturile de tot felul au loc în decorul excepțional conceput de Doru Păcurar. „Conacul" domnului Hardcastle nu e decît o colibă scăpătată, un bordei mai degrabă, înconjurat de cîteva aparențe de fostă splendoare. Între altele, o baltă cît o cadă de baie intitulată pompos „heleșteu", folosită de regizor, ca sursă de gag, pînă la ultima posibilitate. „Grădina englezească" e și ea prezentă, cu un plăcut efect decorativ iar undele apei pe fundal dau efecte feerice.

Sărăcit pînă la mizerie, înveșmîntat într-un sac de vechituri peticite, vîrstnicul gentry păstrează cu sfințenie ultima certitudine a celor ruinați : respectabilitatea. Vasile Grădinaru este un interpret inspirat al acestui personaj naiv și ridicol, în permanentă frămîntare, care strigă, se căinează, își frînge mîinile și se dă de ceasul morții să apere cinstea familiei, greu încercată de un val libertin.

Ștefan Iordănescu deslușește în replicile perechilor de îndrăgostiți și un ecou senzual, pe care îl amplifică. Așa că asistăm, de subliniat, numai și numai în spiritul replicii, la o neliniște a simțurilor interzise și refulate (idee comică cu rigoare urmărită și demonstrată) în plină pudibonderie. Comedia de moravuri are și o fantă prin care Ștefan Iordănescu lasă să se vadă un tablou romantic : Bojdeuca are împrejurimi mlăștinoase cu adevărat înspăimîntătoare, locuite de jigănii, în care oamenii se rătăcesc, la un pas de poarta casei, și simt pe obraz aripa unui duh.

Înțelesul contestatar al acestei vesele, reconfortante farse capătă forță și claritate în final. Tinerii au scăpat de sub tutela inhibitorie a părinților lor, o generație anacronică, totalitară. Fiul cel bețiv, dintr-odată înalt și drept — Doru Iosif — strigă, cutremurat de bucurie, „Sînt liber", deschizîndu-și larg brațele asupra lumii întregi.

Și astfel se termină acest spectacol bine închegat și îngrijit, în care un șuvoi de poante inteligente și hazoase se nasc, firesc, din cuvintele și situațiile poznașe ale eroilor. Aș remarca jocul elegant al Emiliei Jurca în prețioasa de provincie doamnă Hardcastle, pe Gabriela Cuc, frumoasă cu simplitate în fecioara Katy, pe Dan Covrig pentru compoziția atrăgătoare a timidului-îndrăznețului, în funcție de caz, Henry Marlow. Virgil Muller e Hastings, un tînăr foarte grăbit să se însoare cu Mona Tina, alias nepoata Constanța, iar Alex. Fierăscu, circiumarul, își bea singur marfa. Solemn precum statuia comandorului, Teodor Vuscan ne arată un sir Marlow țeapăn, completînd o galerie caricaturală de epocă desenată cu simpatie și bucurie a jocului.

Radu Anton Roman

DE PELIN

ca un riu spre toate zările : sforăiturile cailor ; o tuse ; strănutul unei vulpi și norii ca trupul unor vulpi jupuite de Paraschiv Logofătu ; un strigăt în grădinile de zarzavat ; desfundați canalele, mă ; vîntul... baba Leanca — nebuna, trecînd prin pogoanele de grîu de sămînță, cu părul alb despletit și cu o luminare aprinsă din care lăsa să curgă lacrimi de ceară pe florile de negară și păstăile de măzăriche (dar nu putea fi adevărat, sau putea ?). Răsăritul, evoluînd deodată cu epilogul său pe mări depărtate — înălțare și moarte, pieire și izbîndă — se risipea încet. Direle de întuneric luau foc albastru. Din turnuri de val, rostogolindu-se de dincolo de închipuirea vie, de dincolo de orizont, care în cîmpia Brăilei e doar un pretext de exaltare, urcau mereu alte pinze-n răspîndiri albastre. „Luat în parte, se gîndi Traian Dumitrescu, nici un lucru nu are prea multă însemnătate, în faptul dimineții, însă toate la un loc alcătuiesc prietenia lungilor zile de vară". Sfîșiat ca de arșiță de izvoarele cerului orbitor de albastru, Traian își zise că imensitatea albastră, prin care te-așteptai să s-arate o corabie („una care cumpără pepeni") nu poate fi altceva decît **Dumnezeu în stare topită**. În cazul c-ar exista o asemenea apă pe Pămînt, lumea ar intra în ea și ar trece pe dedesubt, de la un mal la altul, ținînd ochii deschiși. De bună seamă, peștii din ea știu să ghicească în palmă, algele respiră fluturi de seară în rochii spaniole...

— Ptruuu ! Opriți. Ho, talane, lăstar de cutră, lasă-mă să-ți scot căpățeaua.

— Măi, cîte muște pe rana din greabănul lui, săracul ! Unge-i rana cu niște creolină. Sau cu păcură.

Convoiul oprise la fîntîna lui Ilie Țigănuș să adape caii. Oamenii aprinseseră țigări. Din Roșioru, tatăl Oprinei, scund, negricios, cu umerii lați, fața rotundă, lacomă de petreceri, aduse de la căruța lui și puse la bătaie un căuș de vișine. În curtea lui vișinii scînteiau de rod pînă toamna tîrziu. Traian luă cu pumnul și, sprijinindu-se de scoarța căruții lor, spărgea fructele acrișoare în cerul gurii. În fața stînii din marginea izlazului, de la care venea miros de tizic ars, bălegar și brînză adunată în scoarță de brad („ăștia au neamuri în munții Românicului"), niște copii îngropaseră doi cîini în nisip și-i întărîtau, întinzînd spre boturile lor negre și trăgîndu-l numaidecît înapoi, un țepure prins pe răzoare. O fetiță călare pe-un berbec, cu palmele încleștate pe coarnele lui ca pe ghidonul bicicletei, încerca, țipînd gîlgîit, să trezească din amorțeală un măgăruș fumegînd nevinovăție posomorită, încremenire nepăsătoare, indiferență strîmbă. „Degeaba te zbați, îi zise-n gînd Traian, orice măgar e nătîngul domn din apa morților ieșit, vasalul bîtei, postulatul îndurării și frate geamăn cu Savu Ionescu."

Deodată îl pătrunse glasul adînc al lui Din Roșioru.

— Nu, frăților, eu cunosc mai bine decît voi ce-i Delta Dunării, zicea tatăl Oprinei. Tu, Gheorghică Șerban, spui că la poligonul de tragere de la Capul Midia soldații împușcau delfini. Soldatul prăpădește tot ce-atinge, asta-i meseria lui blestemată. Doar el din frica noastră, a civililor, trăiește. Pe frica noastră se bizuie meseria lui.

— Îi împușcau din greșeală. Apoi îi îngropau adînc în nisip, să nu se-mpută plaja. Dar noaptea-i dezgropau unii și le smulgeau dinții din falcă, niște ăia mici ascuțiți, să facă din ei coliere pentru mulieri. Am văzut pe-acolo și grămezi de scoici cît gorganele.

— N-ai văzut nimic dacă n-ai văzut sutien cu perle. Din Roșioru refuza, disprețuitor, informațiile scheletice ale lui Gheorghică Șerban. Trebuie să te duci pe lacul Sinoe, unde se strecoară el în mare, la Periboina, ca să vezi, nu grămezi, ci munți de scoici. Acolo vin să moară, nu se știe de ce, scoicile de neam japonez. Uriașe. Lucesc în soare ca niște cetăți de oase. Eu cunosc Delta bine. Din golful Golovița, de la Jurilovca și pînă-n lacul Musura, dincolo de Sulina. Am un văr, într-un sat, pe un grind. Dacă-i furi cuiva luntrea, acolo, e moarte de om. Vărul meu a pierdut o singură dată o luntre, adică o mahună. Cine credeți că i-a luat-o ? Un roi de țîntari. În mahună era o doamnă de la București, făcea baie în apă limpede, scoasă de pe fundul Dunării cu găleata. Vezi, ea nu știa să-noate. Țîntarii au împins-o pînă la un ostrov pierdut între trestii și i-au supt tot sîngele, un ospăț pe cinste. Acum două săptămîni am fost la văr-meu, și-a măritat fata. La masă, carne de căprioară, fugărită de lupi. De unde ? îl întreb. Păi, zice, o căprioară fugărită de lupi a sărit în mahuna mea, ca să se salveze, dar și-a rupt toate oasele. A fost o nuntă ca-n povești. Asemenea nuntă am să trintesc eu în sat la noi, cînd mi-oi mărita fata.

— Nu-i prea devreme să te gîndești la nuntă ? Fata...

— Ehe, fata a trecut într-a douăspea. Într-un an, adică la toamna ailaltă, gata, o mărit. Dac-o ții prea mult în casă, fata rupe malul. Știți ce obicei frumos au în satul ăla de pe grînd ? În ziua nunții o suie pe mireasă într-o lectică, adică într-un pat cu baldachin și opt flăcăi poartă lectica prin sat pe umeri. Pe lectică, un cocoș cu aripile desfăcute, semn că tinerețea fetei a trecut...

★

Cînd porniră din nou la drum, Traian se instală în căruță, cu picioarele atîrnînd peste fundătoare. În timp ce soarele, îndeminatec și cu experiență, urca dogorînd pe cer, în sufletul băiatului se prelingea o tristețe lăcrimată, între hotarele căreia însă durerea nu-și lăsa spinii întru ucenicie. Cu umerii parcă dintr-odată mai înguști, cu părul negru, tuns scurt și amețit cu pieptenele să crească în vîrtejuri, Traian înghițea otrava predestinată inconsistenței vîrstei de șaisprezece-șaptesprezece ani. „Dac-aș fi avut acum nouăspe sau douș de ani, fiindcă știu, sînt ursit să iubesc doar o singură dată în viață, iar la toamna ailaltă încă nu voi fi împlinit optspe și voi fi numai într-a douspea !"... Nu isprăvi. Într-un cring de plopi, lîngă dunele de nisip înaintînd dinspre baltă în cîmpie, zări, lunecînd, silueta unei fete. Purtînd o rochie roșie, cu guler galben răsfrînt, ea se furișă, ca o umbră întremîndu-se din trecerea fulgurantă a unui nor prin fața soarelui, în desișul de mlaștă, care-o și înghiți, lăsînd să plutească, ici și colo, peste coama valurilor de nuiele o filfîire portocalie. „Oprina !", își zise Traian, însă fata dispăruse, lăsîndu-i pe retină doar o dungă de galben clorotic, galbenul crinului de policioară, rupt și uitat sub o lampă aprinsă.

La prima casă din sat — geamlîc legat cu plumb, scară exterioară de lemn vopsit albastru ducînd în pridvor — Tudora Lupașcu, sora lui Vasile, le ieși în față, pe buza șanțului în care ploaia așternuse polog de mere și caise din pomii ce mărgineau curtea și, fringîndu-și mîinile, dădu drumu unui potop de cuvinte, care-i săreau de pe buzele mult prea subțiri pentru fața lătăreață, ca boabele de porumb pe o plită prea încinsă :

— Frate Vasile și cumnate Gheorghică, opriți nitel căruța și intrați în curte să vedeți ce nici prin cap nu v-a trăsnit de cînd sînteți pe fața pămîntului !

„Bunicul", tresări, înflorat, băiatul. Și alunecă din căruță, cu mișcări fluide.

Bătrînul Marin Dumitrescu, în cămașă albă de bumbac, cu pantaloni de în și pălărie de pai de orez, ședea pe un colț al ulucului de călcat strugurii rezemat de peretele bucătăriei de vară și prefira între degetele noduroase un șir de mătănii de chihlimbar. Cu bărbia în piept, pielea feții căzută și moleșită, asculta, căsnindu-se să se înfurie și neizbutind, cum Tudora îl pira fiului Vasile și ginerelui Gheorghică, opriți la piciorul scării albastre, că, pentru a treia oară în vara asta („a doua", numără, drept, în gîndul lui bătrînul) și-a cheltuit pensia de cantonier ca să-i cumpere babei Codina ca-ra-me-lee, bom-boa-neee, lan-ter-nă, țuică in-dul-ci-tăă, șter-ga-re de moar-tee....

— Iar acum vrea să se mute la ea. L-am prins cînd își stringea lucrurile.

Tudora intră în bucătărie și se întoarse cu două geamantane din pai de orez, de o seamă cu pălăria bătrînului.

— Te poticnești, tată, improvizează Vasile Dumitrescu o dojană.

— Spune-i soră-tii să tacă, îmi sparge urechile.

— Te poticnești rău de tot.

— Nu acum, în tinerețe m-am poticnit. O iubeam pe Codina și m-am însurat cu Smaranda, Codina n-avea pămînt.

— Ți s-au dogît creierii, se răsti Tudora Lupașcu.

— Tudora, se roagă nea Gheorghică, stai nițel...

— Cînd m-am întors din primul război mondial, zise bătrînul, se jucau atci, în poarta casei, vreo cinspe copii. Nu intra, zice Smaranda, uită-te la ăștia și arată-l pe-al tău, care s-a născut după ce-ai plecat pe front. Mă uit roată și zic : fata asta, și-o scot din cerc pe Tudora. Poate c-ar fi trebuit să arăt cu degetul pe altcineva.

— Tată, reluă Vasile Dumitrescu, dacă nu vii iar la mintea proaspătă...

— Te punem în lanțuri, completă femeia.

— Doamne, gemu bătrînul, ce ostenit sînt ! Ce ostenit... ce ostenit...

— Traiane, zise Gheorghică Șerban, adu-i doi pepeni. Ia-i mai de pe fundul căruții, să fie reci. (Și continuă, înapoindu-se în drum cu Vasile Dumitrescu). Ce repede l-ai înfrînt. Nu ți se pare ciudat ?

— Dragostea, răspunse Vasile Dumitrescu, e o taină mare numai la tinerețe...

Rămas în curtea Tudorei Lupașcu, Traian se simți dintr-odată răpus de căldura zilei, epuizată de înțelesuri. Puse pepenii, cîte unul, fără gînduri compensatorii — pace, bucurie, îngăduință — (mai apoi se miră el însuși de ce procedase astfel!?) pe geamantanele de pai de orez și urcă pe scară, oprindu-se în dreptul mezaninului, în petecul de vie din jurul casei, mișcată de boarea subțire a dimineții, o elice-și izbea paletele de lemn de o tablă atîrnată pe o grindă, deasupra ei, și izgonea graurii.

— Cine seamănă zgomote, vara, are vin cît îi trebuie, iarna.

Bunicul urcase lîngă Traian. Se luară de mînă și se așezară pe aceeași treaptă. Ziua de iulie, ca zvîcnire prelungă a eternității, trăia răspîndită în miresme, toate suprapuse în plan orizontal : caprifoiul tămîios, mohorul amar, iarba neagră cu duh de arșiță, rotunjoara cu arome de lămîie, iasomia adîncind simțurile cu irealitatea desăvîrșită, cu gesticulația fluturilor albi, roșii, liliachii, toți în rochii spaniole. Cei doi ședeau tăcuți, cu spatele la lume, cu privirea visătoare pierdută-n spații imense — singurele tipsii din toate lanurile de floarea-soarelui acoperind cîmpia Brăilei, cu fruntea înălțată nu spre discul luminos din mijlocul bolții, ci întoarse spre locul unde el avea să asfințească, spre depărtări vălguite de disperări și suferință. Pentru că, iată ce gîndi Traian Dumitrescu : „noi amîndoi, sîntem, în toată cîmpia asta de necuprins, două ființe neproteiate de timp la clipa potrivită ; sîntem doi arbori de pelin, scuturați, doi arbori pitici și amari, dar are rost ? nu, n-are nici-un rost : nici-un rost ; pelinul doarme, pelinul tînăr, pelinul, pelinul peste zare..."

george dumitru

În noaptea asta...

mamei mele, Maria

Să treci să te mai văd,
Să mai vorbim de casă,
O simt că nu mai poate
a-mbătrînit și ea,
Să treci să te mai văd
cînd grijile te lasă,
Poate în toamna asta
să treci, de vei putea.

Eu mă mai țin cu munca
prin curte, prin livadă,
M-apucă miezul nopții
și mă trezesc în zori,
În noaptea asta, bruma
se-nvrednici să cadă,
Pe Dunăre trec neguri
și vor veni ninsori.

Să-mi dai de știre, maică,
vreau să aprind cuptorul
Să fie cald în casă
și să miroase-a măr,
Din pragul ușii, teama
că nu mi-ajunge dorul
Mi-o lăcrima vederea,
în semn de adevăr.

De-oi mai avea putere,
vom merge pe la neamuri,
Să le cunoști copiii
și-om da și luncii roată,
Vom strînge împreună
coroana mea de ramuri
Și de n-oi fi, copile,
să nu plîngi niciodată.

Dacia Felix

Sub fulgere, pădurea,
spre Dunăre se-apleacă
Și-n golurile sterpe,
se mai aprinde-un foc,
De parcă chinul nopții
spre ziuă, o să treacă
Din urmele de dropii,
în flori de busuioc.

I-atîta măreție
și neodihnă-n toate,
Se-aude pasul mamei
și trosnetul de bici ;
Luntrașul, firul apei,
să-l treacă, nu mai poate,
Și-nfiorat de doruri,
mi se opri aici.

Desprindere

Se-ntîmplă cu noi
o desprindere gravă
Și jertfa rămîne
maternă-n Olimp,
Ca urmele dălți,
din punți de-arhitravă,
Să treacă-n deriva,
dragonului timp.

Ritualuri pentru Cîmpie, toamna

1.

Veniți, să privim Cîmpia Română
în toamnă, cînd urcă lumina în meri,
Cînd chipul femeii coboară-n fîntînă
Și trece amiaza prin curți de oieri.
Acum se pornesc și caii de lapte
Cu glezna subțire, din ierburi și vînt,
Acum, de iubire pleoapele coapte,
Sărută icoana acestui pămînt.

2.

Doamnă Toamnă, dintre maluri,
Cumperi urme de balauri,
Roase-n părți, la mijloc trase
Ca șindrila de pe case
Și le numeri și le ncui
în rotunduri de gutui,
Pe sub streașini să lumine
Urdinișul la albine.

Doar cînd te văd...

Doar cînd te văd mai cred în vis
mai cred în steaua mea polară,
în ochiul cerbului învins
în răzvrătiri de primăvară.
Mai cred cînd treci, că vin cocori
păstrînd sub aripi inserarea,
mai cred, cînd îți trimit scrisori,
că tu ești cerul meu și marea.

Mit, cu meșteri anonimi

Sînt triști bătrînii și pe frunți
li se deschide-o rană,
ca dunga scindurii din punți,
sub tălpile de Ană.

L-au întrebat mai toți, pe rînd,
de unde au puterea
țărinii să-i vorbească blînd,
cînd le-ngropa muierea.

Și, fără știre, ce porunci
le-nviorară pasul,
sorbind ca ploile din lunci
lumina și necazul.

În casa lor, să-i știm trecînd
spre nemuriri de-o clipă,
ca nașterile unui gînd,
sub goluri de aripă.

adina popescu

Timpul

a venit timpul să fiu Regina cu ochii
păpădiei,
a venit timpul să fim singuri,
tu cu ingerii tăi sidefii,
eu cu straie de nesomn.
nu mai aud crengile verii cum robesc
pămîntul cu muzici ?
nu mai am leacuri divine să-ți limpezesc
trupul și glasul ?
glasul tău care mă doare,
mîna ta care mă poartă pînă tîrziu în
Țara de Mătase...

Uite

uite
vara se-nalță mai pură-n azur,
lovindu-ne cu fructe albastre,
vei fi zvelt, melodios, ca un plop aburos
răsfrînt în ochii păsărilor...
vezi obiectele ?
le-ai privit și acum zac sparte
prea pline de sunete,
palmele tale izvoare mă-nfloresc într-o
floare divină,
sînt iubita fîntînilor tale,
nici o întîmplare nu mai are loc
din afară, taci,
taci și ascultă : crește iarba-n statui...

Copilăria mea

copilăria mea legată de sălcii, nu gîrbovite
tîrîndu-și pletele-n ape ci ridicîndu-se
trunchiuri puternice, mlădii pînă mai sus
către nori unde privirea mea de copil nu le
putea găsi. cînd bătea vîntul fringîndu-și
trupurile de prințese scînteiau surd prin ocna
norilor crengi subțiri se deslipeau de trunchi
ca niște aripi... le luam și le adăposteam în
pămînt în credința că nu vor muri... și astfel
primăvară de primăvară pe malul apei
izbucneau alte trunchiuri, zidurile mele vii în
calea tăcerilor.

Ne vom schimba măștile

ne vom schimba măștile de îndată
caii să aștepte-n pădure.
noi nu vom lua parte la jaf,
numai urmele noastre,
vom trage pădurea de-a lungul și de-a latul
clipa nu ne va ajunge din urmă,
clipa e clipă noi sîntem doar timpul...

Trebuia

trebuia să încremenesc în tine, să strălucesc
în ochii tăi ca o floare
în ultima ei zbatere,
somnul meu e departe la răscrucea
dintre noapte și zi,
ca o vară ce n-o poți trăi
decît culegînd-o în șoaptă,
sînt departe, stea înfrigurată

neculai chirica

Partea noastră de cale

Vom avea, peste timp, amintiri colosale
despre ziua de azi, despre noi, despre
toate —
anii vor cerne peste tîmple petale
și o pasăre albă ne va duce departe.

Dar vor fi, vor rămîne adevăruri înscrise
de mîinile noastre, de minte, de dor —
vor rămîne pași trainici sub povara de vise
pe care-o purtăm spre-un mereu viitor.

Va fi patria plină de urmele noastre,
de visul pe care nu-l trăim în zădar
sub geana acestor întinderi albastre
pline de-a neamului sevă și har.

Va fi patria ce-a fost și ce este : o stîncă
atît de înaltă cît cuprinde o țară !
În pulberea ei ca un neam de adîncă
și urmele noastre vor fi urme de pară.

...Vor porni după noi alți tineri la drum,
vor avea alți bătrîni amintiri colosale.

Dar va fi, va rămîne urma noastră de-acum,
păstrîndu-ne-n timp partea noastră de cale.

Crez

Eu cred în dreptatea cu glas de colind,
în crugul pămîntului meu, în țărînă,
în stîlpii de neam din vecie veghind
hotarul doinit de limba română.

Eu cred că stă țara și dreaptă și grea
pe rosturi străvechi zămislite din sine.
Aud în adîncu-i de stea — logostea
și vremea trecută și vremea ce vine.

Eu cred că mi-s ochii ferestre spre cer
prin care rămîn închinat primăverii.
Ascult cum mă măsură timpul sever,
dar gîndu-nflorește ca merii, ca perii.

Eu cred că și-aceste poeme rămîn,
că-n miezul lor sună și suie țăria
Partidului meu — Comunist și Român —
pămîntului neamului meu — România.

film

«Extemporal la dirigenție»

De la problemele adolescenților la cele puse în fața maturilor nu este decît un pas, pe care recentul film semnat de **Nicolae Corjos** (regia) și **George Șovu** (scenariul) îl face firesc, fără intenții false moralizatoare, fără didacticisme inutile. Noul film, realizat sub egida Casei de film nr. 4 — **Extemporal la dirigenție**, continuă personajele din **Poveste de dragoste** și **Liceenii**, cu necesarele schimbări impuse de situațiile noi surprinse în universul școlii la începutul unui nou an școlar. Examenul de treaptă este privit la timpul trecut, bacalaureatul și opțiunea pentru un drum în viață sînt obiective ale viitorului, iar prezentul se afirmă prin momente și reacții ale vîrstei adolescentine, relevate cu naturalețe într-o suită de secvențe ce sugerează complexitatea raporturilor dintre părinți și copii, dintre elevi și profesori, dintre părinți și cadre didactice, dintre colegi (de cancelarie sau de clasă). Evident, aici apar și copii-problemă și copiii cu probleme, dar acestea majore sau de mai mică importanță îi privesc în egală măsură și pe părinți, fie ei cadre didactice (cum este cazul lui Socrate) sau nu.

Polarizînd atitudini diferite față de elevi, Isoscel și Socrate, îndrăgiții (de public) profesori de matematică și filosofie, nu sînt ireductibili, ci se completează, fiecare degajînd și datorită forței de seducție a interpreților (**Tamara Buciuceanu-Botez** și **Ion Caramitru**) căldura și substanța unor partituri mai generoase față de precedentele pelicule.

Cu toate dificultățile particularizării unei colectivități umane, cum ar fi clasa în care învață Doru și Anca, protagoniștii unei camaraderii cu zile senine și innourări trecătoare, aceasta are personalitate prin sublinierile făcute cu măsură în evidențierea relațiilor cu cadrele didactice, prin apariția în prim-plan a unui aspect sau altul din bogata viață de licean. Nu mai puțin pătrunzătoare este aici și privirea aruncată cancelariei, unde deși în ciuda numărului prea economic de protagoniști, dialogul, confruntarea de idei nu sînt lipsite de adevărul vieții, de credibilitatea artistică.

Chiar dacă toate sugestiile nu sînt explorate la dimensiunea posibilelor adînciri firești, mai legată în argumentarea dramatică rămîne problema lui Socrate-părinte și profesor, care dincolo de extemporalul la dirigenție trebuie să reușească și la extemporalul de viață impus de atitudinea fiicei sale, Anca.

Fără a fi moralist cu orice preț, scenariul lui **George Șovu** propune rezolvări normale în spiritul psihologiilor personajelor, în sugestii care par a aștepta posibile continuări, la urmaurmei normale în fața unui atît de unanim succes de public, care a întrunit, de altfel, și o deplină aprobare a criticii de specialitate.

Succese și eșecuri, în prietenie sau la matematică, în sport ca și în viață, aspirații și dezamăgiri, conflicte mai mari sau mai mici, comploturi și alianțe, între vîrste diferite totul gravitînd în universul familiar al școlii, care formează și educă personalități, care nu poartă aura infailibilității, ci forța autenticității.

Explicația succesului constă, în ultimă instanță, în stîlnța cu care autorii s-au apropiat de problemele adolescenței, fără a le înfrumuseța pînă la limitele convenției, deși tentații vizibile există, iar unele rezolvări rămîn artificiale, deși în sine frumoase.

La reușita acestui al treilea titlu din serie au mai contribuit operatorul **Alexandru Groza**, cu frumoase portrete, dar și cu prea multe lumini așezate defectuos, autorii ambianței plastice, **Lidia Luludis** și **Ion Nedelcu**, compozitorul **Florin Bogardo** și, nu în ultimul rînd, interpreții **Tamara Buciuceanu-Botez, Ion Caramitru, Cristina Deleanu, Dana Lupescu, Mădălina Pop, Dan Zamfirescu, Adrian Păduraru, Teodora Mares, Carmen Enea, Florin Chiriac, Ștefan Bănică-junior, Oana Sîrbu** și **Mihai Constantin**.

Călin Stănculescu

muzică

Concert simfonic

Stagiunea simfonică a orchestrei Radiodifuziunii a programat recent o lucrare de interes, destul de rar cîntată în ultima vreme : **Variațiuni pentru pian și orchestră** de Tudor Ciortea. Este o lucrare de îngemănare stilistică, în care compozitorul preia inovațiile de limbaj ale timpului cînd a fost scrisă — în speță, serialismul dodecafonic, cunoscînd însă o întreagă gamă de prefaceri, libertăți, integrări ale esteticii celorlalte curente componistice, anterioare sau contemporane — asociindu-i moștenirea noastră specifică, cea a creației, a inovațiilor marelui George Enescu. Rezultatul este viabil, eticheta extinzîndu-se și asupra a numeroase alte lucrări care pleacă de la aceleași principii. Mai mult decît atît, este potrivită asocierea între genul variațional și procedeele componistice la care am făcut referire mai sus ? Desigur, însă nu ne întemeiem acest răspuns doar pe faptul că, prin excelență, limbajul atonal este un limbaj atematic ; plecînd de la imensa noastră moștenire folclorică, drumul creației muzicale românești culte pare a fi, din ce în ce mai pregnant, cel al genului variațional (înțeles la modul larg, estetic): Bineînțeles anumite arcuiri, corespondențe, simetrii etc. nu se exclud de la sine ; ele își capătă însă sens „dincolo" de „Grund"-ul lucrării, de acea lucrătură de filigran în care Tudor Ciortea a excelat.

Tînărul pianist Remus Manoleanu a oferit o interpretare exactă, sobră,

în spiritul partiturii, acordul său cu dirijorul Petre Sbârcea contribuind considerabil la reușita interpretării. În a doua partitură a serii, **Concertul nr. 2 pentru pian și orchestră de** Beethoven, Remus Manoleanu ne-a oferit o versiune bine ancorată stilistic (sau, mai degrabă, în ceea ce, consensual, este recunoscut ca fiind maniera optimă de a cînta creațiile beethoveniene de început de carieră creatoare). Fermitate, precizie, exactitate ritmică, un timbru clar, „cărnos", o frazare logică, sensibilă și coerentă — acestea sînt atributele unei interpretări de calitate, oferite de un tînăr muzician cu reale deschideri intelectuale (care nu anulează, ca în multe alte cazuri, sensibilitatea artistică).

Ultima lucrare a serii — celebra **Simfonie în re minor** de César Franck — oferă oricărui dirijor prilejul de a-și demonstra cultura (și măiestria) muzicală. Partitura este de o deosebită complexitate, situîndu-se la antipodul spiritului care guvernează, de pildă, piesa semnată de Tudor Ciortea. Aici, totul este subtilă simetrie, intens travaliu tematic, corespondențe de planuri, motive, figuri etc., echilibru și proporții, pe scurt, totul este, în această capodoperă a clasicismului tîrziu, arhitectură. Acestea sînt premizele de la care a plecat și dirijorul Petre Sbârcea, care a reușit o interpretare sensibilă, nuanțată a acestui punct culminant al genului simfonic.

Viorel Crețu

CENACLUL «LUCEAFĂRUL»

CRONICA (III)

Miercuri, 27 ianuarie 1988, a avut loc la *Biblioteca tineretului din Capitală cea de-a treia ședință a cenaclului revistei* Luceafărul, *condusă de* Mihai Ungheanu, *și avîndu-l ca invitat de onoare pe scriitorul* Fănuș Neagu, *președinte* de onoare *— similia similibus curantur — al cenaclului „Panait Istrati" din Brăila al Uniunii Scriitorilor. Au citit* Adriana Sitaru *(poezie) și* Mircea Cavadia *(proză). „Criticii" cenaclului prezenți în număr suficient spre a face față „asaltului" brăilean, au căzut în cele din urmă de acord că în fața lor se află talente autentice. Pînă la acest acord de principiu, însă, s-au semnalat unele „disensiuni", să le zicem, nu lipsite de importanță.*

Ca de obicei, Iulian Neacșu *a deschis discuția mușcător, ținînd să observe că niciodată criticii nu vorbesc primii, vinind definiția de la antevorbitor.*

Intervenind, Valentin F. Mihăescu *îl roagă pe „criticul"* Iulian Neacșu *să se refere la ce s-a citit.* Iulian Neacșu *a vorbit în continuare de situația poeților : unii au carte, alții nu — dar mulți poeți „cu carte" sînt mai slabi decît cei fără.* (Adriana Sitaru *n-a debutat încă !*). Valentin F. Mihăescu : *„Nu cu carte, ci chiar cu cărți !" — replică la care* Nicolae Georgescu *intervine : „poeți cu carte și poeți fără carte (inculți)" ?. Desigur, zîmbetele asistenței sînt strunite de* Mihai Ungheanu, *care nu acceptă digresiunile.*

Revenind la Adriana Sitaru, Iulian Neacșu *spune : „Poetul de talent se naște ; dincolo de cultura pe care și-o face, acest poet cîntă, este un liric aproape inconștient.* Adriana Sitaru *este, și ea, astfel : nici nu-și dă seama de asocierile de cuvinte pe care le face ; se nasc, parcă, în afara ei. Există, însă, și riscul păsării care cîntă fără să știe cum cîntă : riscul de a cînta prea mult".*

Reluînd această idee, Valentin F. Mihăescu *insistă : „Ne aflăm în fața unui talent deosebit, este exact și adevărat ceea ce a spus* Iulian Neacșu. *„Criticul remarcă, în continuare, coloritul imaginii poetice la* Adriana Sitaru, *pasiunea zicerii, își găsește „emblema" poeziei citite în metafora „pot alerga și într-o carceră". aici sînt și plusurile și minusurile acestei poezii, o dialectică între „se poate — nu se poate".*

Intervine Fănuș Neagu, *cu versul ce urmează în poem : „și să strig : M-ai găsit, Prometeu", sugerînd puterea de jertfă a unei astfel de poezii între a fi și a nu fi.*

Valentin F. Mihăescu *este, totuși, dacă nu pentru „comprimarea emisiei lirice", cel puțin pentru o autocenzurare a poetei în sensul construcției. „Poezia nu este /numai/ străfulgerare, fulgurație de imagini, ci și o construcție a unui sens (mesaj) comunicîndu-se pe sine și comunicînd ceva și dincolo de aceasta".*

Alexandru Horia *vorbește despre zona de unde vine poeta, de lîngă bălțile Dunării, zonă care a dat mereu mari talente, amintindu-i pe* Panait Istrati *și, desigur, pe* Fănuș Neagu. Alexandru Horia *insistă vorbind de „fantasticul brăilean", de „Dunărea aluvionară care creează pură de la sine poezie". Îi reproșează, totuși, poetei unii termeni ce distonează cu universul vizat (ce caută „fotbal", „metrou" în acest univers al purității ?).*

Aurel I. Zăinescu *continuă discuția criticii remarcînd talentul deosebit al* Adrianei Sitaru, *care o recomandă de mult timp pe poetă atenției editurilor. Bucuros, desigur, de cenaclul al cărui președinte de onoare este,* Fănuș Neagu *intervine : „La Brăila avem vreo cîteva (5—6 asupra cifrei se discută discret în sală) poete de același răsărit ca și* Adriana Sitaru". A.I Zăinescu *este de acord că la Brăila se mai pot afla și alți poeți.*

Nicolae Georgescu *în intervenția sa discută despre fond și formă vrînd să explice că forma se impune de la sine materiei poetice, fără nevoie de „școli") și sfaturi, și remarcînd ritmurile poeziei citite, coloritul ei care sînt, de fapt, principii formale. Consideră apariția poetei aici ca un eveniment.*

Lucian Chișu *este de acord cu distincția caracostiană operată, dar o consideră „extremă" în cazul* Adrianei Sitaru. *„Multă vreme la Brăila ne întrebam dacă nu cumva* Adriana Sitaru *este locuită și de poetă" ; astăzi, poeta a ajuns stăpînă pe viziunile ei, ea practică „o poezie oraculară ce se desfășoară într-o stare oraculară".* Lucian Chișu *remarcă simțul deosebit al limbii.*

Constantin Menagache *are o scurtă intervenție din care se poate deduce că este pentru acceptarea sau respingerea totală a acestei poezii, fără amendamente.*

Mihai Ungheanu, *subliniază unanimitatea de păreri privind talentul poetei, ca și existența unor rezerve și recomandări. „*Adriana Sitaru *seamănă din foarte multe puncte de vedere cu* Mircea Dinescu, *și ar trebui să învețe din experiența bună a acestuia".*

Despre Mircea Cavadia, *care a citit nuvela „Revizie de fond", discuțiile au fost destul de unitare, remarcîndu-se în majoritatea intervențiilor profesionalitatea, trecerea foarte abilă de la registrul fantastic la cel real* (Ion Florian Panduru), *ori analiza fină a situațiilor. După ce* Iulian Neacșu *a încercat descifrarea misterului crezînd că este vorba de un obicei al lipovenilor de a face astfel victime (vezi procedeul în proza [illegible]),* Valentin F. Mihăescu, *în replică, explică pe larg că nu interesează astfel de glosări știute doar de cîțiva inițiați.* Valentin F. Mihăescu *oferă, în continuare, o analiză a nuvelei dintre cele mai interesante, arătînd că „intrusul" funcționar este refuzat de către mediul în care a pătruns, pedepsit chiar de obștea sătească ale cărei reguli le încalcă.*

Lui Radu Anton Roman, *care ar fi dorit ca proza să insiste asupra realității sociale și să aibă mai multă culoare, îi răspunde* Lucian Chișu *care arată că în alte proze, publicate deja,* Mircea Cavadia *face chiar exces de culoare.*

Proza lui Mircea Cavadia *a fost receptată preponderent în registrul fantastic, subliniindu-se — ca merite incontestabile ale prozatorului — modul în care conduce „mitul", discreția cu care abstrage personajele din real proiectîndu-le într-o lume justificabilă.*

După cenaclu (de ce ?), Ilie Bădescu *a oferit o cu totul altă interpretare a acestei proze, arătînd că funcționarul este o simplă unealtă un resort fără personalitate, că „moartea" lui se produce la simplul contact cu instituția satului care nu-l recunoaște și nu-l acceptă, că, deci, este vorba de o incompatibilitate între părți, tragică în esența ei, pe care* Mircea Cavadia *a știut s-o redea cu mare abilitate.*

Talentul prozatorului este evidențiat și de către Mihai Ungheanu, *care consideră, însă, că pentru susținerea marilor sale calități* Mircea Cavadia *trebuie să vină cu un meșteșug la aceeași înălțime.*

În încheiere, scriitorul Fănuș Neagu, *plecînd de la afirmația lui* Mihai Ungheanu *că cenaclul revistei* Luceafărul *și-a început activitatea, acum 30 de ani, cu proza sa „Ningea pe Bărăgan", vorbește pe larg despre generația din care face parte și despre tinerele talente de astăzi.*

Revista Luceafărul *face foarte mult pentru tineri că-i încurajează și „le dă aripi de zbor", spune* Fănuș Neagu, *într-un moment cînd asemenea generozități sînt mai rare. Ar trebui ca revista să se oprească asupra unui număr limitat de poeți și prozatori tineri și să-i susțină frecvent pînă cînd se vor impune.*

Mihai Ungheanu *amintește asistenței că în această vară se vor împlini 30 de ani de la înființarea revistei* Luceafărul. *„Rostul acestui cenaclu este atît de a-i susține pe tinerii creatori dar și de a relua o tradiție veche a revistei."*

Cronicar

adriana sitaru

Limba română

Pe malul pădurilor
Brazii bătrîni se închină
în limba română
Pe malul Tîrgoviștei
turnul Chindiei
se scaldă-n fîntînă
Umbrele lui au sintaxă de aur
Ne bîntuie sufletele
pe aripa prispei
și pe aripa dorului
umbrele lui au glasuri de taină
ele sînt ceasurile noastre de mînă
Și hergheliile somptuoase ale izvorului
Pe malul pădurilor
Brazii bătrîni se sprijină
De umerii mei transparenți și subțiri
Și sînt atît de bătrîni și de obosiți
Încît îmi dau mie covata
În care se plămădesc în limba română
Iubiri.

Jur

Jur pe toate hergheliile
Închipuite și neînchipuite
Ale poeziilor mele,
Că pot alerga
și într-o carceră de la Consiergerie
strigind : sînt gata
să plec oriunde cu voi,
bezmetice iele !
Jur pe toate poeziile
Și pe toate balerinele
Care știu să aducă ninsoarea
Tocmai de la Cercul Polar,
Că pot fi cea mai albă mireasă
Dacă m-ai lăsa să-ți șoptesc
în limba ielelor
o poezie măcar !
Jur pe toate hergheliile
Coborîte din lună
Odată cu sufletul meu,
Că pot alerga
și într-o carceră
și să strig : M-ai găsit, Prometeu !

Fluture orange

Fluture orange, ca un meteor,
Tras cu creta palid peste insomnii
Te aștept să-mi scuturi fluviul in picior
Și pe lotca frunții iarăși să invii...

Eu să rid besmetic ca un fapt cu vin,
Tu să-mi cînți pe sinii suflători de miere,
Și-amîndoi, în doaga clipei de pelin,
Să dansăm turcește pe-un altar
de mere.

Fluture orange, ca un trib mascat
Izvorind din spaima orgilor incașe
Te-am visat mușcîndu-mi ochii c-un lătrat
Te-am visat în glezne de țărănci pălmașe

Te-am visat nuntindu-ți gura în amurg
Cu o crisalidă prinsă-n insectar,
Aurindu-i voalul cu sclipiri de burg
Rotunjindu-i trupul precum un butnar

Fluture orange, ca un meteor,
Tras cu creta palid peste insomnii,
Te aștept să-mi scuturi fluviul in picior
Și pe lotca frunții iarăși să invii.

Panta rhei, iubitule

Panta rhei, iubitule,
Chiar și ochii tăi !
Din negri devin albaștri
După ce pe masa de lemn
Au coborît să cineze
Trei aștri...

Astrul Pierrot joacă pantomimă
În paharul de lut
Străveziu
Și rîzi, botezîndu-i
Pe ceilalți doi
Philemon și Eliu !

Panta rhei, iubitule
Toți trei te-au trădat,
Uitînd că-ți sînt frați... !
Ba, într-o zi, s-au dus fără tine
Să bea din Izvorul Calului
De sub munții Carpați !

Panta rhei, iubitule,
Chiar eu, la cina de ieri
M-am mascat cu un nas bizantin
Și-ai crezut că sînt clown
Cînd ți-am mirosit plînsul
Cu urme de tainic pelin.

Cățelul cu Unghia Galbenă

Cînd m-am aplecat peste pămînt,
Să prind putere ca Anteu,
Cățelul pămîntului și-a înfipt
Unghia Galbenă în gîtul meu.
„Lasă-mă," i-am spus,
„Ți-oi da oase, oase de dihor înecați
în păcat,
Draci cu plămînii ciuguliți
De femei înecate în Lacul Sărat !
Poetul nu e bun de mîncare
El are un gust sălciu, de ființă uraniană,
Alles Vergängliche ist nur ein Gleichnis"
Spune trist, citindu-l pe Goethe cu iuțeală...
„Lasă-mă, nu mă mînca,
De ce ești rău ?
Unde s-a mai pomenit ca
Un Cățel cu Unghia Galbenă
Să mănînce simboluri vremelnice ?"

Regina nopții

Regina nopții toarnă în pahare
Ulei de pin și umbre chinezești,
Să-i spui în clipa asta, c-o iubești
Și că nicicînd nu va avea scăpare

Te-a luminat cu gustul poeziei,
Cu patima desculțelor regine.
Din maldărul de palide ruine
Ea urcă-ncet în clopotul magiei

Și peste toate, eu plutesc în noapte
Cu gleznele subțiri și înflorite
În care au dormit întipărite
Podgorii respirînd un dor de moarte.

Pentru o zi

Îți înotau în părul blond
Turme de reni îndrăgostiți
Ca niște nori în care marea
Intra să guste pești opriți
Erai frumoasă ca o umbră
Ce-mi lăcrima în orice trup
Ardeai ca zodia iubirii,
Ca pojghița din bot de lup
Pentru o zi ai fost a mea...
Dansai un vals ca o cădere...
Cum plînge luna, te-nvîrteai
În pas îndoliat cu sfere
Și te-ai oprit în fața mea
Urcînd terasele cîntînd !
Parcă erai copac cu rodii
Solfegiind semințe-n gînd !
Și mi-ai zîmbit c-un ciob de stea
Lipit pe gura ta enormă
M-ai invitat la dans în apa
În care caii nu au formă
Și am dansat ca-ntr-un blestem
În care vinul se îmbată
Pînă ce noaptea a murit
Pe sinul meu rotund de fată.

Păcate de vînt

Dantura ta de pește orb
Rupînd pieziș năluci de sfînt,
Cum mă-nfioară în adîncuri
Cu păginismele-i de vînt

Mireasma ta de-afuzali
Fierbînd în ode deochiate
Se zbate-n baltă, ca o luntre
Cu șolduri largi, neîntîmplate

Și mă îmbeți și mă-nspăimînți
Cînd lemnul meu de trist machon
Îl arzi în mierea din tingire
Și-i pui untură de bizon

Nesăbuințelor sonore
Zburînd din gura ta flămîndă
Nu le pui șa, nu le pui gratii
Și simți cum ziua se scufundă

Și simți cum vine Doamna Noapte
Mai costelivă ca oricînd
Dîndu-ți pedeapsa cuvenită
Pentru păcatele de vînt.

REVIZIA DE FOND

mircea cavadia

Își frecă palmele de pantaloni încercînd să scape de senzația aceea de umezeală. Cămașa i se lipise de piept, iar gulerul, adunat sub haină, și-l simțea năclăit, murdar, rău mirositor.

Roti ochii în jur. Era singur. Drumul, departe, se ghicea după praful gros, albicios, sclipind ca un șarpe, ce se pierdea răsucit spre marginile cîmpiei.

Stătea în mijlocul satului, cu servieta grea, plină de hîrtii, trăgîndu-i umărul. Inspector principal, venise să facă revizia de fond. Unitatea, din cîte știa, nu mai fusese verificată de mult pentru că se afla departe de oraș, pe un drum de pămînt ce lega două șosele puțin circulate și nu se înghesuise nimeni.

Izolarea în care trăiau puținii locuitori era ruptă de un autobuz rablagit ce făcea un traseu dus-întors, dimineața și seara. De izolarea aceasta se bucurase domnul Vasiliad Ghelase și-și propuse să lungească revizia cît s-o putea. Avea să vină dimineața și va pleca seara, nu cu mîna goală, era doar inspector în control.

Se dăduse tare din prima zi, încercîndu-i să facă să priceapă că el e șeful și că n-o să le meargă, dar rămase puțin descumpănit de frumusețea contabilei șefe. Se mirase apoi cum de accepta ea să trăiască în cotlonul acela. Femeia era înaltă, cu un păr lung, negru ce i se revărsa pe umeri ca o ploaie și avea ochii albaștri, insinuoși. Nu prea luase în seamă amenințările inspectorului principal și zîmbise tot timpul...

Autobuzul trebuia să fi sosit de mult. De fapt, de cînd ieșise nu văzuse pe nimeni. Răscrucea aceea de uliți, centrul satului, părea un loc părăsit. Strînse nedumerit servieta la piept. Chiar nici o persoană nu mai pleca la oraș cu autobuzul ? Ar fi trebuit să fie lume, zarvă. Și-atunci? Unde erau ? Parcă trecuse mașina și-i luase pe toți. Pe toți sătenii ! — îi trecu prin cap — au plecat, au fugit cu toții !... Ce prostie !, se scutură. Cum să treacă ? Pe unde să treacă ? Biroul în care lucrase avea fereastra la stradă, era imposibil să nu-l fi văzut. Imposibil ! Va apărea, cu siguranță, o întîrziere oarecare sau vreo pană...

Senzația aceea apăsătoare nu-l slăbi însă și își aminti că, la birou fiind, se trezise dintr-o dată singur. Da, se luase cu treaba și se trezise singur cuc în toată clădirea aceea. Nu dăduse nici o importanță. Orele de program se sfîrșiseră, de ce să-și mai piardă timpul cu domnul inspector ?

În preajma prînzului contabila șefă îi șopti că a aranjat să ia masa în sat, la un țăran, undeva aproape, cîteva case mai încolo. Și de unde stătea el se vedea clar. Casa cu gard vopsit în albastru și doi plopi tineri, zvelți.

Invitația picase bine, dar domnul Vasiliad Ghelase fusese dezamăgit. Țăranul care îi găzduise, bătrîn, cu fața numai zbîrcituri și ochii apoși, nu păru prea bucuros de oaspeți, iar mîncarea, destul de modestă. Niște carne sleită și grasă, puțină, și o pîine acrită ce-i stătu în gît. Ca să se răzbune, făcu o glumă stupidă. Nu cumva carnea aia era de la porcul contractat, dar care între timp „a murit" ? însă țăranul n-o luase ca atare și-l privise lung, cu ochii mijiți, neprietenoși. „Ce căutați, dumneavoastră la noi, domnule inspector ? Ce căutați ?" „Păi, spuse repede, să vedem cum știți voi să furați", și rîse, dînd apoi peste cap paharul cu țuică.

Totuși, prezența agreabilă a contabilei șefe mai atenuă din starea de nervi ce i-o crea țăranul. Femeia se alintase, făcuse aprecieri măgulitoare la adresa lui, ba chiar oftase de cîteva ori și-l impunse cu ochii ei umezi, trecîndu-și provocator limba peste buzele roșii.

Ridică privirea și rămase cu ea lipită de gărdutul unității. Mașina contabilei șefe nu mai era. Cînd plecase ? Aflase că acolo o ține și n-o scoate decît în concediu. Acum însă dispăruse și locul unde fusese parcată era gol. Gol de parcă acolo nu fusese niciodată nimic și el avusese halucinații.

Își aprinse o țigară și constată nervos că fusese abandonat. Avusese convingerea că femeia îl luase în grija ei. Cum să plece înainte de a se asigura că el și-a rezolvat problema plecării ? La naiba ! Doar nu era copil să-l ducă alții de mînă !

Liniștea din jur devenea însă tot mai grea și mai nemișcată și parcă doar el respira în locul acela. Noaptea se lăsase, uniformizase culorile, iar el singur, singur...

Se scutură brusc de senzația aceea fără sens și sări de pe banca stației în picioare. Cum să fie singur ? Se afla în mijlocul unui sat care toată ziua se mișcase și trăise. Nu avea decît să bată la o poartă, chiar aceea de la casa unde mîncase, deși n-avea nici un chef de mutra bătrînului. Se răsuci pe călcîie și se apropie de gardul albastru. Culoarea nu i se mai distingea, dar cerul senin, străveziu, lăsa să se profileze cei doi plopi.

Bătu repezit în poartă. Nu se întîmplă nimic, nu se auzea nici măcar un lătrat de cîine. Doar bătăile lui în lemnul porții, sunînd sec, uscat. Cum să nu fie auzit ? Se ascundeau de el ? De ce ? De ce ?... Strigă apoi cît putu simțind că se sufocă de nervi și de disperare : „Hei !..." Și strigătul lui era al unui om înspăimîntat.

Cînd își pierdu orice speranță, o siluetă se desprinse de un colț al casei de parcă așteptase pînă atunci ascunsă acolo. Întîi crezu că visează. Că silueta aceea e rodul imaginației sale excitate. dar pe măsură ce umbra se apropia îl recunoscu pe țăran. El era, nu mai încăpea nici o îndoială. Respiră lung, ușurat.

— Bună seara, bade, uite, am scăpat autobuzul.

Omul îl privi cu ochii lui morți, de pește, parcă nerecunoscîndu-l.

— Mă știi, bade, insistă cu glas tremurat, mă știi, doar am mîncat astăzi la dumneata și am pierdut autobuzul.

— N-ați fost la mine, domnule, deschise pînă la urmă țăranul gura, n-ați fost la mine... Iar el crezu că se golește de tot pe dinăuntru.

Tablouri de Günther Gasser

— Cum ?... Azi... contabila șefă...

— Nu. N-ați fost și nu vă știu.

— Și-am mîncat pîine cu friptură și-am băut țuică !...

Țăranul îi întoarse însă spatele și pieri lăsîndu-l acolo buimac, strîngînd înnebunit ulucile gardului în mîini.

— Și-am băut țuică, omule... asta am băut, țuică, omule !

Continuă să strige și să dea cu picioarele în gard pînă simți că e gata să se prăbușească. „Doamne, ce-i asta ?" Mintea nu-l mai ajuta la nimic, era gata s-o ia razna. Cum adică ? Autobuz nu este, la țăranul ăsta nu fusese..., dar la el fusese, lua-l-ar dracu ! Îl recunoscuse... și gardul, plopii !... Dar poate autobuzul nu venise dintr-un motiv oarecare, iar oamenii dintr-un sat atît de izolat, odată cu întunericul serii devin suspicioși față de orice străin.

Reuși astfel să-și mai treacă puțin spaimele și să-și pună întrebarea unde va dormi. Se făcuse tîrziu, îi era frig. Da, va dormi pe una din mesele biroului unde lucrase. N-o să fie prea comod, dar o noapte va trece ea, iar a doua zi nu se va mai lăsa surprins.

O porni repede spre clădirea sediului. Fără să vrea privi în spate ca și cum ar fi vrut să se asigure că nu-l urmărește nimeni. Nu era însă decît întunericul și liniștea, o liniște care îl făcea să-i țiuie urechile.

Înfipse mîna în clanța ușii de la intrare și apăsă. Mai apăsă o dată scuturînd-o cu violență. Ușa rămase închisă. Era încuiată. Fruntea i se umplu de broboane. La asta nu se așteptase ! Cînd părăsise clădirea o făcuse prin ușa aceea, ba o și lăsase deschisă, așa cum stătuse ziua întreagă. O luă de-alungul pereților căutînd o fereastră prin care să se strecoare înăuntru. Dar toate erau la fel de bine închise și protejate cu gratii. Ieși în stradă gîrbovit, cu ochii fugindu-i sperioși în toate părțile, mai bătrîn cu o sută de ani.

O porni pe o uliță, fără nici o țintă, doar să nu stea locului. Era întuneric beznă. Călca anapoda, pe un teren străin, denivelat și mersul lui era săltăreț, poticnit, ca al unui copil care atunci învață să meargă. Obosi repede, se opri să-și tragă răsuflarea. Geanta devenise dintr-o dată grea chinuindu-l, o povară în plus.

Săltă capul și ochii lui obosiți de atîtea sforțări făcute pentru a distinge pe unde merge, fură izbiți dureros de cîteva sclipiri de lumină ce se strecurau printre crengile copacilor. Se îndreptă spre ele. Dar lumina aceea, ca o speranță, părea inaccesibilă. Nu știa pe unde să ajungă la ea, se tot izbea de garduri, orbit și dezorientat. Stîlpul, cu becul lui tot părea a fi pe altă uliță, după alte case la care era imposibil de ajuns. I se părea, de fapt, că sînt trei sau patru asemenea stîlpi ce-l țin pe el încercuit ca o pradă. Mări pasul gîfîind, cu ochii holbați și hainele în dezordine. Se împiedicase și căzuse de cîteva ori, goana lui nu mai avea nimic rațional, se învîrtea practic în același loc. Simți că nu mai poate. Istovit, înfricoșat, cu inima în gît, se lăsă să alunece la pămînt, cu spinarea lînsă de un gard de lemn de care se lipise ca de o ultimă salvare. De acolo, de jos, nu mai vedea luminile acelea blestemate care îl torturaseră, se afla iarăși în întunericul gros și liniștea aceea întreagă.

Domnul Vasiliad Ghelase, da, se afla la capătul puterilor. Începu să plîngă hohotind lung. Plîngea înecîndu-se, plîngea de mila propriei persoane. O milă fără sfîrșit. Plîngea deznădăjduit.

Atunci auzi un glas limpede ce-l făcu să se arunce năuc în picioare :

— Ai ajuns, intră.

Ce fusese asta ? Nebunia lui începea să se manifeste prin astfel de iluzii ?

Se suci în loc și văzu cu surprindere geamurile casei în dreptul căreia picase sfîrșit, ușor luminate. Cum de nu le observase ? Acolo trebuia să fie cineva. Și va plăti dacă va fi nevoie. Intră în curte și apoi în casă grăbit, fă ă să-și mai pună nici o întrebare. Rămase însă în prag blocat. Camera largă avea pe mijloc o masă joasă, încărcată cu tacîmuri și pahare ce scînteiau multicolor și făceau în bătaia luminărilor aprinse umbre lunecoase.

Două fotolii trase aproape completau mobilierul și doar unul era ocupat. Contabila șefă, cu picioarele ei lungi, împletite, îl privea zîmbind.

Domnul Vasiliad Ghelase, inspector principal venit să facă revizia de fond, încremeni acolo în prag, nemaiștiind ce să facă. Se albise la față, respirația i se tăiase, părea picat de pe altă lume. Femeia făcu un gest larg, fluturîndu-și brațul gol cu pielea albă și netedă și-l îmbie să se așeze.

Făcu doi pași cu genunchii moi și se prăbuși în fotoliu. Își trase apoi jenat picioarele spre el. Erau murdare de pămînt. Ar fi vrut să întrebe, să spună ceva logic, să se lămurească în vreun fel, dar i se făcu semn să tacă și să ia lucrurile așa cum erau. Apoi ea ridică paharul și-l pofti să procedeze la fel. Ciocniră, sorbiră. Domnul Vasiliad Ghelase înghiți lichidul tare și parfumat ca în transă, fără să se poată împotrivi. Nici n-ar fi dorit. Fotoliul îl îmbrățișa cald...

În clipa aceea intrară neauzite două fete purtînd platouri încărcate cu bunătăți de care nu-și putuse imagina că le-ar putea găsi în acele locuri uitate de Dumnezeu.

Fantastic, mormăi, simțind imediat o foame năpraznică. Fetele dispărură și rămaseră iarăși singuri, față în față. Domnul inspector își înghiți saliva și rămase nemișcat. Era de-acum prea mult. Ce va urma ? Pentru el fuseseră toate ? Și-atunci ?...

— Servește-te, domnule inspector. Tot ce-mi doresc acum mai mult pe lume, își undui glasul apăsînd pe ultimele cuvinte contabila șefă, este ca dumneata să te simți cu adevărat bine.

Mulțumi incapabil încă să se poarte la înălțimea acelei nopți nebănuite și se rezumă să mănînce și să bea repede, înecîndu-se și tușind. Încet, încet, domnul Vasiliad Ghelase se simți însă tot mai în largul său. Fetele, prompte și iuți, dar fără o expresie anume pe chip, frumuseți impersonale ce-l intrigară puțin, dar pe care nu le mai luă în seamă, se iveau mereu la timpul potrivit, luînd farfurii și aducînd altele, ca într-un dans amețitor. Curînd nici nu le mai sesiză prezența. Făceau parte din decor, nu deranjau în nici un fel intimitatea aceea.

Contabila șefă, ca o stăpînă absolută, strălucea de departe, era tot mai plăcută și mai ademenitoare, știa ce subiecte să atingă și cum să-l atragă în discuții cu mai multe înțelesuri. Iar inspectorul, încălzit și sătul, aprins de alcool, cu ochii lunecoși își uitase de mult necazurile. Mîinile lui atingeau în treacăt pe cele ale femeii și ea nu se ferea. Totul părea o promisiune abilă pe care el o întreținea rîzînd zgomotos, mulțumit, felicitîndu-se că alesese unitatea aceea...

Masa fu apoi golită și se mai aduseră două luminări a căror lumină se alătură celorlalte. Se pregătea ceva, ceva plăcut cu siguranță, gîndi domnul Vasiliad Ghelase, tot mai curios, urmărind cu bunăvoință mișcările fetelor.

Acestea desprinseră de pe un perete două scînduri lungi, late, negeluite și montară una din ele pe lat, pe două suporturi, la mică distanță de dușumea. Terminară, se retraseră și rămaseră nemișcate.

O întrebă din ochi pe contabila șefă ce putea să însemne și ea se ridică atunci, se apropie și i se așeză în brațe. O simți moale, lipită toată de el, îmbătătoare.

— Un joc, domnule inspector, un joc. O să-ți placă, hai, apoi îl sărută lung pe gură și îl trase ușor spre scîndura fixată. Îi făcu semn să se întindă pe ea apăsîndu-i umărul cu palma și el se supuse. Un joc, sigur, așa-s femeile, de ce nu ? Îl sărutase... de-acum...

Fetele apucară cea de-a doua scîndură și o așezară deasupra, peste corpul domnului inspector și se lăsară în genunchi de-o parte și de alta, ținînd în mîini cîte două ciocănele de lemn. Din tavan se scutură imediat peste ei toți o muzică lină ca o ninsoare caldă.

Așteptau un semnal și acesta nu întîrzie să vină. Contabila șefă își trase zîmbetul, tăie repezit cu un deget aerul și fetele prinseră a ciocăni ușor scîndura de deasupra.

Ce tîmpenie, gîndi domnul Vasiliad Ghelase, dar în aceeași clipă simți corpul întreg prins într-o vibrație prelungă. Ritmul ciocănelelor se înteți, scîndurile și trupul său cîntau parcă împreună, unindu-se cu melodia ce cobora din tavan.

Totul dură cîteva minute bune, timp în care contabila șefă privise absentă jocul acela ciudat, plictisită, tot mai apatică. Se ridică apoi și părăsi încăperea. Lumînările abia mai pîlpîiau, dar dimineața era aproape, întunericul începuse să se destrame. Fetele opriră și ele toaca și se făcură nevăzute. Muzica încetă brusc, iar în încăpere se făcu dintr-odată frig.

Domnul Vasiliad Ghelase dădu scîndura la o parte și se ridică buimăcit în picioare. Se simțea bine, ca după un masaj prelungit. Dar unde erau ? Alături, masa goală, ceară scursă, servieta lui plină cu acte. Se suci în loc, ieși în curte, strigă. Nu-i răspunse nimeni. Începuse să se lumineze, casa în care petrecuse noaptea avea lacăte pe celelalte uși, părea pustie, părăsită.

Atunci auzi motorul autobuzului și nu mai stătu pe gînduri. Înșfăcă geanta și o luă la fugă. Ajunse la timp în stație, autobuzul se pregătea de plecare. Lume, zgomot. Se urcă, își găsi un loc. Și pînă acasă nu se putu gîndi decît la noaptea aceea. Dar nu reuși să înțeleagă nimic.

A doua zi, domnul inspector principal Vasiliad Ghelase nu se mai întoarse la unitate. De altfel, n-avea să se mai întoarcă niciodată.

POST RESTANT

DORIN N., Buzău. „...era una dintre acele femei despre care se spune că sint copii pină cind mor. Nu atit pentru cum arăta — la urma urmei cite femei, indiferent de virstă, nu vor să arate ca nişte copii — ci pentru cum se purta. Ea ştia numai că i se cuvine numai ce este bun şi că poate face orice fără să dea socoteală nimănui. Copilăria asta a ei avea însă ţel, şi anume acela de a trece prin viaţă numai in braţele cuiva — nu ale cuiva anume — dar in braţe. Braţele trebuiau să fie destul de mari ca s-o cuprindă bine şi destul de puternice ca s-o poarte de-asupra tuturor vicisitudinilor. De aceea viaţa ei nu fusese un şir de salturi din braţele unuia in braţele altuia, «copilul» refuzind cu incăpăţinare şi răzgiială să meargă pe jos, chiar şi atunci cind i se cerea stăruitor acest lucru. Iar dacă la inceput plăcea, pină la urmă plictisea, obosea, fiind îndeobşte ştiut că de la o femeie se cere şi altceva decit să vorbească peltic". Iată o portretizare bună a unui anumit gen de femeie, ceea ce ne face să vă aşteptăm şi cu ceva „en gros".

ALEXANDRU NICOLAE, Ploieşti. Aţi semnat Thomas Glahn, vreţi să semnaţi Alexandru Nicollo... De ce nu găsiţi un pseudonim in esperanto?

VICTOR GEORGE DUMITRESCU, Bucureşti. Povestirea d-voastră are o anecdotică de cafenea: „Mitică rezistentul" nu face altceva decit să-i injure in româneşte pe ocupanţii nemţi cind aceştia se imbată cu el la restaurant. Pină cind unul dintre ei pricepe şi i se înfundă. Este prea puţin şi chiar derizoriu.

ALANDIN, Bucureşti. Mai bine aţi fi semnat „Alandala" după cum arată fragmentul din romanul „Cavalerii nufărului singeriu". Din ce am citit se vede că aţi văzut multe filme cu aventuri.

TITI T. CÎLNIC, Reşiţa. Scrieţi cu dexteritate şi, fără îndoială, sinteţi inventiv. Merită, pentru incurajare, să reproducem din „Steaua de lingă inimă".

„— Închide ochii! Aşa!... Acum deschide-i! Bravo, ştiam că ai să poţi! Spune-mi ce vezi.
— Întuneric, doctore. Întuneric absolut.
— Soră, se intoarse medicul către femeia rezemată de tocul uşii, fii drăguţă, te rog, şi fă cel mai nobil gest din viaţa dumitale!
— Care anume, domnule doctor?
— Ieşi afară!
Apoi se adresă, amabil, pacientului:
— Acum poţi să mărturiseşti totul. Am rămas doar noi. De ce ai făcut-o?
— De frică.
— De ce?
— De frică. Eu locuiesc lingă Ateneu. Şi in fiecare seară, deasupra acestuia răsărea o stea. Era atit de aproape, incit practic părea infiptă in paratrăsnetul de pe acoperiş.
— Şi de ce-ţi era teamă de ea?
— Sincer, nu ştiu. Dar cum o zăream deasupra, luminoasă şi rece, mi se părea că era gata-gata să se repeadă asupra mea. Atunci priveam imediat prin preajmă să mă conving dacă aveam ceva la indemină, cu care să mă apăr in caz că m-ar fi atacat. Dacă nu descopeream nimic, mă cuprindea disperarea.
— Bine, bine! făcu doctorul aprinzind o ţigară.
Lăsă ingindurat flacăra brichetei să mai pilpile preţ de citeva secunde, apoi reluă:
— Multora li se intimplă cazuri la fel de ciudate ca al dumitale şi, totuşi, au găsit o soluţie de rezolvare.
— Am incercat şi eu, doctore, mai multe variante. Am schimbat locuinţa de nu mai ţin minte cite ori. Afurisita m-a urmărit pretutindeni. Mi-am vopsit geamurile in negru, insă cind stăteam in casă şi ştiam că mă pindea de acolo, de sus, deschideam din cind in cind fereastra să văd dacă nu cumva se apropia tiptil de locuinţa mea. O dată, mai demult, a făcut-o. A ciocănit incet in geam. Nu i-am răspuns. Amuţisem de spaimă.
— Şi ce spun vecinii? Dar prietenii?
— Nimic. Mă sfătuiesc doar să merg undeva, să mă odihnesc. O staţiune, de pildă.
— Aţi mers?
— Unde să mă duc, cind blestemul ăla era dispus să mă urmeze şi in gură de şarpe?
— Undeva, unde cerul este acoperit de nori in majoritatea timpului.
— Glumiţi, rise forţat pacientul. Steaua mea străpunge orice nor.
— Ehe! oftă medicul strivind filtrul ţigării in scrumiera de pe birou. Se ridică de pe scaun şi incepu să se plimbe cu paşi mici şi apăsaţi prin cabinet.
— Credeam că oamenii care au o stea a lor sint cei mai fericiţi din lume! Am citit intr-o revistă că in nu ştiu ce ţară oricine poate da numele său unei stele in schimbul unei anumite sume de bani.
— Aşa o fi, doctore, că dumneata ai vreme să citeşti. Dar pariez că stelele alea sint atit de mici, incit trebuie să te holbezi un ceas pină să te dumireşti pe care ai cumpărat-o. În definitiv, eu n-aş fi făcut o asemenea prostie. Seara, cind ştiam că trebuie să apară, ieşeam din casă şi azvirleam inspre cer cu pietre ca s-o gonesc. De ziua soacră-mii nevastă-mea era plecată. Atunci am băut citeva pahare ca să capăt ceva curaj şi m-am cocoţat pe paratrăsnetul de pe Ateneu. Ea răsărise deja. Am incercat să o spintec cu cuţitul. N-am reuşit. Şi nu am mai reuşit nici să cobor. Dimineaţa m-au dat jos pompierii. Vezi, deci, doctore, că altă soluţie nu aveam de ales. Trebuia să orbesc! Înţelegi?
— Da, murmură medicul, neconvins încă. Dar măcar ai scăpat de ea?
— Nu tocmai. O simt mereu pe aproape, îi bănuiesc poziţia... Esenţialul e că am uitat cum arăta. Nu mai citesc in lumina ei ameninţarea permanentă, absurdul... O simt doar. O simt atit de aproape... La fel de aproape cum simt şi steaua din inima celui cu care vorbesc. Acum, cind mingii o floare, imi dau seama că mingii steaua pe care inainte de a orbi voiam s-o alung. Între stele şi flori există o legătură ce nu poate fi ruptă. Floare, rouă, cer, stele... Seara, in drum spre casă, medicul se abătu pe la Ateneu. Nu-i luă in seamă pe bătrinii care fumau liniştiţi, aşezaţi pe cite o bancă. Privea in sus, in virful paratrăsnetului. Acolo nu era nici o stea.
Se aşeză pe o bancă liberă, să mai aştepte. Probabil că acum, cind nu mai avea cine să o supravegheze, steaua işi permitea să intirzie. Nu, n-o s-o mustre.
Şi, intr-un tirziu, apăru.
— Aşadar, tu...! exclamă in şoaptă.
Plecă. Rupse o floare din părculeţul din faţa blocului. O mirosi. Îi mingiie apoi petalele.
Înainte de a intra, aruncă o privire peste umăr. Inima-i porni să bată cu repeziciune. Urcă scările in goană.
Fără să aprindă lumina, se apropie pe virfurile picioarelor de fereastră. Dădu incet colţul perdelei intr-o parte..."

Iulian Neacşu

POŞTA REDACŢIEI

NICOLAE ZĂRNESCU, Slatina: Două cicluri de versuri intitulate i (1), i (2), i (4), i (6) şi i (1), i (3), i (4). Încep cu punct şi termină cu punct i punct. Artificii? Artificii. Versurile sint in general libere, frinte in scară, urmărind punctarea probabil a unor accente de tensiune. Sensul titlurilor ar putea fi chiar acesta: punctul pe i. Sint şi versuri clasice, a căror aşezare in pagină incearcă să le incurce formula; aici, caracterul artificios este mai vizibil, mai lipsit de motivaţie lăuntrică. Ce poate ieşi dintr-o asemenea tentativă, care e departe de a fi insolită, dar are meritul de a sublinia **voinţa** de singularizare (in actul creaţiei) a autorului? Încă nu ştim, artificiul ar trebui contracarat (şi motivat) printr-un **sens** pe măsură. Dacă e să vină, el va veni. Citâm, ca promiţător, ultimul text: **„vremelnică pilpiire răscolind / şubredele odăi vegheate de sim- / ţuri / bumerang / al gindului rein- / tors in chip de săgeată otrăvi- / tă / nu mă poate instrăina de tine / nici o proaspătă renaştere / căci / tu sălăşluieşti in orice cuvint / perisabil şi iţi neconteneşti / rotiţa-ţi trecere / sprinter al / trecutului / invalid al prezentu- / lui. i"**, i (3). Citit in mod cursiv, acest text păstrează un caracter de poeticitate; grafia specială nu face decit să accentueze voinţa de **individualizare**, ceea ce nu e sigur că slujeşte neapărat, şi in orice condiţii, poeziei. Dar decizia o veţi lua dv. insivă, punct I punct.

P.S. (1) — Sintem siguri că ştiţi ce efecte speciale pot rezulta dintr-o fringere (arbitrară sau intenţionată) a versului: ca, de ex., in **„catapul-"** (la cap de rind), urmat de **„tau"** (la inceput), in contextul **„umerii goi" — sini luciosi"**, i (2).

P.S. (2) — După redactarea acestui text am mai găsit un plic cu i-uri. Dacă va fi ceva important, vom publica.

VASILE ADONI, Tg.-Mureş: Teribilă va fi fiind responsabilitatea care apasă pe umerii noştri dacă dv., numind acel „pămint roditor in pustie" care ar fi „poemul, adevăratul poem, ale cărui cuvinte reverberează în noi ca un sopot de ape prin catedrale de peşteră". — confesindu-vă că: „În incercările mele de a scrie am căutat să găsesc albia care duce înspre EL". — ne cereţi **nouă** să „confirmăm sau să infirmăm" dacă aţi „ajuns la ţărmurile LUI" şi dacă „sint zadarnice sau nu căutările mele". Este mult prea mult. Nu sintem pe post de **confesor**; facem — intr-un mod mai special, e drept — doar oficiul de **Poşta redacţiei** şi nu avem căderea să ne pronunţăm asupra căutărilor dv. **absolute**, nici să ne substituim conştiinţei dv. adinci. La urma-urmei, am putea să ne intrebăm, impreună, dacă aceste căi — Poezia şi Absolutul — sint asimilabile: răspunsul nu-l vom putea da intr-o corespondenţă care vizează strict incercările dv. literare. Ajungind la ele: sint citeva texte de intenţie sapienţială (inţelepciune rezultată din experienţa proprie, căreia îi atribuiţi o valabilitate generală): ex.: **„Primăvară cit eşti / nu pricepi inflorirea / Vara vieţii o arzi / pină-ncepi să te stingi / Apoi toamnă de-ajungi / nu-nţelegi desfrunzirea / Nori de gînduri te-albesc / e tirziu şi te ningi"**. Ce v-am putea răspunde?... Există, in istoria consemnată a spiritului uman, **inţelepţi** care nu numai că **nu** au fost poeţi, dar au abhorat poezia; şi există, pe de altă parte, **mari** poeţi „nebuni". Relaţia poezie / înţelepciune nu este una directă, am spune dimpotrivă: in primul caz, accentul cade pe **facere, alcătuire, modul** de a transmite, (sensuri care, in ultimă instanţă, se pot dovedi reductibile); in al doilea, — pe efectul didactic, **inţeles**, al acestei transmisiuni. Întorcindu-ne la scrisoare, pe dv. vă interesează in primul rind **EL, ţărmurile, rezultatul** drumului. E drept că nu păreţi lipsit de **intenţia efectului**, odată ce ne cereţi părerea; dar, dacă e să fim oneşti, **efectul** nu se realizează pe niciunul din cele două planuri. Vinovată este, poate, insăşi confuzia lor.

CIOBANU SERGIU OVIDIU, Izvoare — Neamţ: Un caz dramatic. **„Tov redactor a revistei Luceafărul Vă rog sămi perniteţi citeva ninunte pentru a citi această scrisoare. Totul a inceput in toamna anului trecut cind am pus nina pentru prima oară pe Volumul de Poezi a narelui nostru luceafăr Mi hai Eminescu. Dar nam ajuns bine la junătatea volumului că am in ce put o nouă viaţă Re ci tindul de nai nulte ori na cuprins un dor ne bun de a scrie şi eu. Şi am in ce put să scriu şi eu, la baz a poezilor mele stind cii pele petrecute şi trăite de nine de zi cu zii şi in felul acesta am ajuns să scriu chiar 3—4 poezii pe noa-pte. Vă rog din suflet dacă găsiţi cās bune poezile scrise de nine săni daţi un răspuns să vă nai trimit citeva dacă găsiţi cās bune pot scri chiar un volum de poezi in-trun tin p destul de scurt".**

În mod normal, o astfel de scrisoare (unica de acest gen, recunoaştem, pe care am primit-o) s-ar lipsi de comentarii. Ne-am gindit, citind-o, la **„Flori pentru Algernon"** (sau, cu titlul filmului, **„Adio, Charlie"**), aici nu handicapul mental fiind in discuţie, ci o crasă (stupefiantă şi inexplicabilă) lipsă de instrucţie elementară. Ce virstă aveţi? Cum de n-aţi invăţat pină acum să scrieţi (să notaţi cuvintele) in limba română? Judecind după cele două „poezii" care urmează, sinteţi tinăr: **„O nu nai chinui dulce regină / A unei nopţi blinde de vară / ce mri'deai in viaţa mea Şi stăteam singur afară / Astăzi trec pe lingă tine / Astăzi nici nu te nai văd / Cai scurmat cinva in nine / Acum vreau ca să te rod" (Despărţire).** Cine v-o fi indemnat să vă adresaţi unei reviste literare (**„Luceafărul"** a fost ales, probabil, din pricina **„Luceafărului"** lui Eminescu), — şi, de ce? Bine a făcut, pentru că sinteţi (păreţi) un ins cu reflexe (de gindire şi afecte) normale; dar se va dovedi că a ris de dv. dacă nu veţi face eforturi să invăţaţi să scrieţi şi să citiţi (corect) in limba română, incit să vă descoperiţi adevărata măsură. Pină atunci, rămine oricum miraculos faptul că citirea a jumătate din volumul (de acum o sută de ani) al lui Eminescu, — v-a schimbat viaţa.

POLICI ŞTEFAN, Brăila: „Stimate Lector Aştept la rindul meu, pana dumneavoastră critică". N-o aşteptaţi, in orice caz puneţi mai intii semnele de punctuaţie (acolo unde trebuie), meditaţi, mai apoi, la ambiguitatea cuvintelor (pană/pană), corectaţi dactilograma („valurile unei amnezii / ne-au plutut / pină aici), după care, abia, aţi putea trece şi la descripţii (singura notabilă este **„Lui Van Gogh"**). Mai trimiteţi.

DORU VĂLEAN, Bucureşti: „versurile de mai jos le-am scris sub impulsul nevoilor primare (? !), nu am pus nici o intenţie (? !); ...sufăr de o profundă incapacitate de a mă exprima cursiv, de a judeca cursiv şi logic". Probabil că nici nu vă daţi seama cit de grave sint afirmaţiile dv.: sperăm insă că ele nu sint adevărate, altfel nu ne-am putea explica faptul că aţi ajuns student la politehnică. Nu de o „profundă incapacitate" credem că este vorba, ci de lipsa de cultură pe care o resimţiţi ca pe o infirmitate: doriţi să vă **exprimaţi** (ori, altfel spus, umanul din dv. doreşte să se exprime) dar vă lipsesc instrumentele, de unde senzaţia handicapului psihic. Este limpede că nu sinteţi deprins să **gindiţi** şi că nu aveţi proprietatea cuvintelor: fapt indeajuns de grav pentru cineva intrat in etapa studiilor superioare — dar nu iremediabil. Citiţi, studiaţi, meditaţi asupra literaturii: frecventaţi cenaclurile, intilniţi-vă şi confruntaţi-vă cu alţi tineri, schimbaţi impresii. Vă veţi lămuri că textele dv. sint haotice, amalgamind tot soiul de bizarerii, ecourile unor lecturi din Ion Barbu, N. Stănescu şi alţii, dar şi formulări interesante sub raport poetic: **„Aud cum lucrul / ornicu-şi comprimă", „Sub aţele lichide, trudnic şi gros se-aştern / Cărbunii uzi ai umbrei", „Fermoarul cosmic prin ocean să-l car, / Să curg din regii nopţii...", „De aur fin e flască, putrezită vara".** Este de datoria dv. să vă cultivaţi talentul pe care asemenea reuşite (incă puţine) il presupun.

ION ZARĂ, Constanţa: „mă izbesc de un zid / alunec indărăt / pe topogan / in clenţănitul rechinilor / ca nişte / aplauze / pescăruşii / imi ciugulesc inima / din palma / inchisă" (Crochiuri, II). Mai trimiteţi.

GEORGE POPESCU, Pucioasa: „Şi incă o vorbă de inaltă preţuire pentru modul prompt şi dezinteresat in care răspundeţi atunci cind imaginea frumosului vă arde privirea — odată cu cele mai sincere mulţumiri". Deşi aţi adresat aceste rinduri lui Iulian Neacşu, vă mulţumim şi noi. Cf. dorinţei dv., am dat deoparte cele două poezii manuscrise; pe celelalte, dactilografiate, incă nu le-am primit.

MARICA BORDEIANU, Cimpulung: Două poeme al căror sens global nu se incheagă, o tulbure senzaţie că dincolo de cuvinte aveţi ceva de spus, citeva sintagme peste care nu putem trece: **„şi rămii / cu hotăr strălucind / in prelungă şi vie tulburare", „Va triumfa in arenă / ceasul mare al gării / peste toată această incornorată / sete de timp".** Mai trimiteţi.

SANDU NICOLLO, Ploieşti: Mulţumesc pentru urări (la fel !). Nu sintem nici A.I.Z., nici V.F.M.: important este că tonul meu v-a stimulat la „dialog" (evident că este posibil !). În ce priveşte haiku-ul, sintem şi nu sintem de acord; mai corect ar fi să vorbim, precum Nichita, de un „spirit de haiku", specie de lirism concentrat pe care o admite orice limbă; pe cită vreme haiku-ul originar, speciala şi adinca filosofie pe care o presupune şi **declanşează**, precum şi proporţia alchimică a vocabulelor, acestea s-ar putea să fie posibile doar in limba-matrice. Din cele 21 de incercări o reţin doar pe ultima: **„O, de-aş fi putut rămine / în acel haiku: / viaţa mea de copil".**

IONIŢĂ CARMEN, Buzău: Ce-o fi vrind să însemne **„nu vreau intunerici haoteci să peştesc" (Întoarcere) ? ! !** — text dactilografiat !

MARIA din Jibou: V-am mai spus: prea multă „povestire", explicitare, confesiune, — scrisori dispuse sub formă de versuri. Şi cite o stingăcie ce s-ar vrea „profunzime": **„Nu recunosc cerbilor / noţiunea de cerb" (? ! !)** in **Numele cerbilor**, cu o imagine frumoasă, totuşi, in finalul aceluiaşi text: **„...Copacul / in care răsună păsări / ce-ar putea fi, de fapt, ochii foştilor cerbi"**; dar sintaxa rămine la fel de prozaică.

Lector

Testamentul poetic

O carte care exprimă emblematic o carieră poetică in multe privinţe exemplară, ca aceea a lui Al. Căprariu (cariera de scriitor incheiată, vai, acum in mod dramatic şi negreşit prea timpuriu) este volumul antologic **Cicatricele penumbrei**, (Cartea Românească, 1987). Din stirpea poeţilor ginditori, Al. Căprariu problematizează genuin şi subtil, trecind insă, complementar, şi in registrul fantastului ori al baladescului. Lirismul său reflexiv, apoftegmatic nu se naşte dintr-odată, diferenţiindu-se treptat de magma bogată şi torsionată a sufletului deschis spre lume. Evoluţia lirismului, de la bucolicul şi idilicul, nefactice, al debutului la sarcasmul vag existenţialist din final corespunde decantării, maturizării inseşi a poetului, in pas cu traiectoria liricii româneşti de după 1964.

În primul volum — **Orizonturi**, 1964 — ne intimpină un discurs exploziv, exuberant, cu intoarceri de gesturi tinereşti, apte să imbrace personal teme ale momentului, unele permanente, precum războiul, pacea, solidaritatea, dragostea.

Aceeaşi celebrare a vieţii şi a naturii, in versuri mustind de sevă şi dionisianism, in **Cercurile dragostei**, 1966. Viaţa e o continuă iubire („Nimic nu-i in zadar — şi dragi mi-s toate"), deoarece — motivează poetul — in „fiecare clipă / În nou miracol viaţa ne-nlănţuie, sublimă, — / Mi-e inima prea plină şi-o dărui in risipă, / Căci eu trăiesc sub fermecata climă / A dragostei. Nimic nu-i in zadar, / Şi niciodată ceasul nu-mi va bate / Secundele inert şi mult prea rar / Să nu iubesc, să nu trăiesc în toate." **(Fermecata climă).** De pe acum ştie să creeze atmosferă poetică, prin selectarea detaliului, prin expresia laconică, viguroasă, anticipind violenţele imagistice de mai tirziu: „Pe masă, în faţă, paharul gol. / Pasărea inimii-n piept — ca-ntr-o cuşcă. / Tu — undeva la celălalt pol. / Aici, amintirea — viperă care mă muşcă" **(Unde ?).** Desenuri suave, chinezerii rafinate uneori, ca in **Anotimpul viei**, alternează cu poeme de largă respiraţie, meşteşugit conduse, a căror tematică este erosul. Limpiditatea nu ucide poezia: „Prea frumoasă făptură de rouă şi cer, / viscoleşte in inima mea şi e ger, / că-n zadar te-am iubit, draga mea, in zadar — / ceasul dragostei noastre grăieşte prea rar." **(Lava defunctă)**

Cu **Mica autobiografie**, 1975, apare in poezia sa fiorul morţii, accentele de tristeţe, dar nu resemnată. Poezia e inţeleasă încă de pe acum ca spaţiu al impăcării, al unei ordini schimbate („unde pling stele in loc de lacrimi, / unde căprioarele fugăresc tigri"), fiind chiar sens al vieţii şi forţă taumaturgică: „Cintarea e vieţii sens şi pază". Al. Căprariu prinde ritmul şi tonalitatea baladei („La ceas preaturbure, spre seară, / Cind zarul zilei nu-i oprit" — sună barbian), devastat, cum recunoaşte, de vraja cuvintelor, de prospeţimea lor. Blagian, poetul respinge „simplitatea" civilizaţiei tehniciste ucigătoare a misterului şi conferă copilăriei autenticitate chtonică, larg receptivă a omenescului **(Mica autobiografie).**

Dimensiunea alegorică, mai frecventă in volumele ulterioare, apariţia, deocamdată accidentală, a scepticismului, conştiinţa apropierii sfirşitului sint aspectele noi ale volumului **Marea autobiografie**, 1979. Elegiacul, „un romantic inrăit", işi asumă posibilul eşec, dar adună „pe ascuns stele-n van risipite" şi proclamă necesitatea adevărurilor simple: „Deci să ne-ntoarcem iarăşi spre inceputuri sfinte, / Cind apa de uscaturi abia se despărţise / Şi să rostim doar vorbe prin care nu se minte, / Şi să umblăm prin lume impătimiţi de vise" **(O, adevăruri simple).** Mărturie, in acelaşi sens, ar sta excelenta **Floarea-soarelui**, alegorie a destinului omului in omenire, o inţelegere, iarăşi in versuri barbiene, a devenirii: „Logodna ce-a durat o vară, / Acum uitare-i şi povară. / Doar in săminţa cea măruntă / Rod viitor găteşte nuntă."

În volumul din 1981, **Ochii de pretutindeni**, filozofarea devine evidentă, parabola presupunind valorificarea, epurată, a unei experienţe. Totul se tempereazā, lăsind locul constatărilor impersonale. Putem vorbi de un interesant lirism al senectuţii şi singurătăţii, ce schimbă perspectiva: „De la o vreme, văd fiinţa lucrurilor. / E o boală care vine cu virsta", sau: „Nimic nu-i mai de preţ / decit o singurătate / populată cu furtuni defuncte". Ca o noutate sint şi profesiunile de credinţă. De mare efect poetic e **Casa mea**, asemănătoare cu argheziana **De-a v-aţi ascuns...**, din care reproducem ultimele două strofe: „Casa e simplă, dar mult primitoare. / Oricine-i acolo binevenit, / Dacă se-mbată de-azururi şi soare — / Şi dacă priveşte spre lume uimit. / Cum spun, casa mea nu-i prea departe / Şi-i simplă, şi-i zveltă ca o femeie — / Puteţi s-o găsiţi, la trei paşi după moarte, / Cum mergi inainte spre Calea Lactee."

O anumită clasicizare apare şi in volumul **Ierbarul cu amintiri**, 1984, expresie a bilanţului sever. Registrul poetic şi acum se păstrează divers: de la enunţarea simplă **(Manifest)**, la confesivul fanat **(Cicatrice veche)**, de la baladescul visătoresc **(Reportaj la Café „Deux Magots")**, la parafrazări cu percutante incidenţe in ordinea filozofiei practice **(Confesiunea unui laic fericit)**, de la notaţiile ironic gospodăreşti **(Spleen)** la autoscopia din **Ierbarul amintirii, I—IX.**

Percepem in multe poezii un **acum** cu funcţie contrastivă faţă de trecut. Să dau un singur exemplu edificator: „Chiar soarele mi-a devenit povară, / iar plopii-mi spun cuvinte sibiline". De reţinut şi atitudinea mioritică in faţa morţii („nisipul vieţii-mi curge lin din palmă") sau demnă: „Mor. Dar ca stejarul — in picioare."

Ion Dună

REMEMORĂRI

Clovnii

aşa se numeşte spectacolul regizat, scris şi interpretat (in parte) de actorul Mihai Mălaimare, pe care l-am văzut in fază de rodaj la sala Atelier a Naţionalului bucureştean.

Scena este un manej de circ cu mantinele de plastic, decorul lipseşte cu desăvirşire, o muzică veselă, muzica de circ, pregăteşte şi antrenează spectatorii care-şi caută infriguraţi locurile curioşi şi nerăbdători. În timp ce reflectoarele intersectează spaţiul circular, apar intr-o veselă cavalcadă cei opt clovni care vor fi, timp de două ore, interpreţi comici sau tragici ai unui spectacol inedit şi original.

Fiecare clovn se deosebeşte de celălalt prin tipologie şi vestimentaţie, fiecare interpret devine rind pe rind acrobat, dansator, cintăreţ sau... patinator pe rotile. Publicul de diverse virste (de la copii la bunici) se antrenează involuntar in ritmul alert, reacţiile sint spontane, numerele de circ (stilizate evident) se succed cu rapiditate, muzica e mereu prezentă şi secondată, din tavan... ninge cu confeti, pluteşte un dulce aer de veselie melancolizantă. Cei mari se intorc la virsta cind stăteau sub vraja circului, cei mici se simt şi reacţionează ca la circ, se ride mult, se ride sănătos şi destins, risul e mai puternic decit ameninţarea unui bizar personaj care vine şi ameninţă din cind in cind dintr-un punct al scenei cu un tun de carton.

★

După fiecare ameninţare simbolică, clovnii devin mai veseli, mai inventivi, nimic nu poate stăvili veselia şi risul, pină şi tunul de carton minuit de omul in negru explodează pină la urmă in chip de floare.

Regizorul şi imaginatorul spectacolului, excelentul actor care este Mihai Mălaimare, a ştiut să exploateze la maximum calităţile şi resursele interpreţilor. Trebuie remarcat aportul deosebit al Andei Călugăreanu, dezinvoltă, inventivă şi spontană, recunoscută de majoritatea publicului in ciuda măştii şi a costumaţiei, care impreună cu Mălaimare fac un cuplu redutabil şi cuceritor.

Fantezie deosebită, graţie şi agilitate dovedeşte studenta Claudiana Cărămidă integrindu-se firesc in jocul unor profesionişti ai scenei cum sint Mircea Constantinescu, Adrian Titieni, Al. Georgescu. Alături de ea, alţi doi studenţi, George Petcu şi Mihai Bisericanu, se mişcă cu dezinvoltură menţinind acelaşi ritm alert şi susţinut intr-un spectacol de mare uzură fizică.

O menţiune deosebită pentru Mihai Panait, profesorul de step, un adevărat virtuoz al genului.

★

Nu putem încheia aceste însemnări fără a sublinia incă o dată ideea deosebit de originală a lui Mălaimare care a imaginat o asemenea demonstraţie actoricească inchegind un spectacol de succes, un spectacol de turneu, cuceritor şi plin de amuzament. Îi prevestim lungi şi binemeritate aplauze.

Fiindcă, vorba unui ţinc din rindul intii: „Mamă, nenea se ride la mine şi mă rid şi eu la el !"

Mircea Micu

EVOCARE
CICERONE THEODORESCU

● **Muzeul Literaturii Române organizează in cadrul** Rotondei **13 din această lună o evocare Cicerone Theodorescu, prilejuită de implinirea a 80 de ani de la naşterea scriitorului.**

Participă: acad. Şerban Cioculescu, acad. Alexandru Balaci, Vlaicu Bârna, Radu Boureanu şi Ion Horea.

Vor fi audiate, de pe bandă magnetică, versuri in lectura autorului omagiat. Cunoscuţi actori bucureşteni vor recita poeme din volumul „De Bello Dacico", in curs de apariţie la Editura „Cartea Românească".

Cvintetul „Concordia", condus de Miltiade Nemoiu, va prezenta un moment muzical.

Întîlnirile „Luceafărul"

● Teleorman. Fidelă programului ei literar şi năzuind să evidenţieze permanent „noua geografie a literaturii române", revista „Luceafărul" a desfăşurat, in zilele de 1 şi 2 februarie 1988, mai multe intilniri in cenacluri din judeţul Teleorman, unde mişcarea literară inregistrează in acest moment un salt calitativ impresionant. La intilniri au luat parte, reprezentind „Luceafărul", criticii literari Artur Silvestri şi Nicolae Georgescu, redactori ai revistei, şi prozatorul Alexandru Dan Popescu. Grupul de scriitori a fost insoţit, din partea organelor locale de partid şi de stat, de Florin Buga, şef sector la comitetul judeţean al P.C.R., Stan V. Cristea din partea Comitetului judeţean de cultură şi de scriitorii Gheorghe Filip şi Florea Burtan, de la ziarul „Teleormanul". Întilnirile au inceput, intr-un cadru sărbătoresc, prilejuit de deschiderea „Lunii cărţii la sate", la Drăgăneşti-Vlaşca, la desfăşurarea dezbaterilor contribuind, pe lingă oaspeţi şi scriitorii localnici George Cucu şi Alexandru T. Drăgănescu (autori de volume de poezii şi proză scurtă).

Apoi, la Roşiorii de Vede, reprezentanţii „Luceafărului" au participat la un remarcabil schimb de experienţă cu puternicul cenaclu „Gala Galaction" din localitate, condus de poetul şi prozatorul Anghel Gâdea. La discuţii au participat, de asemenea, şi scriitorii Alexandru Popescu-Tair, Nicolae Lupu, Eugen Delcescu (nume prestigioase, aparţinind unor generaţii literare diferite), Paul Amet ca şi poeţii şi prozatorii localnici Domniţa Neaga, Octavian Grigore, Florin Săvoiu, Romulus Sălăgean, Eugenia Dumitru, Iulian Bitoleanu, C. Basarabescu, Cristina Tobă. Dialogul, ca şi literatura pusă in discuţie, au reliefat existenţa unei adevărate emulaţii literare, a unei deschideri reale către creaţie in cele mai diverse zone ale ţării, confirmind valabilitatea ideii literare a unei „geografii". În sfirşit, a treia intilnire s-a desfăşurat la cunoscuta Întreprindere de Rulmenţi Alexandria, unde reprezentanţii „Luceafărului" au participat la un dialog cu oameni ai muncii, elevi şi cadre didactice din oraşul Alexandria şi au luat parte la dezbateri in cadrul cenaclului „Zaharia Stancu" (condus de prof. Teodora Stanciu). La intilnire, unde şi-au dat concursul scriitorii teleormăneni Gh. Filip, Florea Burtan, Valentin Dobrescu, Fernande Chira, Haralambie Bică Ionescu, au citit din creaţiile lor, extrem de promiţătoare, şi tinerii poeţi Dragomir Dică, Marian Raicu, Tudor Mateescu, Doina Zărnoianu, Nicoleta Milea.

Dezbaterile de aici, ca şi în celelalte cenacluri, au avut in vedere direcţiile majore ale literaturii române, realitatea creaţiei contemporane româneşti şi au constituit adevărate evenimente într-un mediu cultural unde infiinţarea unui cenaclu al Uniunii Scriitorilor se arată drept inevitabilă. Reprezentanţii revistei „Luceafărul" au fost primiţi in legătură cu aceste probleme de tovarăşa Veronica Cornea, secretar cu propaganda al Comitetului judeţean P.C.R. Teleorman.

Valori ştiinţifice

Urmare din pag. 1

Mersul ideilor economice — este abordat şi analizat in cele două planuri — **istoric** şi **logic**. Astfel, cititorul poate urmări, pină in cele mai mici detalii: **procesul de constituire a istoriei gindirii economice naţionale, drumul demersului negustoresc in procesul de formare a economiei capitaliste româneşti; prezenţa comercială şi financiară a negustorilor români pină in centrul Europei**, la Viena şi Leipzig, inainte de tratatul de la Adrianopol, 1829; **ctitoriile culturale** ale multor negustori care au slujit operei de renaştere naţională; **momentul de virf al demersului negustoresc**, revoluţia de la 1848 din Ţările Române. „Aceşti negustori au fost", aşa cum concluzionează autorul, „pionierii intrării României in Europa şi in epoca modernă, ctitori anonimi de societate nouă şi de cultură nouă".

Un loc aparte, cu totul deosebit, de fapt partea a III-a a cărţii, il ocupă după cum va vedea cititorul, **drumul ideii industriale**. Ea este surprinsă şi infăţişată de autor in procesul **naşterii** şi **afirmării** sale, al **dezbaterilor** şi **luptelor** politice şi ideologice care s-au dat intre reprezentanţii protecţionismului vamal şi adepţii liberului schimb; al **tensiunilor** şi **pasiunilor** umane care s-au consumat; in **dialogurile** şi **confruntările** de idei care au avut loc: in **triumful** pe care l-a repurtat, prin **efortul** oamenilor de ştiinţă de specialitate, prin **inţelegerea** şi **hotărirea** oamenilor politici ai vremii, prin **sprijinul** acordat de cei mai diverşi

oameni de cultură, personalităţi proeminente ale vieţii noastre spirituale.

Întreaga viaţă socială era, aşa cum se desprinde din studiul atent al cărţii, dominată de **gindirea** industrială, de **binefăcătorul** suflu al manufacturii, de **necesitatea** dezvoltării unei industrii naţionale, de ideea **creării şi proteguirii** industriei în ţară, de ideea **organizării** şi **susţinerii** unui invăţămint agrotehnic şi industrial. **Interesele** economice vitale ale României moderne, **interconditionarea** dintre independenţa politică şi cea economică, **apărarea** pieţii interne in faţa penetraţiei capitalului **străin** in economia naţională, **accelerarea** dezvoltării forţelor de producţie, **efortul** pentru a crea şi dezvolta o piaţă economică naţională unitară — toate acestea pivotau in jurul ideii de **naţiune** şi **industrie naţională.** Ele deveniseră, inainte de infăptuirea marelui act al unirii din 1918, centrul focalizator al intregii conştiinţe naţionale, al luptei tuturor grupărilor şi elementelor progresiste pentru desăvirşirea unităţii naţionale şi asigurarea independenţei economice şi politice.

Teza brătienilor, „prin noi inşine", devenită acţiune practică politică şi economică, a permis, intr-adevăr, dezvoltarea României „pe toate căile".

Politica protecţionismului vamal, expusă şi susţinută fie cu mijloace teoretice modeste meşteşugăreşti, fie de la tribuna parlamentului, sau prin funcţii administrative, „a fost ridicată" de Mihail Manoilescu — aşa cum ne spune şi demonstrează, Costin Murgescu, in capitolul de incheiere al primului volum — „la rangul unei teorii". **Circulaţia** şi **audienţa ei** „internaţională de care se bucură", de peste o jumătate de veac, „sint rezultatul capacităţii autorului de a generaliza pe plan teoretic experienţa românească, aspecte esenţiale ale unor probleme care se pun intr-un mod oarecum similar tuturor ţărilor angajate in secolul nostru pe drumul dezvoltării industriale şi obligate să înfrunte pe piaţa mondială poziţiile deţinute de puterile capitaliste industrializate încă dintr-o altă epocă".

Volumul al II-lea din **Mersul ideilor economice la români**, prevăzut să apară în 1988, autorul il consacră gindirii economice şi ideilor in problema agrară şi problema ţărănească, mersului gindirii economice româneşti in domeniul relaţiilor internaţionale; demersului clasei muncitoare in mersul ei ascendent, in lupta pentru dezvoltarea unei economii (bazată pe industrie şi agricultură, construcţii şi transporturi) unitare.

În această perspectivă, observăm că avem de-a face cu o **adevărată ISTORIE** a creaţiei, culturii şi civilizaţiei economice româneşti. Însemnătatea ei trece dincolo de demersul ştiinţific-teoretic al profesorului Costin Murgescu de a cuprinde ideile şi activităţile conomice, programele elaborate şi instituţiile create pentru dezvoltarea industriei naţionale, a unei agriculturi bazate pe mecanizare, a transportului şi telecomunicaţiilor, a comerţului. Avem in vedere **locul** pe care o asemenea carte este chemată să-l ocupe, cu deplin temei, în istoria noastră naţională, **insemnătatea** politică-socială in planul argumentelor privind **unitatea** naţională, **legitimitatea** poporului român in spaţiul carpato-pontic-danubian. Deşi aflate sub influenţa celor trei impresii vecine, Muntenia, Transilvania şi Moldova au fiinţat economic, comercial, financiar ca o singură naţiune, ca un singur stat.

Drumurile negustoreşti şi comerciale între Bucureşti, Braşov, Sibiu, Iaşi, Craiova, Constanţa, Galaţi, Brăila, Tulcea, Făgăraş, Alba Iulia, Cluj, Oradea Mare, Orşova, Timişoara **se constituie şi fiinţează** ca o reţea naţională a intregii economii româneşti. Oraşele respective, răscruci de drumuri comerciale, presărate, după cum se vede, uniform in toate zonele, s-au transformat in adevărate centre de referinţă în politica de relaţii economice dintre Ţara Românească, Transilvania şi Moldova. Între ele, Braşovul, subliniază profesorul Costin Murgescu, a reprezentat „piaţa comună" a celor trei principate, iar Scheii Braşovului punctul de „iradiere a conştiinţei naţionale".

Mersul ideilor economice la români are nu numai o mare valoare ştiinţifică, ci şi o deosebită însemnătate politică pentru cultura şi civilizaţia românească. Ea se inscrie, cu tot atita succes, şi in literatura de specialitate universală. Prin ea, oamenii de ştiinţă din Europa beneficiază de abordarea, analiza şi elucidarea unor momente importante din istoria relaţiilor economice, şi pe fundalul lor şi a relaţiilor politice dintre principalele ţări: Turcia, Austria, Rusia, Anglia, Franţa, Belgia, Olanda, Polonia. Pentru ele, Principatele Române au reprezentat placa turnantă, colectivitatea umană care le-a permis, dar şi facilitat stabilirea şi dezvoltarea raporturilor lor economice, sociale, politice şi chiar ştiinţifice. Chiar Fr. J. Sultzer, „unul dintre creatorii teoriei cu privire la emigrarea românilor dinspre sudul Dunării, era atit de preocupat, după cum menţionează Costin Murgescu, de concurenţa pe care o făcea tîrgul din Leipzig politicii de penetraţie austriacă in sud-estul continentului incit — pentru a evita transformarea Austriei intr-un simplu teritoriu de tranzit şi a deschide debuşee produselor sale — a devenit („Geschichte des Transalpinischen Daciens", Wien, 1781) promotor al infiinţării unui consulat al Austriei în Principate".

În final, mulţumim profesorului Costin Murgescu pentru cartea, aşteptată şi dorită, pe care ne-a pus-o, cu generozitate, la dispoziţie. Ea reprezintă o adevărată **restitutio in integrum** a **ROLULUI** şi **LOCULUI ideilor economice la români** in dezvoltarea creaţiei, culturii şi civilizaţiei naţionale.

Sperăm ca interesul cititorilor să-i răsplătească anii de trudă asiduă pentru realizarea ei, precum şi grija de a ne-o prezenta intr-o formă literară plăcută, atrăgătoare.

m a p a m o n d

FONDUL DE AUR AL POEZIEI

Cu un titlu prea general, dar cu un subtitlu lămuritor*), intră în literatura noastră o carte de poezie care nu este numai o „sărbătoare a sufletului", cum scrie, în „Elogiul" care o prefațează, Ioan Alexandru (căruia i se datorează, alături de Arcadie Donos, Mircea Tomuș, D.R. Popescu, realizarea acestei antologii), ci un eveniment în amplul și adînc nuanțatul înțeles al cuvîntului. Am avut impresia, citind-o, că aș fi dormit o vreme, destulă vreme pentru ca, la trezire, peisajul poetic și ierarhiile valorice să fie sensibil modificate, hotarele cîmpului liric — miraculos lărgite, cît să cuprindă zeci de nume de poeți adevărați, de care eu nu aș fi avut cunoștință pînă atunci : mulți dintre ei trasind destine exemplare și producînd capodopere.

Am numărat, în sumar, 65 de poeți antologați cu texte semnificative ; numărul lor real este probabil mult mai mare, mai apropape, poate, de cifra pe care o indică **Iosif Balțan** (1923—1975) în următorul poem fără titlu : **„Patru sute de privighetori / (Nu mă credeți ? Numărați-le singuri !) / Patru sute de privighetori / Prosîăveau dragostea prin cringuri. // — Cît de colorat le este cîntul, / Cît de nuanțat și cît de viu —, / M-am gîndit, privindu-le veșmîntul. / Strai de lucru, sobru, cenușiu".**

Sînt reprezentați, în ordine alfabetică, poeți aparținînd tuturor generațiilor (se pot delimita, din punct de vedere cronologic, — și oarecum arbitrar, desigur, — aproximativ patru serii de scriitori) : 1. **virstnicii (Emilian Bucov,** 1909—1984 ; **Andrei Lupan,** n. 1912 ; **Nicolae Costenco,** n. 1913 ; **Teodor Nencev,** 1913—1941 ; **Bogdan Istru,** n. 1914 ; **George Meniuc,** 1918—1987 ; **Anatol Gujel,** n. 1922 ; **Petrea Danenco,** 1923—1975 ; **Petru Zadnipru,** 1927—1976 ș.a.) ; 2. **generația de mijloc (Pavel Boțu,** 1933—1987 ; **Gheorghe Vodă,** n. 1934 ; **Iosif Bolduma,** n. 1934 ; **Arhip Cibotaru,** n. 1935 : **Aureliu Busuioc,** n. 1937 ; **Anatol Codru,** n. 1937 ; **Mihail Ion Cibotaru,** n. 1937 ; **Ion Vatamanu,** n. 1937 ; **Nicolae Esinencu,** n. 1940 ; **Anatol Ciocanu,** n. 1940 ; ș.a.), dintre care se detașează, în această antologie, **Victor Teleucă,** n. 1933, **Liviu Damian** (1935—1986), **Grigore Vieru,** n. 1935 (căruia numeroși poeți îi dedică poezii, transformîndu-l într-un fel de simbol reînnoit al lui Eminescu), **Emil Loteanu,** n. 1936 și **Dumitru Matcovschi,** n. 1939 ; 3. **tinerii (Vasile Romanciuc,** n. 1948 ; **Andrei Țurcanu,** n. 1948 ; **Leonida Lari,** n. 1948 ; **Iulian Filip,** n. 1949 ; **Ion Hadîrcă,** n. 1949 ; **Leo Botnaru,** n. 1950 : **Leonard Tuchilatu,** 1951—1975 : **Arcadie Suceveanu,** n. 1952 ; **Ludmila Sobețki,** n. 1952 ; **Nina Josu,** n. 1953 : **Ilie Doru,** n. 1954 ; **Nicolae Popa,** n. 1958 ; **Valeriu Matei,** n. 1959 ; ș.a.) ; 4. **foarte tinerii (Emil Galaicu-Păun,** n. 1962 și **Dorin Cîrchelan,** n. 1966). Această amplă (deși foarte incompletă) înșiruire de nume îmi aduce aminte de poemul-cronică, poemul-memento al lui Liviu Damian, **Nume de familie : „Nume de familie, pe toate / Vă repet atunci cînd mi-e dor / De-acel sat unde sub ochii mamei / Am văzut lumina stelelor. / / Hăbășescu, Barboi, Țurcanu. / Lungu, Vraciu Puha și Moscalu. / Dumbrăveanu, Ursu, Verhoveți. / Talpă, Botoșanu și Nenescu. // Baciu, Cozma, Schiopu, Răileanu. / Dediu, Stoica, Bold și cu Enache. / Ungureanu, Cotos și Bologa. / Și Movilă. Și Bujor. Și alții... // Nume de familie, dovadă / A vechimii noastre de aici. / Diplome de stirpe țărănească. / E o cinste, frate, să le zici. // ... //Nume de familie, dinastii. / Nestemate străjuind un grai. / O mai mare, pură bogăție / Plaiule, pe lume tu nu ai...".** Li se adaugă numele lui Eminescu (un poem al lui Nicolae Dabija are următorul epigraf : **„Poetul X. mi-a mărturisit că nu l-a visat niciodată pe Eminescu..."** ; surprinzătoare cum este această „mărturisire" întărește impresia că Eminescu este obsesia vie, geniul tutelar al poeților moldoveni). Arghezi, Eminescu și Brâncuși, ale lui Miron Costin și Cantemir și, pentru toate generațiile, al lui Ovidiu, odată cu exprimarea permanenței sentimentului latinității (**„Aud trecînd pe șesul mat latinii"** — Aureliu Busuioc, **Rustică** ; ș.a.).

Un dramatic efort de conservare ori de recuperare a memoriei dictează frecvența în poeme a toponimicelor : **„Stă ceața peste Răut, peste sat ; / Văzduhul e memorie slăbită / ... // Aș întreba, dar am venit tîrziu, / N-au mai rămas din cei ce mi-ar răspunde : / Pe cît de clar veacul de azi îl știu, / Veac trecut pe-atît de-adînc se-ascunde. // Negură, memorie slăbită, / Îți mulțămesc că prin ce-ai mai păstrat / În atîta vreme ostenită / Este și numele acestui sat"** (**Negurenii de demult,** Leo Botnaru), toponimul apărînd, cu o mai mare intensitate simbolică, și într-un poem al lui Liviu Damian : **„Răutule, cît mai ai izvoare / Răutule, riul meu ciudat / Tu mai poți avea un loc sub soare. / Răutule, riu cutremurat. / Te-am cîntat și nu te-am apărat. / Răutule, riu cutremurat..." (Răutule, riu cu apă dulce),** sau **„Aici, în satul natal / Doar cred în vraja minunilor — / Aici, la Nistru, pe mal, / Aici, la vatra străbunilor"** (Vasile Galaicu, **Există-un loc...**), sau **„Și vei tace lung cu mine / Cu văz tulbur și durut, / Casă văduvă și tristă / De pe margine de Prut"** (Grigore Vieru, **Casa mea**) ; ș.a.

Semnificativă, după parcurgerea sutelor de poeme ale acestei cărți, apare continuitatea, mai bine spus unitatea profundă și specială (la nivelul temelor fundamentale, al stilului poetic, al **spiritului** limbii) ce caracterizează poeți între care este uneori o diferență de vîrstă de mai bine de jumătate de secol. Pentru a preveni instituirea, în acest moment, a unei impresii greșite, să precizăm că nu de vreun „tradiționalism" depășit este vorba aici. Evidentă este, dimpotrivă, **modernitatea** esențială a limbii (nu spunem : a formulelor) tuturor, mai frapantă, chiar, în cazul poeților vîrstnici ; supunerea individualului (care-și păstrează totuși libertatea specifică) la **arhetip.** Este cel mai amplu și mai percutant spectacol al **purității** limbii pe care l-am întîlnit de la Eminescu încoace: cu conservarea purității fondului

Gunther Gasser : „Peisaj"

principal al vocabularului, a echilibrului conceptual (inclusiv neologistic) și a armoniei structurii lirice, pe tipare preponderent clasice, dar reușind, prin procedee specifice (intruziunea oralității, a formulelor de basm, preluarea și stimularea unor procedee de tip folcloric etc.) o mare mobilitate și capacitate de cuprindere a formelor.

Unitatea cărții s-ar putea revendica, aparent, și de la materialul-sursă, majoritatea poemelor fiind selectate din cîteva antologii **), dintre care două tematice. O tensiune ascunsă, uneori o surdă liniște străbat însă chiar poemele care par a se rezolva în armonii ludice. „Mama, Graiul" înseamnă în cele din urmă chiar Patria, locul originar al **ființei.** Ca în acest poem de o splendidă simplitate al lui Dumitru Matcovschi : **„Palma ta ne-a mingîiat, / Vorba ta ne-a legănat. / Am crescut cu alți copii de-o samă. / Lîngă pomul cel rotat, / Lîngă spicul cel bogat. / Lîngă pragul casei noastre, mamă. // Am fost buni, și răi am fost, / Tu ne-ai căutat un rost, / Cu povețe plinse în năframă. / Tu ne-ai învățat de grai, / Tu ne-ai dăruit în plai, / Și-am plecat cu el în lume, mamă. / Patru zări am colindat, / Le-am trecut în lung și-n lat, / Drumurile și acum ne cheamă. / Tu ne-ai așteptat mereu, / Am venit cînd ne-a fost greu, / Te-am găsit încărunțită, mamă. // Ploile sînt azi de dor, / Arșițele de ogor, / Nopțile sînt clopote de-aramă. / Toamnele te-au veștejit, / iernile te-au troienit, / Ca pe-o floare din grădină, mamă"** (**Mama**). Spaima de marea amnezie ontologică („de zilele trăite ca-n orbire / fără de sens, de grai / și de ecou" — Anatol Ciocanu, **Din foamea trupului**), de pierderea în mutenie (**„Dintre dureri / mai crîncenă / e cea fără de grai. // Își pune zăvoare de scrîșnet și tace..."**. — Andrei Lupan, **Refracții**) declanșează o valorizare și o meditație asupra cuvîntului de o rară semnificație azi, cînd, pe fundalul crizelor de tot felul ce afectează condiția omului, aceea a limbajului natural — care rămîne marca cea mai specific umană — pare a fi cea mai gravă. Internaționalizarea citorva limbi și instrumentalizarea limbajului, aservirea și manipularea lui în vederea exercitării unor funcții pragmatice ori tehnic-ezoterice, prejudiciază însăși globalitatea și coeziunea ființei umane. Apelul citorva filosofi umaniști (Heidegger, Noica...) ori poeți la recuperarea sensului logosului și a plenitudinii originare a cuvîntul întîlnește aici, în această antologie, voința de conservare **în** integritate a limbii unei întregi literaturi. Meditația acestor poeți este lirică și întrinsecă poemului, nu metapoetică și exterioară. Se caută centrul, nucleul profund al limbajului, nexusul între lumea interioară și cosmicitate, într-o zonă care e simțită ca fiind a participării **cu inima** ; și nu a unei priviri impersonale (depersonalizate), excentrice, detașate. Concepția aceasta nu este instrumentală, ci organică : și nu este vorba despre orice limbă, ci despre o unică limbă, limba maternă, care întră — cu „puterile tainice", cu „nimbul pămîntului", cu țara, cu omul, cu viii și morții lui, cu aștrii, — de fiece dată într-o conjuncție **unică.** Importantă precizarea Leonidei Lari : **„...Fără limba străbună / Vei fi cel mai sărac. // Căci și dor, și iubire. / Și durere, și greu, / Le vei trece prin minte, / Nu prin sufletul tău" (Limba)** sau aceea a lui Dumitru Matcovschi : **„Limbă preasfîntă, mereu ne-nfrîntă, / Simplu vorbită de zei — / Iară și iară senin mă-nfioară / Dulce melodica ei. // ..." Limbă de pace, de suflet ce tace / Neînfricat și imens — / Crește pămîntul și umple cuvîntul / Cu adevăr și cu sens" (Limba maternă),** ori această inscripție a lui Nicolae Popa, dedicată lui Liviu Damian : **„În limba strămoșească înseamnă un cuvînt / Ce-nseamnă-n trupul țării o palmă de pămînt. / Cuvintele, de veacuri, țin locului țărine / Cum griul, apa, sarea, încheagă sfînta pîine. / Aud pămîntul nostru cum intră în cuvinte / Cu soare și cu lacrimi, cu munți și cu morminte. / Fiind un trup și-un suflet, un sînge și-o suflare. / Țara îmi este limbă, limba îmi este țară" (Patria, Cuvîntul).** Este firesc ca, într-o asemenea condiționare, poetul să aibă conștiința nu a unei opțiuni personale de tip „liber arbitru", ci pe aceea a unei investituri ; iar poezia să fie nu o practică ori un exercițiu, chiar superior, ci un sacerdoțiu, în numele căruia poeții moldoveni au reușit cîteva dintre capodoperele poeziei patriotice, de la „Limba noastră" a lui Al. Matveevici încoace.

Există, în această antologie, numeroase grupaje care ne conving de puternica și originala personalitate a autorilor lor. Am subliniat mai pe la început cîteva nume aparținînd „generației de mijloc". Dintre cei tineri credem că se remarcă mai ales : **Arcadie Suceveanu** (n. 1952), poet meditativ, subtil artist al cuvîntului, autorul extraordinarului poem „Nunta grîului" ; atît de tînăr dispărutul **Leonard Tuchilatu** (1951—1975), poet concentrat și vizionar ; hermetic-simbolicul **Andrei Țurcanu** (n. 1948) ; **Dumitru Matei** (n. 1959), și el un inițiat în tainele limbajului ; **Leonida Lari** (n. 1948), poetă complexă și matură, de o remarcabilă decizie a tonului ; sau **Leo Botnaru** (n. 1950), care frapează prin modernitatea formulei și a atitudinii față de teme mai vechi (iată, de ex., acest **Peisaj,** care poate fi analizat el însuși ca o „artă poetică" : **„Purpuriu e tractorul / trecînd peste cîmp / ca un enorm mac sunător / ce pare să afineze solul / din jurul propriei sale tulpini. // Hei, hei ! Cum e, trac-to-ris-te, / Cînd toată ziua vezi ciocîrlia, / dar n-o auzi ?"**, sau : **„E olmazul. Taie / gheața asta subțire / și pune-o / în locul sticlei / la ferestre. / Cînd vor începe a ți se topi geamurile, / tu primul vei afla / de sosirea primăverii" (Veste).**

Sînt multe alte lucruri importante care nu au putut fi spuse în această sumară prezentare. Un lucru însă este sigur : **Antologia poeților moldoveni se adaugă fondului de aur al poeziei.**

Gabriela Negreanu

*) **„Constelația lirei. Antologia poeților din R.S.S. Moldovenească", cu un cuvînt înainte de Ioan Alexandru, Editura „Cartea Românească", 1987**

) **„Antologia poeziei moldovenești", Editura „Cartea Moldovenească", 1974 ; „Patria. Poetul. Balada", Editura „Literatura artistică", 1981 ; Antologia „Mama, Graiul", Editura „Literatura artistică", 1981

RAINER MARIA RILKE

Poème franceze

LIVEZI

Primăvara

I

O melodie a sevelor
prin instrumentele culorilor
se aude —
insoțește cîntecul
vocii noastre prea scurte.

Numai prin cîteva măsuri
noi putem urma
multiplele figuri
din nesfîrșita gamă
a-mbelșugatei naturi.

Cînd noi vom amuți
alții or să răsară...
Dar cum să facem acum
pentru a simți
mai marea inimă,
complementară ?

II

Toate fac gestul
bucuriei ce va să vină ;
pămîntul și tot restul
ne-or fermeca în lumină.

Suntem bine plasați
spre a vedea, înțelege ;
Vom fi și apărați
cînd ce-i destul va întrece.

Dar excelentul loc
e pentru noi un pic prea în față ;
mai în interior — ce noroc —
ce tulburător pentru viață !

III

Urcîndu-și sevele în capilare,
bătrînii-i vor simți curînd
degearea,
anul prea aspru care n-or să-i urce,
și care-n ei vor pregăti
plecarea.

Al lor trup (atacat de-acest elan
al firii crude care pare oarbă,
la faptul că arterele mai beau
dar nu suportă forța
care-mbată)

refuză mult prea brusca aventură ;
încearcă adaptare, dar neîncrezător,
găsește un alt joc mult mai ușor —
pămîntului acceptă-împăcat să se supună.

Eros

I

O, tu centru al jocului
unde se pierde ce se cîștigă ;
celebru ca și Carol Magnificul
rege, împărat și zeu,
deopotrivă.

Ești, de asemenea, un milog îndoielnic
în jalnică postură,
dar tocmai multipla-ți figură
te face puternic.

Toate acestea ar fi spre mai bine ;
dar tu ești, în noi (răul sublim)
ca mijlocul de întunecime
dintr-un șal brodat de cașmir.

II

Acolo, sub viața de vie, prin frunze
fața lui se lasă ghicită :
frunte greoaie de copil sălbatec
și antica sa gură răsucită...

Sub ochii lui ciorchinele se umple
și pare obosit de-atîta plin,
un scurt moment chiar se atinge spaima
acestei fericite veri de chin.

Surîsu-i crud ce tare mai infuză
în toate fructele, din mîndrul său decor,
în jurul său plutește
vicleniile-i
ce dulce-i leagănă și îl adorm.

III

Aceasta-i seva care ucide
bătrînii, și pe cei ce ezită,
cînd pe străzi se întinde
dogoarea ei insolită.

Toți care nu mai simt
cum aripile cresc
încep să facă zborul,
dar spre pămînt — invers.

Otrava dulce-i cheamă
în vîrf, supremă pistă,
și mingîierea-i răstoarnă
pe cei ce mai rezistă.

IV

Nu justiția ține balanța precisă
Ești tu, o, zeu cu gelozia ta
individă
cel care cîntărește ale noastre greșeli,
cel care din două inimi pe
care le ucide și le zdrobește
face una mai mare decît
natura
inimă ce ar vrea să crească
întruna...

Tu, indiferentul, superbul,
umilești gura și exalți verbul
spre un cer ignorant...
Tu care mutilezi ființele
adăugîndu-le
absenței ultime, din care s-au
și fragmentat.

În românește de
Dumitru D. Ifrim

REVISTA STRAINĂ

● **SE PARE CĂ** marele succes al romanului lui Umberto Eco „Numele trandafirului" nu a rămas fără urmări în literatura universală. Exemplul cel mai concludent în această privință îl constituie faptul că în cadrul concursului de proză organizat de editura „Planeta" din Barcelona, acțiunea tuturor lucrărilor primite de juriu se petrece în trecut, de regulă în Evul Mediu și la începutul mileniului nostru. De pildă romanul lui Fernando Feran Goce povestește — prin gura unui călugăr — o întîmplare tragică de iubire din secolul al XV-lea : de asemenea, acțiunea romanului lui Manuel Mejico Lainez se petrece în secolul al XVI-lea, la Vatican. Premiul a fost cîștigat de un debutant, Juan Eslava, autorul unui roman care narează întîmplări petrecute în Africa în perioada colonizării. Dar valul acesta de interes enorm față de Evul Mediu este pregnant manifestat și în literatura americană și în serialele de desene animate. În ce privește serialele situația pare a avea o explicație în afara influenței cărții lui Umberto Eco : după ce au făcut sumedenie de filme de animație despre prezent, dar mai ales despre viitor, realizatorii americani ai genului au făcut cîteva escapade în... epoca de piatră unde i-au descoperit pe Fred și Barney. Privită din acest punct de vedere escala lor medievală ar părea logică. De fapt, modul de rezolvare a conflictelor în Evul Mediu este mult mai simplu ; cînd nu se găsește soluția cea mai bună se apelează rapid la un miracol...

● **„LORCA, MOARTEA POETULUI"** este titlul unui serial de televiziune pe care l-a realizat marele regizor spaniol Juan Antonio Bardem. Turnările au durat peste șapte ani, iar serialul, compus din șase episoade, cuprinde întreaga viață a lui Lorca. Rolul marelui poet spaniol ucis de falanga fascistă spaniolă este interpretat de actorul englez de teatru Nikolas Grace. În film apar o serie de personalități ale culturii spaniole și europene din anii '30.

Bardem a realizat noul său film cu un respect total față de adevăr. „Lorca este exemplul cel mai concludent a ceea ce trebuie să fie un artist : un om legat de țara sa, de timpul său, autentic în umanitatea sa și angajat complet în problemele contemporane lui", a declarat Juan Antonio Bardem.

● **O ANCHETĂ INTERNAȚIONALĂ** în rîndul unui mare număr de critici de film a fost organizată de săptămînalul varșovian „Kultura". Ea a inclus două întrebări : 1) care eveniment din lumea filmului anului 1987 a produs cea mai puternică impresie asupra dv. și 2) care film polonez vi s-a părut a fi cel mai bun ?

La prima întrebare majoritatea participanților la anchetă au menționat filmele sovietice „Căinița", „Joc periculos" și „Scrisori de la un mort" drept evenimentul cel mai demn de luat în seamă al vieții cinematografice mondiale 1987. Desigur, răspunsurile au fost diferite. De pildă, regizoarea norvegiană Elsa Marcusse a consemnat pozitiv o lege apărută în țara sa potrivit căreia o parte din banii încasați din prezentarea filmelor pe ecrane vor fi folosiți pentru finanțarea activității cinematografelor comunale ; Peter Cargin de la Institutul britanic al filmului a remarcat faptul că în Anglia a crescut interesul pentru filmul prezentat în cinematografe și că a crescut mult numărul filmelor retro prezentate în întreaga țară. Pe de altă parte, un critic tunisian a răspuns că în anul care a trecut nu ar fi de menționat nici un eveniment cinematografic major în afara faptului că în țara sa ultimul film turnat datează din 1986 ; criticul elvețian Walt R. Vian a remarcat că după o perioadă în care filmul documentar a cunoscut o dezvoltare deosebită a urmat o perioadă de stagnare atît a filmului documentar cît și a celui artistic.

La întrebarea a doua, majoritatea celor care au participat la anchetă au indicat filmele „Eroul anului" și „Mama regilor" drept cele mai bune filme poloneze ale anului 1987.

● **ÎN UNIUNEA SOVIETICĂ** se fac ultimele pregătiri pentru primul tur de manivelă la filmul „Doctor Jivago", după romanul lui Boris Pasternak. Filmul va fi turnat sub bagheta regizorului Serghei Soloviov care acum lucrează la definitivarea scenariului.

● **SASE EPISOADE** va avea serialul pe care îl vor realiza în coproducție societățile naționale de televiziune din Spania și Panama. Autorul scenariului este Gabriel Garcia Marquez. Este vorba despre întîmplări independente care se petrec în șase țări diferite : Mexic, Venezuela, Brazilia, Columbia, Spania și Cuba. Interesant este faptul că fiecare serie va fi realizată de un regizor din țara în care se desfășoară acțiunea.

Bob Woodward

● **SOCIETĂȚILE MGM ȘI CBC** sînt dispuse că ofere orice sumă pentru a obține dreptul de transpunere pe ecran a ultimei cărți a reporterului Bob Woodward de la „The Washington Post". Este vorba despre volumul „Veil : The secret wars of CIA 1981—1987" (Cortina : Războaiele secrete ale CIA 1981—1987) pe care Bob Woodward, una și aceeași persoană cu ziaristul distins cu Premiul Pulitzer pentru publicarea materialelor care au dus la epilogul cunoscut al afacerii „Watergate" l-a realizat pe baza convorbirilor cu William Casey, fost șef al CIA, decedat în luna mai 1987.

Menționăm că succesul cărții este pur și simplu fantastic ; pe parcursul a numai două luni au apărut trei ediții !

POEZIE DIN S.U.A.

RON PADGETT

Cu brațul rupt

Din punctul A vîntul bate spre punctul B
Care se află aici, unde prundișul e doar
un munte.
Dacă într-adevăr cerul și pămîntul se află acolo
De ce-și mișcă acel om brațele
Spre cuvîntul „fulger" înscris pe nori
Ce îl impresionează și îi maschează picioarele ?

Dacă spui cuvintelor pe nume în New York City
Nimic nu se va întîmpla în New York City ;
Dar afară, în spaima mitică și plictisitoare
din vest
O fată frumoasă pe nume Sibyl va da buzna
Prin fereastra deschisă cu sufletul la gură
Și se va instala așteptînd un pahar imaginar,
plin cu ceva.
Numai că acum nu o mai cheamă Sibyl —
ci Herman,
Tînjind spre punctul B.

Expediază această însemnare eroului nostru
deîndată.

ALLEN GINSBERG

Mesaj

De cînd ne-am schimbat
dansat țesut lucrat
plîns împreună
mă trezesc dimineața
cu un vis în ochi
numai că tu ești plecată în NY
reamintindu-ți de mine Bun
te iubesc te iubesc
& frații tăi sînt nebuni
le accept bețiile
De prea mult timp sînt singur
de prea mult timp am stat în pat
fără să pot atinge pe nimeni pe genunchi,
bărbat
sau femeie nu-mi pasă cine, vreau
iubirea pentru care m-am născut te vreau
cu mine acum
Transatlantice revărsîndu-se pe ocean
Lucrătura fină de oțel a zgîrie-norilor
neterminați
Capătul dirijabilului vuind peste Lakehurst
Șase femei dansînd laolaltă pe o scenă roșie
pustie
Frunzele sînt verzi în toți copacii din Paris acum
Voi fi acasă în două luni și te voi privi în ochi

Lui Lindsay

Vachel, stelele s-au ivit,
amurgul a pierit pe drumul ce duce
spre Colorado
o mașină se tîrăște alene prin cîmpie
în lumina slabă radioul își urlă jazz-ul
vînzătorul deznădăjduit își mai aprinde o țigară
Într-un alt oraș cu 27 de ani în urmă
îți văd umbra pe perete
stai dezbrăcat pe pat
mîna fantomei ridică pistolul spre capul tău
umbra ta se prăbușește pe dușumea

JAMES MERRILL

Centrala electrică

Adu-ți aminte acum de acea fisură
Din stînca vie. O voce gravă a umplut grota,
Delirînd prin celule de fiecare dată altfel
Mai amplu și mai vag. Era acolo un fel de navă

Acoperită cu cioburi și oseminte,
Urmașii tribului, convertiți acum, se bucură
În zeul nostru rațional. Dar, în două
sau trei ore spre sud
Necunoscut lor, sunetul vocii alteuiva
Se schimbă în lumină și învolburează
Cîmpuri de seară. În curînd întîiul
oraș se luminează,
Se însuflețește. Se întemeiază. Înverzește.
Un adevăr menit să dea uitării
Delirul orbitor încă rostit.

ANNE SEXTON

Asemenea ei

Am apărut, vrăjitoare posedată,
bîntuind aerul negru, mai curajoasă noaptea ;
vîsînd rău, m-am prins
de casele modeste, una după alta :
creatură singuratică, douăsprezece degete,
ieșită din minți.
O femeie ca aceea nu-i femeie, desigur.
Eram asemenea ei.

Am descoperit grotele calde din pădure,
pline cu tigăi, sculpturi, polițe,
dulapuri, mătăsuri, bunuri fără număr ;
am pregătit cina pentru viermi și spiriduși i
scîncînd, punînd lucrurile la locul lor.
O femeie ca aceea este neînțeleasă.
Eram asemenea ei.

Am călătorit în căruța ta, vizitiule,
mi-am agitat brațele goale spre satele lăsate
în urmă,
învățînd ultimele căi strălucitoare,
supraviețuitoare
acolo unde flăcările tale îmi mai mușcă pulpa
și coastele îmi trosnesc acolo unde roțile tale
se învîrt.
Unei femei ca aceea nu-i e rușine să moară.
Eram asemenea ei.

În românește de Diana Ioniță
și Traian T. Coșovei

● **INTÎMPLAREA** pare a fi simplă : La Leningrad sosește un străin pentru a realiza cîțiva metri de peliculă despre viața marelui oraș nordic. Cel puțin așa credea și tînărul reporter în momentul cînd a luat loc în avionul care urma să-l ducă la Leningrad. Cele cîteva zile devin luni. Dar de vină nu este numai fata de care se îndrăgostește. Izbucnește războiul, iar în orașul de pe Neva războiul înseamnă altceva, aici tînărul cineast va deveni, în calitate de corespondent de război, martor al unei tragedii colective, al groazei, dar și al eroismului. Nouă sute de zile de viață și moarte, nouă sute de zile de blocadă, de rezistență eroică a populației civile, epopee care nu are asemănare în istorie...

Astfel vede regizorul italian Sergio Leone blocada Leningradului. El s-a preocupat cincisprezece ani de prelucrarea acestei teme pentru a nemuri pe peliculă chipul suferinței și al rezistenței umane. Și tot atît i-a trebuit pentru a strînge cei peste 100 milioane dolari necesari realizării acestui film pe care presa italiană îl numește „colosal campione della istoria del cinema". „Cadrul istoric al poveștii de dragoste dintre un cineast american și o fată din Rusia îi oferă rezistența pe care oamenii Leningradului au opus-o timp de nouă sute de zile încercuirii hitleriste, spunea Leone. Nu sînt eu cel în măsură să exprim un punct de vedere în legătură cu evenimentele istorice, ce vorbesc prin limbajul filmului care... nu este un documentar despre zilele blocadei și nu este o melodramă plină de spaime și de curaj. Pur și simplu am vrut să povestesc — cu ajutorul poveștilor pentru oameni mari, care îmi sînt atît de aproape — povestea unei iubiri pierdute. Pierdută așa cum numai iubirea poate fi pierdută și anatemizată în infern. Iar în Leningradul anului 1942 a fost infernul : limbile flăcărilor se undulau de-a lungul zidurilor, clădirile se prăbușeau sub imensul seceriș de bombe, pămîntul era zguduit în continuu iar pîinea era grea ca piatra. Newski Prospekt, pavat cu cadavre, nu-l mai putea lumina decît lumina nopților albe..."

Filmul se numește „Blocada".

SPORT AMESTECATE

● Această iarnă, mai puțin epigonică decît aceea de anul trecut, plină de nervuri florale, stirnește discuții aprige în multe familii. Mocăită iarnă, spun copiii, altădată, pe vremea asta, ne crăpau urechile de ger, la sănius, iar acum... Din punctul de vedere al adolescenților îndrăgostiți de pîrtiile de schi e o iarnă ratată feminin, moral, intelectual și sportiv. Un puștan de pe strada mea (niciodată, spune Axel Munthe în **Cartea de la San Michele**, nu poți ști ce-i în stare să facă un maimuțoi ori un puștan) o injură zilnic, în franceză, c-un inconfundabil accent parizian ; păcat că nu prea are și cuvinte în jurul accentului. Oamenii mai în vîrstă, cei care aprindem chibritele cu bricheta (auziți ce îngin eu aici tovarăși directori ai fabricilor de resort din București, Brăila, precum și din alte orașe producătoare de gămălii fără fosfor și scăpărici fără catran ? !),ne bucurăm din tot sufletul că februarie nu mai e nici pe departe ceea ce era altădată. În acest februarie mărinimos se cuprinde solia nestricată a unei primăveri de care-mi e sete. Vreau să văd caișii înfloriți și să strig : adjudecat ! Acest februarie, pe care-l salut instalat în cupeul ce mă poartă pe străzi în pasul domol al cailor, blînd, nestăpîn pe arbori (i-au scăpat din mîini cleștele, nicovala, ciocanul și cleștarul de închegat apele) mă unge la inimă. Cît privește discuțiile dintre noi și copii ele nu fac altceva decît să repete povestea : noii săraci, noii bogați. Cine sînt cei înțelepți ? Învingătorii, indiscutabil.

● O selecționată divizionară de fotbal a învins, în Israel, echipa țării gazdă și a făcut meci nul cu naționala Poloniei. Două rezultate lăudabile, dacă socotim că în formația noastră n-au apărut internaționalii de la Steaua, care se pregătesc intens pentru confruntarea cu scoțienii. Cei mai buni oameni ai selecționatei au fost Coraș, Bölöni și Sabău (A.S.A. Tg. Mureș). Despre cel din urmă, antrenorul Cornel Dinu îmi povestește de mult că e un jucător de mare calibru — tehnică desăvîrșită, sobrietate, viață sportivă exemplară, dăruire totală în joc, supus intereselor echipei. Mă bucur din tot sufletul pentru el și notez cu satisfacție faptul că, într-o convorbire cu un redactor al ziarului „Sportul", Emeric Jenei îl tratează cu aceeași dragoste și respect.

● Duminică, la televizor, un crîmpei de basm — apariațiile campionilor europeni la patinaj artistic, Praga 1988. Katarina Witte (R.D.G.), nervură de aur roșu, visul hieratic al fetelor ce zboară mereu spre primul bal, să cucerească nestematele iubirii — și în același timp și gîndul adumbrit de vraja unei chemări nestăpînite, și drumul petrecîndu-se parcă numai pe sub brazi gătiți de Crăciun, eternitatea tinereții, gîlgîitul clipelor unice dintr-un an menite să se schimbe-n mari deschideri de floare. În rînd cu ea, Aleksandr Fadeev și cuplurile Ekaterina Gordeeva — Serghei Grinko și Natalia Bestenianova — Andrei Bikin (toți din U.R.S.S.) ne-au mutat sufletul, risipindu-l peste comori, în taina poveștilor depărtate de trupul lumii, acolo unde foșnesc mări verzi în genuni de grîu, se leagănă despletiri albastre peste castele filfîindu-și mătăsea așteptării. Departe în noi, unde începe binele, unde cîntă, cuprinsă de amețeli întemeiate pe lumi în succesiune prielnică durerii din nimic, o vioară. Televiziunea ar trebui să repete acele poeme scrise cu lumina sîngelui din care iau naștere nopțile cînd parcă tot pămîntul se reface din simboluri invulnerabile.

● A trecut în neființă, la Cluj, poetul Alexandru Căprariu. De cînd am auzit această veste cernită nu-mi doresc altceva decît, sculîndu-mă, dimineața, să-mi umplu buzunarele cu dinții dușmanilor rupți în gardul generației mele, atît de bătută de nenoroc și să scriu cu ei pe hîrca morții : de ce ! ? Sandu a iubit viața și a cîntat-o la modul sublim. Iubind viața, el era îndrăgostit, ca puțini pe lume, de sport și de oamenii care-l slujesc. Vreme de două decenii le-a închinat, săptămînal, un imn sau o lacrimă. Acum, cînd de pe pana lui, pe care și-o ascuțea cu aschii de azur, curg doar picături de Timp, rup din suflet bucuria pe care mi-o prilejuiau întîlnirile cu el și o aștern în pagină sub forma cuvîntului prietenie — singurul, zicea, pe care merită clădite întrecerile tinereții. Îmi place să cred că vin tîrziu cu propunerea ca Editura Dacia să-l adune între două coperți zecile, sutele de articole închinate sportului, măreției și nobilelor sale idealuri.

Fănuș Neagu

Luceafărul

Revistă editată de UNIUNEA SCRIITORILOR din REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Redactor șef : Nicolae Dan Fruntelată
Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), A. I. Zainescu (secretar responsabil de redacție)

REDACȚIA : București, Piața Scînteii nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95
Tiparul executat la : COMBINATUL POLIGRAFIC CASA SCÎNTEII